This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

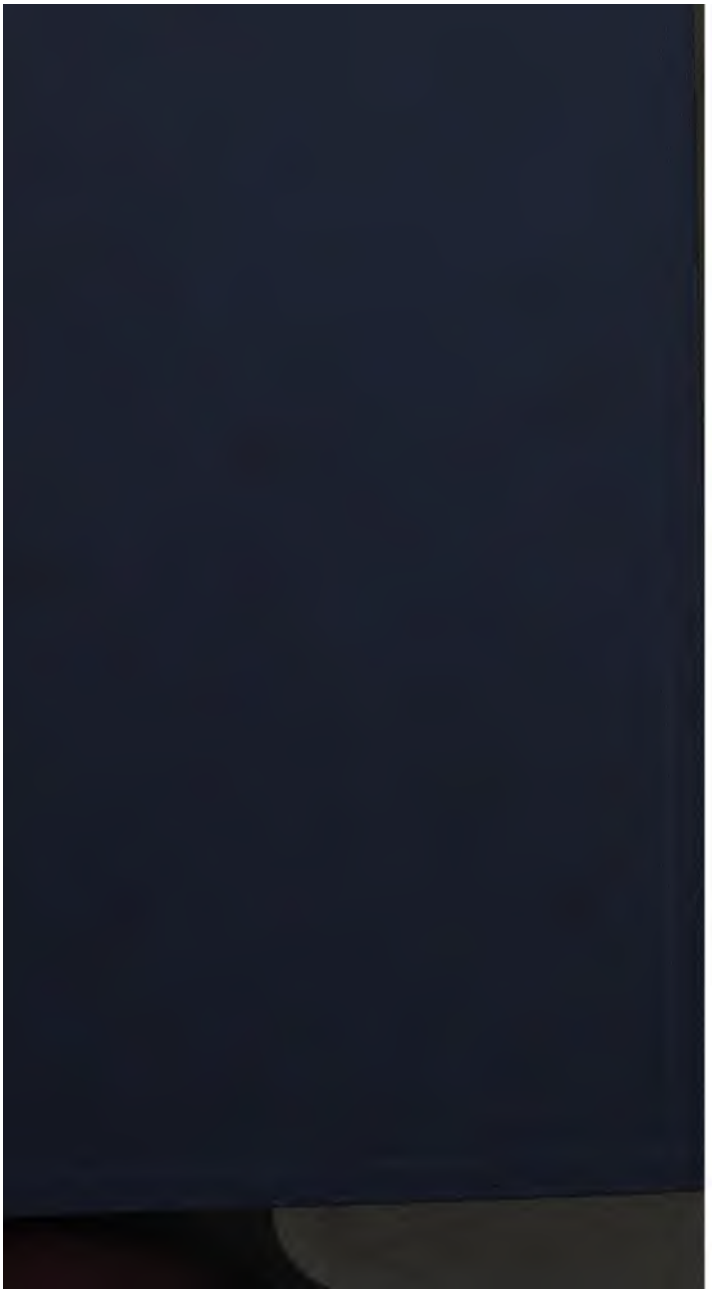

33

ELECTA
EX
OVIDIO
ET
TIBULLO,

In Usum
REGIÆ SCHOLÆ ETONENSIS.

PARS PRIMA.

ETONÆ:
Typis J. Pote, Bibliopolæ, & Typographi.
Veneunt etiam Londini, apud Thomam Pote, Bibliopolam, in vico *Fleetstreet* nominato.
Anno Dom. MDCCLVII.

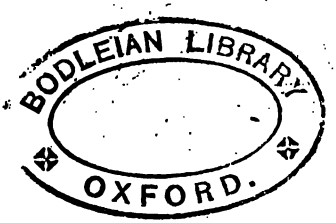
BODLEIAN LIBRARY
OXFORD.

EX
OVIDIO.

DEIANIRA HERCULI.

ARGUMENTUM.

Herculem Eurystheus, rex Mycænarum, Junonis instructus dolis, ut sic periret, ad labores arduos incitavit. Qui tamen semper victor evasit. Verum enim, cæteris monstris fortiter superatis, amori succubuit. Deianira, Œnei regis Calydonis filia, uxor ejus, Iole amore offensa, redigit illi ad animum ante portas honestates, præclaraque facinora, ut ad exemplum illorum suos jam mores æstimet. Hæc autem scribenti nunciatur Herculis calamitas, quam veste Nessi Centauri, virulento sanguine tinctâ, ipsique à se missâ, induxerat, cui inesse vim revocandi eum ab alienis amoribus credebat; gravissimo igitur dolore oppressa, facinus suum purgare studet; denique suspendio vitam finire cogitat.

GRatulor Œchaliam titulis accedere veſtris:
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubito pervenit in urbes
Decolor, et factis inficianda tuis;
Quem nunquam Juno, ſerieſque immenſa laborum
Fregerit; huic Iolen impoſuiſſe jugum.
Plus tibi, quam Juno, nocuit Venus. Illa premendo
Suſtulit: hæc humili ſub pede colla tenet.
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quà latam Nereus cærulus ambit humum:
Se tibi pax terræ, tibi ſe tuta æquora debent:
Implêſti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum eſt, cœlum prior ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſidera fulſit Atlas.
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si maculas turpi facta priora notâ?
Tene ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cùm tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpiſti melius, quam deſinis: ultima primis
Cedunt: diſſimiles hic vir et ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hoſtis,
Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
Meandros, toties qui terris errat in iſdem,
Qui lapſas in ſe ſæpe retorquet aquas;

Vidi

Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo;
Illo, cui cœlum ſarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et ſolidis gemmas appoſuiſſe toris.
Nempe ſub his animam peſtis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitrâ redimire capillos:
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæoniâ, laſcivæ more puellæ,
Incingi zonâ dedecuiſſe putas?
Non tibi ſuccurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humanâ qui dape pavit equas?
Si te vidiſſet cultu Buſiris in iſto;
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo;
Ne pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris; & dominæ pertimuiſſe minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
Raſilibus calathis impoſuiſſe manum?
Craſſaque robuſto deducis pollice fila,
Æquaque formoſæ penſa rependis heræ?
Ah quoties, digitis dum torques ſtamina duris,
Prævalidæ fuſos comminuêre manus!
[Crederis, infelix, ſcuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuiſſe minas.]
Eximiis pompis præconia ſumma triumphi,
Factaque narrabas diſſimulanda tibi.

Scilicet immanes elisis faucibus hydros
Infantem cunis involüisse manum.
Ut Tegeæus aper cupressifero Erymantho
Incubet, & vasto pondere lædat humum.
Non tibi Threïciis affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ.
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
Geryones; quamvis in tribus unus erat.
Inque canes totidem trunco digestus ab uno
Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quæque redundabat fœcundo vulnere serpens
Fertilis, et damnis dives ab ipsa suis.
Quique inter lævumque latus lævumque lacertum
Prægrave compressâ fauce pependit onus.
Et male confisum pedibus formâque bimembri
Pulsum Thessalicis agmen equestre jugis.
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? non cultu lingua retenta silet?
Se quoque Nympha tuis ornavit Iardanis armis,
Et tulit è capto bina tropæa viro.
I nunc, tolle animos, et fortia gesta recense,
Quod tu non esses jure, vir illa fuit.
Illi procedit rerum mensura tuarum.
Cede bonis: hæres laudis amica tuæ.
Pro pudor! hirsuti costas exuta leonis,
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris, et nescis: non sunt spolia ista leonis,
Sed tua; tuque feri victor es; illa tui.

Fœmina

Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lanâ vix ſatis apta colum:
Inſtruxitque manum clavâ domitrice ferarum:
Vidit et in ſpeculo conjugis arma ſui.
Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ.
En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex:
Nec mihi, quæ patior, diſſimulare licet.
Non finis averti; mediam captiva per urbem
Invitis oculis aſpicienda venit:
Nec venit incultis, captarum more, capillis,
Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos:
Ingreditur latè lato ſpectabilis auro:
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo ſublimè ſub Hercule victo:
Œchaliam vivo ſtare parente putes.
Forſitan et, pulsâ Ætolide Deïanirâ,
Nomine depoſito pellicis, uxor erit;
Eurytidoſque Ioles, atque inſani Alcidæ
Turpia famoſus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu, friguſque perambulat artus,
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine amâſti:
Ne pigeat, pugnæ bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit ripis Acheloïs in udis,
Truncaque limoſâ tempora merſit aquâ.

Semivir

Semivir occubuit in letifero Eveno
Neſſus; et infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? ſcribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ tabe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in mediâ conjux lacerabitur Œtâ?
Tu, ſceleris tanti cauſa, ſuperſtes eris?
Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar, conjugii mors mihi pignus erit.
Tu quoque cognoſces in me, Meleagre, ſororem.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! ſolio ſedet Agrios alto:
Œnea deſertum nuda ſenecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.
Alter fatali vivus in igne fuit.
Exegit ferrum ſua per præcordia mater,
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum, per jura ſacerrima lecti;
Ne videar fatis inſidiata tuis.
Neſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
Illita Neſſeo miſi tibi texta veneno.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Jamque vale, ſeniorque pater, germanaque Gorge,
Et patria, et patriæ frater adempte tuæ.
Et tu lux, oculis hodierna noviſſima noſtris,
Virque (ſed ô poſſis!) et puer Hylle, vale.

MEDEA

MEDEA JASONI.

ARGUMENTUM.

Jaſon, cùm primum Colchon attigit, à Medeâ, Æëtæ Colchorum regis filiâ, receptus eſt, & amatus; quæ interpoſitâ conjugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto ad optatam perveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clam cum Medeâ fugam arripuit. Quos cum inſequeretur Æëta, illa Abſyrti fratris, quem ſecum ducebat, occiſi membra diſperſit: ut ita patrem oſſa filii legentem moraretur. Et ſic incolumes in Theſſaliam tandem devenerunt: ubi Æſonem Jaſonis patrem, annis jam decrepitum, ad viridem ætatem reduxit. Jaſon dein Medeam repudiavit: & Creuſam, Creontis regis Corinthiorum filiam, uxorem aſſumpſit. Furibunda igitur Medea ad Jaſonem ſcripſit, ingratum ejus animum accuſat, præſentemque ultionem, niſi recipiatur, interminatur.

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi;
Ars mea, cùm peteres, ut tibi ferret opem,
Tunc, quæ diſpenſant mortalia fila, ſorores
Debuerant fuſos evolüiſſe meos.
Tunc potui Medea mori bene. Quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxêam petiit Pelias arbor ovem?

Cur

Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argô:
Turbaque Phaſiacam Graia bibiſtis aquam?
Cur mihi plùs æquo flavi placuêre capilli;
Et decor, et linguæ gratia ficta tuæ?
At (ſemel in noſtras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratque viros)
Iſſet anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor Æſonides, oraque aduncа boum;
Semina jeciſſet; totidemq; reſumeret hoſtes,
Ut caderet cultu cultor ab ipſe ſuo.
Quantum perfidiæ tecum, ſcelerate, periſſet!
Dempta forent capiti quam mala multa meo!
Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.
Hâc fruar: hæc de te gaudia ſola feram.
Juſſus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrâſti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hìc eſt.
Quàm pater eſt illi, tàm mihi dives erat.
Hic Ephyren bimarem; Scythiæ latus ille nivoſæ
Omne tenet, Ponti quà plaga læva jacet.
Accipit hoſpitio juvenes Æëta Pelaſgos,
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi ſcire quid eſſes.
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii! nec notis ignibus arſi.
Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formoſus eras, et me mea fata trahebant.
Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

Perfide,

Perfide, senstisti: quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex; ut dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum.
[Martis erant tauri plus, quàm per cornua, sævi;
Quorum terribilis spiritus ignis erat,]
Ære pedes solidi, prætentaque naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populos genitura, juberis
Spargere devotâ lata per arva manu,
Qui peterent secum natis tua corpora telis.
Illa est agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno
Ultimus est aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æëtes. Mœsti consurgitis omnes:
Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi nunc longè regnum dotale Creüsæ,
Et socer, et magni nata Creontis erant?
Tristis abis. Oculis abeuntem prosequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, *Vale.*
Ut positum tetigi thalamo male saucia lectum;
Acta est per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, segetesque nefandæ;
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est: ipsum timor auget amorem.
Mane erat, et thalamo chara recepta soror;

Disjectamque comas, aversaque in ora jacentem
Invenit, et lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit alter, et alter habebit.
Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum:
Vix illuc radiis solis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianæ:
Aurea barbaricâ stat Dea facta manu.
Nescio an exciderint mecum loca. Venimus illuc.
Orsus es infido sic prior ore loqui:
Jus tibi et arbitrium nostræ Fortuna salutis
Tradidit: inque tuâ vitaque morsque manu.
Perdere posse sat est; si quem juvat ipsa potestas,
Sed tibi servatus gloria major ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen;
Per genus et numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus, arcanaque sacra Dianæ;
Et si forte alios gens habet ista Deos:
O virgo, miserere mei; miserere meorum!
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod si forte virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mei tam faciles unde meosque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno, sacris præfecta maritis:
Et Dea, marmoreâ cujus in æde sumus.

Hæc

Hæc animum (et quota pars hæc ſunt?) movêre puellæ
Simplicis; et dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas: an pars eſt fraudis in illis?
Sic cito ſum verbis capta puella tuis.
Jungis et æripedes inadufto corpore tauros,
Et ſolidam juſſo vomere findis humum.
Arva venenatis pro ſemine dentibus imples:
Naſcitur, et gladios ſcutaque miles habet.
Ipſa ego, quæ dederam medicamina, pallida ſedi;
Cùm vidi ſubitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miſerabile) fratres
Inter ſe ſtrictas conſeruere manus.
Pervigil ecce! draco ſquamis crepitantibus horrens
Sibilat; et torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?
Quique maris gemini deſtinet Iſthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi ſum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea ſubduxi medicato lumina ſomno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus, in exilio quod licet eſſe, tuli.
At non te fugiens ſine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno litera noſtra loco.
Quod facere auſa mea eſt, non audet ſcribere dextra.
Sic ego, ſed tecum, dilaceranda fui.

Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, jamque nocens.
Numen ubi est? ubi Di? meritas subeamus in aho,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent.
Nostraque adhærerent ossibus ossa tuis?
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæque vomit fluctus totidem, totidemque resorbet,
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ.
Sospes ad Hæmonias victorque reverteris urbes:
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes,
Cæsaque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est:
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ô (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es, *Æsonid*, dicere, *vade domo.*
Jussa domo cessi, natis comitata duobus;
Et, qui me sequitur semper, amore tuo.
At subito nostras ut Hymen cantatus ad aures
Venit, et accenso lampades igne micant,
Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
At mihi funestâ flebiliora tubâ;
Pertimui; nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.

Turba

Turba ruunt, et, *Hymen*, clamant: *Hymenæe*, frequentant.
Quo propior vox hæc, hoc mihi pejus erat.
Diversi flebant servi, lacrymasque tegebant.
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quicquid erat, potius nescire juvabat:
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cum minor è pueris, cursu, studioque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
Hic mihi, *Mater, ubi; pompam pater*, inquit, *Iasea*
Ducit; et adjunctos aureus urget equos.
Protinùs abscissâ planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,
Sertaque compositis demere rapta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem, *Meus est*, injiceremque manus.
Læse pater, gaude: Colchi gaudete relicti?
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deseror (amissis regno patriâque domoque)
Conjuge, qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui, tauroque furentes;
Unum non potui perdomuisse virum?
Quæque feros populi doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipsa meas?
Ipsi me cantus, herbæque arteque relinquunt.
Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt.

Non

Non mihi grata Dies: noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem.
Utilior cuivis, quam mihi, cura mea est.
Quos ego servavi, pellex amplectitur artus:
Et nostri fructûs illa laboris habet.
Forsitan et, stultè dum te jactare maritæ
Quæris, et injustis auribus apta loqui,
In faciem moresque meos nova crimina fingas.
Rideat, et vitiis læta sit illa meis:
Rideat, et Tyrio jaceat sublimis in ostro;
Flebit: et ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, succusque venenî;
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quod si forte preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi sum supplex, quam tu mihi sæpe fuisti:
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis; communes respice natos.
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimium similes tibi sunt: et imagine tangor:
Et, quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitæ lumina flammæ,
Per meritum, et natos pignora nostra duos:
Redde torum: pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis; auxiliumque refer.

Non

Non ego te imploro contra tauroſque viroſque ;
Utque tuâ ſerpens victa quieſcat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipſe dediſti ;
Cum quo ſum pariter facta parente parens.
Dos ubi ſit, quæris ? campo numeravimus illo,
Qui tibi laturo vellus arandus erat.
Aureus ille aries villo ſpectabilis aureo,
Dos mea : quam, dicam ſi tibi, Redde ; neges.
Dos mea, tu ſoſpes : dos eſt mea, Graia juventus.
I nunc, Siſyphias, improbe, confer opes.
Quòd vivis ; quòd habes nuptam ſocerumque potentem ;
Hoc ipſum, ingratus quòd potes eſſe, meum eſt.
Quos equidem actutùm.—ſed quid prædicere pœnam
Attinet ? ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira, ſequar. Facti fortaſſe pigebit ;
Et piget infido conſuluiſſe viro.
Viderit iſta Deus, qui nunc mea pectora verſat,
Neſcio quid certe mens mea majus agit.

ARIADNE THESEO.

Argumentum.

Minos Jovis & Europæ filius, Cretensis rex, ob Androgeum filium ab Athenienſibus dolosè occiſum, illos tandem poſt acria bella coegit, ut ſibi pœnas penderent, & quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mitterent, Minotauro devorandos. Cùm verò ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto, interfecto Minotauro, ex Labyrinthéis ambagibus egrederetur. Theſeus autem Cretâ cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt: ubi à Baccho monitus, Ariadnen ſopitam reliquit. Illa expergefacta hanc epiſtolam ſcripſit, in qua credulitatem Theſei accuſans, immemorem beneficiorum appellat; poſt multas querelas rogat, ut conversâ nave redeat.

MITIUS inveni, quam te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quam tibi, pejùs eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto,
Unde tuam ſine me vela tulere ratem.
In quo me ſomnuſque meus male prodidit, et tu
Per facinus ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat, vitreâ quo primum terra pruinâ
Spargitur, et tectæ fronde queruntur aves:
Incertùm vigilans, à ſomno languida, movi
Theſea prenſuras ſemiſupina manus.

Nullus

Nullus erat: referoque manus, iterumque re-
tento;
Perque torum moveo brachia: nullus erat.
Excuſſere metus ſomnum: conterrita ſurgo:
Membraque ſunt vidùo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Utque erat è ſomno turbida, rapta coma eſt:
Luna fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littora, cernam.
Quod videant oculi, nil, niſi littus, habent.
Nunc hùc, nunc illùc, et utròque ſine ordine
curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, THESEU,
Reddebant nomen concava ſaxa tuum:
Et quoties egò te, toties locus ipſe vocabat.
Ipſe locus miſeræ ferre volebat opem.
Mons fuit; apparent frutices in vertice rari:
Nunc ſcopulus raucis perdet adeſus aquis.
Adſcendo; vires animus dabat: atque ita latè
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenta noto.
Aut vidi: aut etiam, cum me vidiſſe putarem,
Frigidior glacie, ſemanimiſque fui.
Nec languere diu patitur dolor; excitor illo,
Excitor; et ſummâ Theſea voce voco.
Quo fugis? exclamo: ſcelerate, revertere, Theſeu.
Flecte ratem: numerum non habet illa ſuum.

Hæc ego : quod voci deêrat, plangore replebam.
Verbera cum verbis miſta fuêre meis.
Si non audires, ut ſaltem cernere poſſes,
Jactatæ latè ſigna dedêre manus.
Candidaque impoſui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamque oculis ereptus eras : tum denique flevi.
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
Poſtquam deſierant vela videre tua ?
Aut ego diffuſis erravi ſola capillis ;
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo :
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi :
Quámque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos ;
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quà poſſum, pro te veſtigia tango ;
Strataque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo, lacrymiſque toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo ; redde duos.
Venimus huc ambo : cur non diſcedimus ambo ?
Perfide, pars noſtri, lectule, major ubi eſt ?
Quid faciam ? quo ſola ferar ? vacat inſula cultu.
Non hominum video, non ego facta boüm.
Omne latus terræ cingit mare. Navita nuſquam :
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comiteſque mihi, ventoſque, ratemque ;
Quid ſequar ? acceſſus terra paterna negat.

Ut

Ut rate felici pacata per æquora labar;
Temperet ut ventos Æolus; exul ero.
Non ego te, Crete, centum digesta per urbes,
Aspiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, et tellus justo regnata parenti,
Prodita sunt facto nomina cara meo.
Cùm tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi:
Cùm mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,
Te fore, dum nostrûm vivet uterque, meam.
Vivimus: et non sum, Theseu, tua: si modo vivis,
Fœmina, perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, mactasses, improbe, clavâ.
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantùm, quæ sum passura, recordor;
Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morsque minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hàc, aut suspicor illàc,
Qui lanient avido viscera dente, lupos.
Forsitan et fulvos tellus alat ista leones.
Quis scit, an hæc sævas tigridas insula habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
Quid vetat et gladios per latus ire meum?

Tantùm nè religer durâ captiva catenâ;
Neve traham ſervâ grandia penſa manu,
Cui pater eſt Minos, cui mater filia Phœbi:
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui,
Si mare, ſi terras, porrectaque littora vidi;
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum reſtabat; timeo ſimulacra Deorum,
Deſtituor rapidis præda cibuſque feris.
Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis.
Externos didici læſa timere viros.
Viveret Androgeos utinam: nec facta luiſſes
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis!
Nec tua mactâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
Ardua parte virum dextera, parte bovem!
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem,
Fila per adductas ſæpe recepta manus!
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum,
Strataque Cretæam bellua tinxit humum,
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illic tu ſilices, illic adamanta tuliſti:
Illic qui ſilices Theſea vincat habes.
Crudeles ſomni, qui me tenuiſtis inertem;
(At ſemel æterna nocte premenda fui.)
Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati;
Flaminaque in lacrymas officioſa meas;
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit:
Et data poſcenti nomen inane fides;

In

In me jurârunt ſomnus ventuſque fideſque.
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergò ego nec lacrymas matris moritura videbo ;
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit ?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras :
Nec poſitos artus unget amica manus ?
Oſſa ſuperſtabunt volucres inhumata marinæ ?
Hæc ſunt officiis digna ſepulcra meis ?
Ibis Cecropios portus : patriâque receptus
Cum ſteteris urbis celſus in arce tuæ ;
Et bene narrâris letum taurique virique,
Sectaque per dubias ſaxea tecta vias ;
Me quoque narrato ſolâ tellure relictam.
Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.
Nec pater eſt Ægæus ; nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius : auctores ſaxa fretumque tui.
Dî facerent, ut me ſummâ de puppe videres !
Moviſſet vultus mœſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed, quà potes, aſpice mente
Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis in ore capillos ;
Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulſæ ſegetes Aquilonibus, horret :
Literaque articulo preſſa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male ceſſit, adoro ;
Debita ſit facto gratia nulla meo :

Sed

Sed nec pœna quidem : ſi non ego cauſa ſalutis,
Non tamen eſt, cur ſis tu mihi cauſa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora laſſas,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui ſuperant, oſtendo mœſta capillos.
Per lacrymas oro, quas tua facta movent :
Flecte ratem, Theſeu ; verſoque relabere vento.
Si prius occidero ; tu tamen oſſa leges.

OENONE PARIDI.

ARGUMENTUM.

Cum Hecuba, Priami uxor, gravida eſſet, ardentem ſe parere facem, qua omnis inflammaretur Troja, ſomniavit. Territus itaque Priamus oraculum conſuluit : à quo cùm reſponſum accepiſſet, filium ipſi fore, qui patriæ exitium afferret, partum, quam primum ederetur, interfici juſſit. Hecuba vero, cum puerum peperiſſet, maternâ pietate mota, paſtoribus regiis eundem clam alendum mandavit. Qui, cum jam convaluiſſet, OEnonen Nympham, uxorem duxit. Sed cum Juno, Pallas, & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo ſcriptum legebatur, Detur pulchriori, *à Jove ad Paridem arbitrum remiſſæ ſunt : qui, cum Juno regnum, Pallas ſapientiam, Venus mulierum pulcherrimam obtuliſſet, pro Venere ſententiam tulit. Poſtea à patre cognitus Paris, & receptus, Sparten navigavit, Helenamque Menelai*

Menelai uxorem raptam abduxit Trojam. Quo intellecto, OEnone conqueritur hâc epistolâ de ejus perfidiâ, Helenamque Græcis reddat, suadet.

PErlegis? An conjux prohibet nova? perlege: non est
Ista Mycenæâ littera facta manu.
Pegasis Œnone, Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te, si sinis ipse, meo.
Quis Deus oppositit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum, te contenta marito,
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides (adsit reverentia vero)
Servus eras. Servo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Mistaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe super stramen fœnoque jacentibus alto
Defensa est humili cana pruina casâ.
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos,
Et tegeret catulos quâ fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi;
Sæpe citos êgi per juga longa canes.
Incisæ servant à te mea nomina fagi:
Et legor Œnone falce notata tuâ.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
Crescite, et in titulos surgite recta meos.

Populus

Populus eſt (memini) fluviali conſita ripâ,
Eſt in quâ noſtri litera ſcripta memor.
Populе, vive precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes :
Cum Paris OEnone poterit ſpirare relictâ,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe, retro propera; verſæque recurrite lymphæ,
Suſtinet Œnonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi dixit: ab illâ
Peſſima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus et Juno, ſumptiſque decentior armis.
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere ſinus, geliduſque cucurrit,
Ut mihi narrâſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modice terrebar) anuſque,
Longævoſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæque trabes, et, claſſe paratâ,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêſti diſcedens; hoc ſaltem parce negare.
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et flêſti, et noſtros vidiſti flentis ocellos.
Miſcuimus lacrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah! quoties, cum te vento quererere teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.

Oſcula

Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quàm vix ſuſtinuit dicere lingua, *Vale!*
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suſcitat; et remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Quà licet; et lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias, virides Nereïdas oro,
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis, alii rediture, redîſti?
Hei mihi, pro dirâ pellice blanda fui!
Aſpicit immenſum moles nativa profundum;
Mons fuit: æquoreis illa reſiſtit aquis.
Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſummâ fulſit mihi purpura prorâ.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terraſque citâ ratis attigit aurâ:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non ſatis id fuerat (quid enim furioſa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique ſinus, et pectora planxi,
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Iden,
Illinc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret;
Quæque prior nobis intulit, ipſa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta ſequantur
Æquora, legitimos deſtituantque viros.

At cum pauper eras, armentaque pastor agebas,
Nulla, nisi Œnone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ focer esse recusat;
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda, nurus.
Dignaque sum, et cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus.
Nec me, fagineâ quod tecum fronde jacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est tibi: nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva repositur armis.
Hâc venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule; quîs ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam.
Causa pudenda tua est; justa vir arma movet.
Nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacœnam,
Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, et externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis. Nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.

Ardet

Ardet amore tui? sic et Menelaon amavit.
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc, cum, sine pondere fucci,
Mobilibus ventis arida facta cadunt:
Et minus est in te quam summa pondus aristâ,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis, Œnone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bubus aras.
Graia juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque,
Perdat. Io, prohibe; Graia juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto, Di, mergite puppim.
Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. In cursu famulæ rapuere furentem.
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium vates miseræ mihi vera fuisti!
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est.
Deseruit socios hospite capta Deos.
Illam de patriâ Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit ante suâ.
At manet Œnone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.

Me Satyri celeres (ſylvis ego tecta latebant)
Quæſierunt rapido turba proterva pede :
Cornigerumque caput pinu præcinctus acuta
Faunus, in immenſis quà tumet Ida jugis.
Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit.
Admiſitque meas ad ſua dona manus :
Quæcunque herba potens ad opem, radixque medendi
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quod amor non eſt medicabilis herbis !
Deficior prudens artis ab arte meâ.
Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, et è noſtro ſaucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creandis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes :
Et potes, et merui. Dignæ miſerere puellæ.
Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.
Sed tua ſum, tecumque fui puerilibus annis :
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

LAODAMIA PROTESILAO.

ARGUMENTUM.

Proteſilaus Iphicli filius, ad Trojam quadraginta navibus navigans, cum cæteris Græcis Aulide, portu Bœotiæ, ob tempeſtatem clauſus eſt. Quod dum intellexiſſet Laodamia, ejus uxor, multis ſomniis perterrita, hanc epiſtolam ad eum ſcripſit: quâ ſuadet, ut oraculi memor, à belli periculis abſtineat. Datum enim Græcis fuerat reſponſum, eum, qui primus ex claſſe in terram Trojanorum deſcendiſſet, periturum. At Proteſilaus magnanimus, primus deſcendit, & ab Hectore occiſus eſt.

MITTIT, et optat amans, quò mittitur, ire, ſalutem,
Hæmonis Hæmonio Laödamia viro.
Aulide te fama eſt, vento retinente, morari:
Ah! me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant veſtris obſiſtere remis:
Illud erat ſævis utile tempus aquis.
Oſcula plura viro, mandataque plura dediſſem:
Et ſunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: et, qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat:
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti:
Solvor ab amplexu, Proteſilaë, tuo;

Linguaque

Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit.
Vix illud potui dicere triſte, Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit:
Jamque meus longè Proteſilaüs erat.
Dum potui ſpectare virum, ſpectare juvabat:
Sumque tuos oculos uſque ſecuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At poſtquam nec te, nec vela fugacia vidi;
Et quod ſpectarem, nil, niſi pontus, erat;
Lux quoque tecum abiit, tenebriſque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuiſſe genu.
Vix ſoeer Iphiclus, vix me grandævus Acaſtus,
Vix mater gelidâ mœſta refecit aquâ.
Officium fecêre pium, ſed inutile nobis;
Indignor miſeræ non licuiſſe mori.
Ut rediit animus, pariter redière dolores;
Pectora legitimus caſta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura eſt præbere capillos:
Nec libet auratâ corpora veſte tegi.
Ut quas pampineâ tetigiſſe Bicorniger haſtâ
Creditur; hùc illùc, quò furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylleïdes; et mihi clamant,
Induc regales, Laodamia, ſinus.
Scilicet ipſa geram ſaturatas murice veſtes?
Bella ſub Iliacis mœnibus ille gerat?

Ipſa

Ipſa comas pectat? galeâ caput ille prematur?
Ipſa novas veſtes? dura vir arma ferat?
Quà poſſum, ſqualore tuos imitata labores?
Dicar: et hæc belli tempora triſtis agam.
Dyſpari Priamide, damno formoſo tuorum,
Tam ſis hoſtis iners, quam malus hoſpes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpâſſe maritæ,
Aut illi vellem diſplicuiſſe tuam.
Tu, qui pro raptâ nimium, Menelaë, laboras,
Hei mihi, quàm multis flebilis ultor eris!
Dî, precor, à nobis omen removete ſiniſtrum:
Et ſua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotieſque ſubit miſerabile bellum,
More nivis lacrymæ ſolè madentis eunt.
Ilion et Tenedos, Simoïſque et Xanthus et Ide,
Nomina ſunt ipſo penè timenda ſono.
Nec rapere auſurus, niſi ſe defendere poſſet,
Hoſpes erat: vires noverat ille ſuas.
Venerat (ut fama eſt) multo ſpectabilis auro,
Quique ſuo Phrygias corpore ferret opes.
Claſſe virisque potens, per quæ fera bella geruntur,
Et ſequitur regni pars quotacunque ſui.
His ego te victam, conſors Ledæa gemellis,
Suſpicor: hæc Danaïs poſſe nocere puto.
Hectora neſcio quem timeo. Paris Hectora dixit
Ferrea ſanguineâ bella movere manu.
Hectora, quiſquis is eſt, ſi ſum tibi cara, caveto.
Signatum memori pectore nomen habe.

Hunc

Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
Parcere me jussit Laodamia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam;
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, et adversos tendat Menelaüs in hostes:
Ut rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Irruat; et causâ quem vincit, vincat et armis.
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causa tua est dispar. Tu tantùm vivere pugna,
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot (precor) hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Nunc fateor; volui revocare; animusque ferebat.
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ingemui; tacitoque in pectore dixi:
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac, meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademptum!
Dî faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Jamque fatigatas ultima verset aquas.

Hoc

Hoc quoque præmoneo: de nave noviſſimus exi.
Non eſt, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoque move veloque carinam;
Inque tuo celerem littore ſiſte gradum.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior ſomno; ſimulacraque noctis adoro.
Nulla caret ſumo Theſſalis ara meo.
Thura damas, lacrymamque ſuper; quâ ſparſa relucet,
Ut ſolet adfuſo ſurgere flamma mero.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patriâ pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quo ruitis? veſtras quiſque redite domos.
Quo ruitis, Danaï? ventos audite vetantes,
Non ſubiti caſus, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abeſto;
Blandaque compoſitas aura ſecundet aquas.
Ultima mandato claudetur epiſtola parvo:
Si tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

ARGUMENTUM.

Demophoön, Theſei & Phædræ filius, à bello Trojano in patriam rediens, maris tempeſtatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi filiâ (quæ tunc Thraciæ imperabat) hoſpitio & lecto benigne ſuſceptus eſt, cum quâ aliquamdiu conſuevit. Auditâ deinde morte Mneſtheï, qui poſt ejectum Athenis patrem Theſea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fidem dat ſe intra menſem rediturum, confingens ad res componendas ſe ſuas ire. Mox refectis navibus Athenas petit, nec redire cogitat. Quatuor igitur exactis menſibus, Phyllis ad eum hanc epiſtolam ſcripſit, quâ ſuadet, uti beneficiorum memor, fidem datam non fallat: quod ſi aliter fecerit, violatum amorem crudeli ſe morte vindicaturam minatur.

HOSPITA, Demophoön, tua te Rhodopeïa Phyllis
Ultrà promiſſum tempus abeſſe queror.
Cornua cum Lunæ pleno ſemel orbe coïſſent,
Littoribus noſtris anchora pacta tua eſt.
Luna quater latuit; toto quater orbe recrevit;
Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora ſi numeres, benè quæ numeramus amantes;
Non venit ante ſuum noſtra querela diem.

Spes

Spes quoque lenta fuit; tardè, quæ credita lædunt,
Credimus: invitâ nunc et amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putavi
Alba procellosos vela referre notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet;
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret canâ naufraga puppis aquâ.
Sæpe Deos supplex, ut tu, scelerate, valeres,
Sum prece thuricremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cœlo, pelagoque faventes,
Ipsa mihi dixi; *Si valet, ille venit.*
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit; et ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te jurata reducunt
Numina; nec nostro motus amore redis.
Demophoön, ventis et verba et vela dedisti.
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci; nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est; quòd te, scelerate, recepi.
Sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
Jura, fides, ubi nunc, commissaque dextera dextræ?
Quique erat in falso plurimus ore Deus?

Promiſſus ſocios ubi nunc Hymenæus in annos,
Qui mihi conjugii ſponſor et obſes erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur et undis;
Per quod ſæpè ieras, per quod iturus eras:
Perque tuum mihi juraſti (niſi fictus et ille eſt)
Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, toris quæ præſidet alma maritis,
Et per tædiferæ myſtica ſacra Deæ.
Si de tot læſis ſua numina quiſque Deorum
Vindicet; in pœnas non ſatis unus eris.
At laceras etiàm puppes furioſa refeci:
Ut, qua deſererer, firma carina foret;
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, nominibuſque tuis!
Credidimus lacrymis; an et hæ fimulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quàque jubentur, eunt?
Dîs quoque credidimus; quò jam tot pignora nobis?
Parte ſatis potui quâlibet indè capi.
Nec moveor, quòd te juvi portuque, locóque.
Debuit hoc meriti ſumma fuiſſe mei.
Turpiter hoſpitium lecto cumulâſſe jugali
Pœnitet, et lateri conſeruiſſe latus.

Quæ

Quæ fuit ante illam, mallem ſuprema fuiſſet
Nox mihi; dum potui Phyllis honeſta mori.
Speravi melius, quia me meruiſſe putavi.
Quæcumque ex merito ſpes venit, æqua venit.
Fallere credentem non eſt operoſa puellam
Gloria; ſimplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis et amans et fœmina verbis.
Di faciant, laudis ſumma ſit iſta tuæ:
Inter et Ægidas mediâ ſtatuaris in urbe:
Magnificus titulis ſtet pater ante ſuis.
Cùm fuerit Scyron lectus, torvuſque Procruſtes,
Et Sinis, et tauri miſtaque forma viri;
Et domitæ bello Thebæ, fuſique bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illum titulo ſignetur imago:
Hic eſt, cujus *amans hoſpita capta dolo eſt.*
De tantâ rerum turbâ, factiſque parentis,
Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.
Quod ſolum excuſat, ſolum miraris in illo.
Hæredem patriæ, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito;
Inque capiſtratis tigribus alta ſedet:
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,
Quod ferar externum præpoſuiſſe meis.
Atque aliquis, *Doctas jam nunc eat*, inquit, *Athenas:*
Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat; careat ſucceſſibus opto,
Quiſquis ab eventu facta notanda putat.

At

At ſi noſtra tuo ſpumeſcant æquora remo,
Jam mihi, jam dicar conſuluiſſe meis.
Sed neque conſului: nec te mea regia tangit,
Feſſaque Biſtoniâ membra lavabis aquâ.
Illa meis oculis ſpecies abeuntis inhæret,
Cum premeret portus claſſis itura meos.
Auſus es amplecti; colloque infuſus amantis
Oſcula per longas jungere preſſa moras:
Cumque tuis lacrymis, lacrymas confundere noſtras:
Quôdque foret velis aura ſecunda, queri:
Et mihi diſcedens ſuprema dicere voce;
Phylli, face expectas Demophoönta tuum.
Expectem, qui me nunquam viſurus abiſti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto, redeas modo ſerus amanti:
Ut tua ſit ſolo tempore lapſa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forſitan, et nobis qui male favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nôſti.
Hei mihi! ſi, quæ ſim Phyllis, et unde, rogas:
Quæ tibi, Demophoön, longis erroribus acto
Threïcios portus, hoſpitiumque dedi.
Cujus opes auxere meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi ſubjeci latiſſima regna Lycurgi,
Nomine fœmineo vix ſatis apta regi:

Quà

Quà patet umbroſum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et ſacer admiſſas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata ſiniſtris,
Caſtaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tiſiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit mœſtum devia carmen avis.
Adfuit Alecto brevibus torquata colubris;
Suntque ſepulcrali lumina mota face.
Mœſta tamen ſcopulos fruticoſaque littora calco,
Quáque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sidera; proſpicio, quis freta ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror eſſe Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt, minùs et minùs utilis aſto:
Linquor, et ancillis excipienda cado.
Eſt ſinus adductos modicè falcatus in arcus,
Ultima præruptâ cornua mole rigent.
Hinc mihi ſuppoſitas immittere corpus in undas
Mens fuit; et, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut ſuperes, adamantaque, teque;
Non tibi ſic, dices, Phylli, ſequendus eram.

Sæpe

Sæpe venenorum ſitis eſt mihi : ſæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quia ſe nectenda lacertis
Præbuerunt, laqueis implicuiſſe libet.
Stat nece maturâ tenerum penſare pudorem :
In necis electu parva futura mora eſt.
Inſcribêre meo cauſa invidioſo ſepulcro :
Aut hôc, aut ſimili carmine notus eris :
Phyllida Demophoön leto dedit, hoſpes amantem :
Ille neci cauſam præbuit, ipſa manum.

PENELOPE ULYSSI.

ARGUMENTUM.

Trojâ funditus eversâ, victores Græci in patriam redeuntes, indignatione læſæ Minervæ, variis acti ſunt procellis. Inter quos Ulyſſes (ad quem hæc epiſtola dirigitur) decem errans annos, peragravit varias orbis partes. Penelope igitur, ejus uxor, ignara quidem ubi hæreat, valde tamen ſolicita de ejuſdem reditu, ſcribit ei hanc epiſtolam, qua cum primis ut redeat, monet, maxime, cum & Trojâ jam excisâ, aliiſque reverſis, ſolus nullam cunctandi cauſam habeat.

HANC tua Penelope lento tibi mittit, Ulyſſe.
Nil mihi reſcribas attamen : ipſe veni.

Troja

Troja jacet certe Danaïs inviſa puellis:
Vix Priamus tanti, totaque Troja, fuit.
O utinam tunc, cum Lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi quærenti ſpatioſam fallere noctem,
Laſſaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora periculа veris?
Res eſt ſolliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
Antilochus noſtri cauſa timoris erat.
Sive Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis,
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat haſtam;
Tlepolemi letho cura novata mea eſt.
Denique, quiſquis erat caſtris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene conſuluit caſto Deus æquus amori;
Verſa eſt in cinerem ſoſpite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.
Grata ferunt nymphæ pro ſalvis dona maritis:
Illi victa ſuis Troïa fata canunt.
Mirantur juſtique ſenes trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.

Atque aliquis positâ monstrat fera prælia mensâ;
Pingit et exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simoïs; hîc est Sigeïa tellus.
Hîc steterat Priami regia celsa senis.
Illic Æacides: illic tendebat Ulysses:
Hîc lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quærere misso,
Retulerat nato Nestor: at ille mihi.
Retulit et ferro Rhesumque Dolonaque cæsos:
Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo;
Totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras, et memor ante mei.
Usque metu micuere sinus; dum victor amicum
Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
Ilion; et, murus quod fuit ante, solum:
Si maneo, qualis Trojâ durante manebam;
Virque mihi dempto fine carendus abest?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant;
Incola captivo quæ bove victor arat.
Jam seges est, ubi Troja fuit; resecandaque falce;
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virûm curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes; nec scire mihi, quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.

Quisquis

Quiſquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, ſi te modo viderit uſquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Neſtoris arva,
Miſimus: incerta eſt fama remiſſa Pylo.
Miſimus et Sparten. Sparte quoque neſcia veri,
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.
Utilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi.
Iraſcor votis heu levis ipſa meis!
Scirem, ubi pugnares; et tantum bella timerem;
Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens;
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet. quæcunque pericula tellus;
Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtultè meditor (quæ veſtra libido eſt)
Eſſe peregrino captus amore potes.
Forſitan et narres, quàm ſit tibi ruſtica conjux;
Quæ tantum lanas non ſinat eſſe rudes.
Fallar, et hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
Neve revertendi liber abeſſe velis.
Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, et immenſas increpat uſque moras.

Increpet uſque licet: tua ſum; tua dicar oportet;
Penelope conjux ſemper Ulyſſis ero.
Ille tamen pietate meâ precibuſque pudicis
Frangitur, et vires temperat ipſe ſuas.
Dulichii, Samiique. et quos tulit alta Zacynthos,
Turba, ruunt in me, luxurioſa, proci:
Inque tuâ regnant, nullis prohibentibus, aulâ,
Viſcera noſtra, tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Piſandrum, Polybumque, Medontaque dirum,
Eurymachique avidas Antinoïque manus,
Atque alios referam; quos omnes turpiter abſens
Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoriſque Melanthius actor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero; ſine viribus uxor,
Laërteſque ſenex, Telamachuſque puer.
Ille per inſidias pæne eſt mihi nuper ademptus;
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dî precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt cuſtoſque boüm, longævaque nutrix;
Mertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui ſit inutilis armis,
Hoſtibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas;
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.

Nec

Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis:
Tu citius venias, portus et ara tuis.
Eſt tibi, ſitque precor, natus; qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Reſpice Laërten; ut jam ſua lumina condas,
Extremam fati ſuſtinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram, te diſcedente, puella,
Protinùs ut redeas, facta videbor anus.

DIDO ÆNEÆ.

ARGUMENTUM.

Trojâ à Græcis eversâ, Æneas, Anchiſæ & Veneris filius, poſtquam incendio penates eripuiſſet, viginti navibus mare ingreditur. Tempeſtate autem jactatus, in Libyam eſt delatus, ubi tunc Dido, Beli filia, & Sichæi uxor, Tyro profecta, fratris Pygmalionis ſævitiam & avaritiam fugiens, novam urbem, Carthaginem, moliebatur, à qua Æneas unà cum ſociis liberaliter ſuſceptus, in ejus ſeſe conſuetudinem demiſit. Cùm autem Mercurii monitu, in Italiam, fatis ſibi promiſſam, navigare pararet, Dido, animum ejus præſentiens, à navigandi propoſito eum revocare ſtudet: quo non impetrato, ut ſaltem differat præceps iter, orat. Multis autem fruſtra admotis precibus, tandem moritura ad eum ſcribit, ut mortis cauſam præbuiſſe intelligat.

SIC,

SIC, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te noſtrâ ſperem prece poſſe moveri,
Alloquor: adverſo vovimus iſta Deo.
Sed merita et famam, corpuſque, animumque pudicum
Cum male perdîderim: perdere verba leve eſt.
Certus es ire tamen, miſeramque relinquere Dido:
Atque iidem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia: nec ſceptro tradita ſumma tuo.
Facta fugis; facienda petis. Quærenda per orbem
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, et altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur;
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ ſulfure tædæ:
Ut pia fumoſis addita thura focis.
Æneas oculis ſemper vigilantis inhæret:
Ænean animo noxque dieſque refert.

Ille

Ille quidem male gratus, et ad mea munera surdus:
Et quo, si non sim stulta, carere velim:
Non tamen Ænean, quamvis male cogitat, odi:
Sed queror infidum, questaque pejus amo.
Parce, Venus, nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater Amor: castris militet ille tuis.
Fallor; et ista mihi falsò jactatur imago.
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, et montes, innataque rupibus altis
Robora, te sævæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quò tamen adversis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obstat hyems: hyemis mihi gratia prosit.
Aspice, ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, sine me debere procellis.
Justior est animo ventus et unda tuo.
Non ego sum tanti (quamvis merearis, inique)
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, et constantia magno;
Si, dum me careas, est tibi vile mori.
Jam venti ponent; stratâque æqualiter undâ,
Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
Et, nisi duritiâ robora vincis, eris.
Quid? si nescieris, insana quid æquora possint?
Expertæ toties tam male credis aquæ?

Ut

Ut pelago ſuadente etiam retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.
Nec violâſſe fidem tentantibus æquora prodeſt.
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipuè cum læſus Amor: quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti;
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor: ſic te meliùs, quàm funere, perdam.
Tu potiùs leti cauſa ferâre mei.
Finge, age, te rapido (nullum ſit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude coacta mori.
Conjugis ante oculos deceptæ ſtabit imago
Triſtis, et effuſis ſanguinolenta comis.
Quicquid id eſt, totum merui, concedite, dicas:
Quæque cadent, in te fulmina miſſa putes.
Da breve ſævitiæ ſpatium pelagique tuæque:
Grande moræ pretium tuta futura via eſt.
Nec mihi parcatur: puero parcatur Iülo.
Te ſatis eſt titulum mortis habere meæ.
Quid puer Aſcanius, quid Dî meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.

Sed

Sed neque fers tecum ; nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Præsserunt humeros sacra paterque tuos.
Omnia mentiris. Nec enim tua fallere lingua
Incipit à nobis ; primaque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iüli :
Occidit à duro sola relicta viro.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent.
Per mare, per terras septima jactat hyems.
Diva parens, seniorque pater pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas.
Adde fidem ; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad aras :
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exül agor ; cineresque viri patriamque relinquo :
Et feror in duras hoste sequente vias.
Applicor ignotis : fratrique elapsa fretoque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem constitui ; lateque patentia fixi
Mœnia, finitimus invidiosa locis.
Bella tument : bellis peregrina et fœmina tentor :
Vixque rudes portas urbis et arma paro.
Mille procis placui : qui me, coïêre, querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.

Quid dubitas vinctum Gætulo tradere Iarbæ?
Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo:
Eſt etiam frater: cujus manus impia poſſit
Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
Pone Deos, et quæ tangendo ſacra profanas:
Non bene cœleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus;
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
Forſitan et gravidam Dido, ſcelerate, relinquas,
Parſque tui lateat corpore clauſa meo.
Accedet fatis matris miſerabilis infans;
Et nondum nato funeris auctor eris.
Cumque parente ſuâ frater morietur Iüli,
Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus. Vellem vetuiſſet adire;
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus
Hoc duce (nempe Deo) ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore ſi vivo quanta fuêre, forent.
Non patrium Simoënta petis; ſed Tybridis undas.
Nempe, ut pervenias quò cupis, hoſpes eris.
Utque latet, vitatque tuas abſtruſa carinas.
Vix tibi continget terra petita ſeni.
Hos potius populos in dotem, ambage remiſsâ,
Accipe; et advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Inque loco regis ſceptra ſacrata tene.

Si

Si tibi mens avida eſt belli, ſi quærit Iülus,
Unde ſuo partus Marte triumphus eat:
Quem ſuperet, ne quid deſit, præbebimus hoſtem
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem, fraternaque tela ſagittas,
Perque fugæ comites Dardana ſacra Deos:
(Sic ſuperent quoſcunque tua de gente reportas,
Mars ferus et damni ſit modus ille tui.
Aſcaniuſque ſuos feliciter impleat annos,
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent)
Parce precor domui, quæ ſe tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, præter amâſſe, meum?
Non ego ſum Phthias, magniſque oriunda Mycenis:
Nec ſteterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, ſed hoſpita dicar.
Dum tua ſit Dido, quidlibet eſſe feret.
Nota mihi freta ſunt Afrum frangentia littus:
Temporibus certis dantque negantque viam.
Cum dabit aura viam, præbebis carbaſa ventis.
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut obſervem, manda mihi; certius ibis:
Nec te, ſi cupies, ipſa manere ſinam.
Et ſocii requiem poſcunt, laniataque claſſis
Poſtulat exiguas ſemirefecta moras.
Pro meritis, et ſiqua tibi debebimus ultro,
Pro ſpe conjugii tempora parva peto.

Dum freta miteſcunt, et amor: dum tempore et uſu
Fortiter ediſco triſtia poſſe pati.
Sin minus; eſt animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes eſſe diu.
Adſpicias utinam, quæ ſit ſcribentis imago!
Scribimus et gremio Troïcus enſis adeſt:
Perque genas lacrymæ ſtrictum labuntur inenſem;
Qui jam pro lacrymis ſanguine tinctus erit.
Quàm bene conveniunt fato tua munera noſtro!
Inſtruis impensâ noſtra ſepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntnr pectora telo:
Ille locus ſævi vulnus Amoris habet.
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ male conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec, conſumpta rogis, inſcribar Eliſſa Sichæi;
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas et cauſam mortis et enſem.
Ipſa ſuâ Dido concidit uſa manu.

Poeta adventum Æneæ in Italiam, & ejus cum Turno bellum canit.

PHŒBE fave; novus ingreditur tua templa sacerdos:
Huc age cum citharâ carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas;
Nunc precor ad laudes flectere verba meas.
Ipse triumphali devinctus tempora lauro,
Dum cumulant aras, ad tua sacra veni.
Sed nitidus, pulcherque veni, nunc indue vestem
Sepositam; longas nunc bene pecte comas:
Qualem te memorant Saturno rege fugato
Victori laudes concinuisse Jovi.
Tu procul eventura vides: tibi deditus augur
Scit bene, quid fati provida cantet avis:
Tuque regis sortes: per te præsentit aruspex,
Lubrica signavit quum Deus exta notis.
Te duce Romanos nunquam frustrata Sibylla,
Abdita quæ senis fata canit pedibus.
Hæc dedit Æneæ sortes (postquam ille parentem
Dicitur, et raptos sustinuisse Lares;
Nec fore credebat Romam, quum mœstus ab alto
Ilion, ardentes respicerentque Deos.)

Impiger

Impiger Ænea volitantis frater Amoris,
Troica qui profugis ſacra vehis ratibus,
Jam tibi Laurentes adſignat Jupiter agros;
Jam vocat errantes hoſpita terra Lares.
Illic ſanctus eris, quum te veneranda Numici
Unda Deum cœlo miſerit Indigetem.
Ecce ſuper feſſas volitat Victoria puppes:
Tandem ad Trojanos diva ſuperba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia caſtris.
Jam tibi prædico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens caſtrum, muruſque Lavini,
Albaque ab Aſcanio condita longa duce.
Te quoque jam video, Marti placitura ſacerdos
Ilia, Veſtales deſeruiſſe focos.
Carpite nunc tauri de ſeptem montibus herbas,
Dum licet: hic magnæ jam locus urbis erit.
Roma tuum nomen terris fatale regendis,
Qua ſua de cœlo proſpicit arva Ceres;
Quaque patent ortus, et qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.
Troja quidem tunc ſe mirabitur; et ſibi dicet
Vos bene tam longam conſuluiſſe viam.

Evander,

Evander, cum matre ſuâ Carmente, Arcadiâ pulſus, Heſperiam petit.

ORTA prior Lunâ (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.
Hîc fuit Evander: qui, quamquam clarus utróque,
Nobilior ſacræ ſanguine matris erat.
Quæ, ſimul æthereos animo conceperat ignes;
Ore dabat vero carmina plena Dei.
Dixerat hæc nato motus inſtare ſibique,
Multam præterito tempore nacta fidem.
Nam juvenis, verâ nimiùm cum matre, fugatus
Deſerit Arcadiam Parrhaſiúmque larem.
Cui genitrix flenti: Fortuna viriliter, inquit,
(Siſte, puer, lacrymas) iſta ferenda tibi eſt.
Sic erat in fatis; nec te tua culpa fugavit;
Sed Deus, infenſo pulſus es urbe Deo.
Non meriti pœnam pateris, ſed Numinis iram:
Eſt aliquid magnis crimen abeſſe malis.
Conſcia mens ut cuique ſua eſt, ita concipit intra
Pectora pro facto ſpémque metúmque ſuo.
Nec tamen ut primus mœre, mala talia paſſus:
Obruit ingentes iſta procella viros.
Paſſus idem, Tyriis qui quondàm pulſus ab oris,
Cadmus, in Aoniâ conſtitit exul humo.

Paſſus

Paſſus idem Tydeus, et idem Pegasêus Iäſon:
Et quos præterea longa referre mora eſt.
Omne ſolum forti patria eſt; ut piſcibus æquor:
Ut volucri, vacuo quidquid in orbe patet.
Nec fera tempeſtas toto tamen horret in anno:
Et tibi (crede mihi) tempora veris erunt.
Vocibus Evander firmatâ mente parentis
Nave ſecat fluctus, Heſperiămque tenet.

Carmentis vaticinatio de futurâ Rômæ magnitudine.

DIQUE petitorum, dixit, ſalvete locorum;
Túque novos cœlo terra datura Deos:
Fluminăque, et Fontes, quibus utitur hoſpita tellus,
Et nemorum Divæ, Naïadûmque chori;
Eſte bonis avibus viſi natóque mihíque:
Ripáque felici tacta ſit iſta pede.
Fallor? an hi fient ingentia mœnia colles?
Juráque ab hâc terrâ cætera terra petet?
Montibus his olim totus promittitur orbis.
Quis tantum fati credat habere locum?
Et jam Dardaniæ tangent hæc littora pinus:
Hîc quoque cauſſa novi fœmina Martis erit.
Care nepos, Palla, funeſta quid induis arma?
Indue, non humili vindice cæſus eris.

Victa

Victa tamen vinces, eversáque Troja resurges.
Obruet hostiles ista ruina domos.
Urite victrices Neptunia Pergama flammæ :
Num minùs hic toto est altior orbe cinis ?
Jam pius Æneas sacra, et sacra altera patrem,
Afferet : Iliacos excipe, Vesta, Deos.
Tempus erit, cùm vos, orbémque tuebitur idem :
Et fient ipso sacra colente Deo :
Et penes Augustos patriæ tutela manebit.
Hanc fas imperii fræna tenere domum.
Inde nepos natúsque Dei (licèt ipse recuset)
Pondera cœlesti mente paterna feret.
Utque ego perpetuis olim sacrabor in aris ;
Sic Augusta novum Julia numen erit.

Hercules Boves, furto abductas recuperat, Cacumque occidit.

PUppibus egressus Latiâ stetit exsul in herbâ.
Felix, exsilium cui locus ille fuit !
Nec mora longa fuit, stabant nova tecta : nec alter
Montibus Ausoniis Arcade major erat.
Ecce boves illuc Erytheïdas applicat heros,
Emensus longi claviger orbis iter.

Dumque huic hoſpitium domus eſt Tegeæa ; vagantur
Incuſtoditæ læta per arva boves.
Manè erat : excuſſus ſomno Tirynthius hoſpes
De numero tauros ſentit abeſſe duos.
Nulla videt taciti quærens veſtigia furti :
Traxerat averſos Cacus in antra feros ;
Cacus Aventinæ timor atque infamia ſylvæ,
Non leve finitimis hoſpitibúſque malum.
Dira viro facies ; vires pro corpore ; corpus
Grande : pater monſtri Mulciber hujus erat.
Próque domo longis ſpelunca receſſibus ingens
Abdita, vix ipſis invenienda feris.
Ora ſuper poſtes adfixáque brachia pendent,
Squallidáque humanis offibus albet humus.
Servatâ malè parte boum Jove natus abibat :
Mugitum rauco furta dedêre ſono.
Accipio revocamen, ait ; vocémque ſecutus
Impia per ſylvas ultor ad antra venit.
Ille aditum fracti præſtruxerat obice montis :
Vix juga moviſſent quinque bis illud onus.
Nititur hic humeris, (cœlum quoque ſederat illis)
Et vaſtum motu collabefactat onus.
Quod ſimul evulſum eſt, fragor æthera terruit ipſum ;
Ictáque ſubſedit pondere molis humus.

Prima

Prima movet Cacus collatâ prælia dextrâ;
Rémque ferox ſaxis ſtipitibúſque gerit.
Quîs ubi nil agitur; patrias malè fortis ad artes
Confugit, et flammas ore ſonante vomit.
Quas quoties proflat, ſpirare Typhoëa credas,
Et rapidum Ætnæo fulgur ab igne jaci.
Occupat Alcides: adductaque clava trinodis
Ter quater adverſi ſedit in ore viri.
Ille cadit, mixtóſque vomit cum ſanguine fumos;
Et lato moriens pectore plangit humum.

Romulus & Remus nati & expoſiti. De auſpiciis condendæ Romæ, & morte Remi.

BELLICE, depoſitis clypeo pauliſper et haſtâ,
Mars, ades; et nitidas caſſide ſolve comas.
Ipſe vides manibus peragi fera bella Minervæ:
Num minùs ingenuis artibus illa vacat?
Palladis exemplo ponendæ tempora ſume
Cuſpidis: invenies et quod inermis agas.
Tum quóque inermis eras, cùm te Romana ſacerdos
Cepit; ut huic Urbi ſemina digna dares.
Ilia Veſtalis (quid enim vetat inde moveri?)
Sacra lavaturas mane petebat aquas.

Ventum erat ad molli declivem tramite ripam:
Ponitur è ſummâ fictilis urna comâ.
Feſſa reſedit humi; ventóſque accepit aperto
Pectore; turbatas reſtituítque comas.
Dum ſedet; umbroſæ ſalices, volucréſque canoræ
Fecerunt ſomnos, et leve murmur aquæ.
Blanda quies victis furtim ſubrepit ocellis:
Et cadit à mento languida facta manus.
Mars videt hanc, visámque cupit, potitúrque cupitâ:
Et ſua divinâ furta fefellit ope.
Languida conſurgit; nec ſcit cur languida ſurgat:
Et peragit tales arbore nixa ſonos:
Utile ſit fauſtúmque, precor, quod imagine ſomni
Vidimus, an ſomno clarius illud erat?
Ignibus Iliacis aderam: cùm lapſa capillis
Decidit ante ſacros lanea vitta focos.
Inde duæ pariter (viſu mirabile) palmæ
Surgunt: ex illis altera major erat:
Et gravibus ramis totum protexerat orbem;
Contigerátque novâ ſidera ſumma comâ.
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas:
Terreor admonitu; córque timore micat.
Martia Picus avis gemino pro ſtipite pugnant
Et Lupa, tuta per hos utráque palma fuit.
Dixerat: et plenam non firmis viribus urnam
Suſtulit: implêrat, dum ſua viſa refert.

Interea

Interea creſcente Remo, creſcente Quirino,
Cœleſti tumidus pondere venter erat.
Sylvia fit mater: Veſtæ ſimulacra feruntur
Virgineas oculis oppoſuiſſe manus.
Ara Deæ certè tremuit pariente miniſtrâ;
Et ſubiit cineres territa flamma ſuos.
Hæc ubi cognovit contemtor Amulius æqui:
(Nam raptus fratri victor habebat opes)
Auferri juſſit parvos, et in amne necari.
Quid facis? ex iſtis Romulus alter erit.
Juſſa recuſantes peragunt lacrymoſa miniſtri:
Flent tamen, et geminos in loca juſſa ferunt.
Albula, quem Tiberin merſus Tiberinus in undâ
Reddidit hybernis fortè tumebat aquis.
Huc ubi venerunt, nec jam procedere poſſunt
Longiùs; ex illis unus, an alter, ait:
At quàm ſunt ſimiles! at quàm formoſus utérque!
Plus tamen ex illis iſte vigoris habet.
Si genus arguitur vultu; (ni fallit imago)
Neſcio quem vobis ſuſpicor eſſe Deum;
At ſi quis veſtræ Deus eſſet originis auctor;
In tam præcipiti tempore ferret opem.
Ferret opem certè, ſi non ope mater egeret:
Quæ facta eſt uno mater et orba die.
Nata ſimul, peritura ſimul, ſimul ite ſub undas
Corpora; deſierat, depoſuítque ſinu.
Vagierunt clamore pari: ſentire putares:
Hi redeunt udis in ſua tecta genis.

Suſtinet

Suſtinet impoſitos ſummâ cavus alveus undâ :
Heu quantum fati parva tabella vehit !
Alveus in limo ſylvis appulſus opacis,
Paulatim, fluvio deficiente, ſedet.
Venit ad expoſitos (mirum) lupa fœta gemellos.
Quis credat pueris non nocuiſſe feram ?
Non nocuiſſe parum eſt ; prodeſt quòque : Quos lupa nutrit,
Prodere cognatæ ſuſtinuêre manus !
Conſtitit, et caudâ teneris blanditur alumnis,
Et fingit linguâ corpora bina ſuâ.
Marte ſatos ſcires, timor abfuit ; ubera ducunt ;
Et ſibi permiſſi lactis aluntur ope.
Martia ter ſenos proles adoleverat annos ;
Et ſuberat flavæ jam nova barba comæ :
Omnibus agricolis armentorúmque magiſtris
Iliadæ fratres jura petita dabant
Sæpe domum veniunt prædonum ſanguine læti ;
Et redigunt actos in ſua rura boves.
Ut genus audierunt ; animos pater agnitus auget :
Et pudet in paucis nomen habere caſis :
Romuleóque cadit trajectus Amulius enſe :
Regnáque longævo reſtituuntur avo.
Jam luerat pœnas frater Numitoris, et omne
Paſtorum gemino ſub duce vulgus erat.
Contrahere agreſtes, et mœnia ponere utrique
Convenit. Ambigitur nomina ponat uter.

Nil

Nil opus eſt, dixit, certamine, Romulus, ullo:
Magna fides avium eſt: experiamur aves.
Res placet, alter init nemoroſi ſaxa Palatî:
Alter Aventinum mane cacumen adit.
Sex Remus, hic volucres bis ſex videt ordine: pacto
Statur: et arbitrium Romulus Urbis habet.
Apta dies legitur, quâ mœnia ſignet aratro.
Sacra Palis ſuberant: inde movetur opus.
Inde premens ſtivam deſignat mœnia ſulco:
Alba jugum niveo cum bove vacca tulit.
Vox fuit hæc Regis, condenti Jupiter Urbem,
Et genitor Mavors, Veſtaque mater ades:
Quóſque pium eſt adhibere Deos, advertite cuncti:
Auſpicibus vobis hoc mihi ſurgat opus.
Longa fit huic ætas, dominæque potentia terræ:
Sîtque ſub hac oriens occiduúſque dies.
Ille precabatur, tonitru dedit omina lævo
Jupiter: et lævo fulmina miſſa polo.
Augurio læti jaciunt fundamina cives;
Et novus exiguo tempore murus erat.
Hoc Celer urget opus, quem Romulus ipſe vocârat;
Sintque, Celer, curæ, dixerat, iſta tuæ.
Neve quis aut muros, aut verſam vomere terram
Tranſeat, audentem talia dede neci.

Quod

Quod Remus ignorans, humiles contemnere muros
Cœpit: et, his populus, dicere, tutus erit?
Nec mora, tranſiliit, rutro Celer occupat auſum.
Ille premit duram ſanguinolentus humum.
Hæc ubi Rex didicit; lacrymas introrſus abortas
Devorat, et clauſum pectore vulnus habet.
Flere palàm non vult, exempláque fortia ſervat:
Sicque meos muros tranſeat hoſtis, ait.
Dat tamen exſequias: nec jam ſuſpendere fletum
Suſtinet, et pietas diſſimulata patet.
Oſculáque applicuit poſito ſuprema feretro:
Atque ait; Invitò frater ademte, vale.

Romulus, ne urbi novè conditæ deficerent Incolæ, connubio à finitimis negato, virgines Sabinas rapit.

MARS LOQUITUR

PARVA fuit, ſi prima velis elementa referre,
Roma: ſed in parvâ ſpes tamen hujus erat.
Mœnia jam ſtabant populis anguſta futuris:
Credita ſed turbæ tunc nimis ampla ſuæ.
Quæ fuerit noſtri ſi quæris regia nati;
Adſpice de cannâ ſtraminibuſque domum.
In ſtipulâ placidi carpebat munera ſomni:
Et tamen ex illo venit in aſtra toro.

Jámque

Jámque loco majus Romanus nomen habebat :
Nec conjux illi, nec ſocer ullus erat.
Spernebant generos inopes vicinia dives :
Et malè credebar ſanguinis auctor ego.
In ſtabulis habitâſſe, boves pavîſſe, nocebat ;
Jugeráque inculti pauca tenere ſoli.
Extremis dantur connubia gentibus : at, quæ
Romano vellet nubere, nulla fuit.
Indolui ; patriámque dedi tibi, Romule, mentem :
Tolle preces, dixi : quod petis, arma dabunt.
Feſta para Conſo : Conſus tibi cætera dicet ;
Ipſo feſta die dum ſua ſacra canes.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro :
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quæ tulerant nemoroſa Palatia, frondes
Simpliciter poſitæ, ſcena ſine arte fuit.
In gradibus ſedit populus de ceſpite factis,
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.
Reſpiciunt, oculisque notant ſibi quiſque puellam,
Quam velit ; & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Ludius æquatam ter pede pulſat humum ;
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes,

Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas, timidiſſima turba, columbæ,
Utque fugit viſos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros ſine lege ruentes.
Conſtitit in nullâ, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat; facies non una timoris.
Pars laniat crines: pars ſine mente ſedet:
Altera mœſta ſilet; fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur; ſtupet hæc: hæc manet; illa fugit,
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.
Si qua repugnârat nimium, comitemque negârat;
Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Intumuêre Cures, et quos dolor attigit idem:
Tum primùm generis intulit arma ſocer.
Jamque ferè raptæ matrum quoque nomen habebant;
Tractâque erant longâ bella propinqua morâ.
Conveniunt nuptæ dictam Junonis in ædem:
Quas inter mea ſic eſt nurus orſa loqui:
O paritèr raptæ, (quoniam hoc commune tenemus)
Non ultrà lentè poſſumus eſſe piæ.
Stant acies; ſed utrâ Dî ſint pro parte rogandi,
Eligite; hinc conjux, hinc pater arma tenet.
Quærendum, viduæ fieri malimus an orbæ:
Conſilium vobis forte piumque dabo.

Conſilium

Conſilium dederat, parent, crinémque reſolvunt;
Mœſtáque funereâ corpora veſte tegunt.
Jam ſteterant acies ferro mortíque paratæ:
Jam lituus pugnæ ſigna daturus erat:
Cùm raptæ veniunt inter patréſque virósque;
Inque ſinu natos pignora cara ferunt.
Ut medium campi paſſis tetigere capillis;
In terram poſito procubuêre genu.
Et, quaſi ſentirent, blando clamore nepotes
Tendebant ad avos brachia parva ſuos.
Qui poterat, clamabat avum tum denique viſum:
Et qui vix poterat, poſſe coactus erat.
Tela viris animúſque cadunt: gladiíſque remotis
Dant ſoceri generis accipiúntque manus.
Laudatáſque tenet natas; ſcutóque nepotem
Fert Avus: hic ſcutis dulcior uſus erat.

MORS ROMULI.

JAM pater armipotens, poſtquam nova mœnia vidit,
Multáque Romuleâ bella peracta manu,
Jupiter, inquit, habet Romana potentia vires;
Sanguinis officio non eget illa mei.
Redde patri natum: quamvis intercidit alter,
Pro ſe, próque Remo, qui mihi reſtat, erit.

Unus erit, quem tu tolles in cœrula cœli;
Tu mihi dixisti: sint rata dicta Jovis.
Jupiter annuerat, nutu tremefactus utérque
Est polus; et cœli pondera sensit Atlas.
Est locus: antiqui Capream dixêre paludem:
Fortè tuis illic, Romule, jura dabas.
Sol fugit; et removent subeuntia nubila cœlum:
Et gravis effusis decidit imber aquis.
Hinc tonat, hinc missis abrumpitur ignibus æther:
Fit fuga: Rex patriis astra petebat equis.
Luctus erat, falsæque Patres in crimine cædis,
Hæsissetque animis forsitan illa fides.
Sed Proculus longâ veniebat Julius Albâ:
Lunâque fulgebat; nec facis usus erat.
Cùm subitò motu nubes creptêre sinistræ:
Rettulit ille gradus horruêruntque comæ.
Pulcher, et humano major, trabeâque decorus
Romulus in mediâ visus adesse viâ:
Et dixisse simul, Prohibe lugere Quirites:
Nec violent lacrymis Numina nostra suis.
Thura ferant, placéntque novum pia turba Quirinum,
Et patrias artes militiámque colant.
Jussit: et in tenues oculis evanuit auras,
Convocat hic Patres: jussâque verba refert.
Templa Deo fiunt, collis quoque dictus ab illo:
Et referunt certi sacra paterna dies.

Numa

Numa Egeriæ consilio leges instituit.

VALLIS Aricinæ sylvâ præcinctus opacâ
Est lacus, antiquâ religione sacer.
Hîc latet Hippolytus furiis direptus equorum:
Unde nemus nullis illud initur equis.
Licia dependent longas velantia sepes,
Et posita est meritæ multa tabella Deæ.
Sæpe potens voti frontem redimita coronis
Fœmina lucentes portat ab urbe faces.
Defluit incerto lapidosus murmure rivus:
Sæpe, sed exiguis haustibus, inde bibes.
Egeria est, quæ præbet aquas, Dea grata Camœnis:
Illa Numæ conjux consiliúmque fuit.
Principio nimiùm promtos ad bella Quirites
Molliri placuit jure, Deûmque metu.
Inde datæ leges; ne firmior omnia posset:
Cœptáque sunt purè tradita særa coli.
Exuitur feritas, armísque potentius æquum est:
Et cum cive pudet conseruisse manus.

Ancyle a Cælo demissum, regnante Numâ.

MOLLIS erat tellus roratâ mane pruinâ:
Ante sui populus limine Regis adest.
Prodit, et in solio medius consedit acerno:
Innumeri circà stantque silentque viri.

Ortus

Ortus erat ſummo tantummodò margine Phœbus:
Sollicitæ mentes ſpéque metúque pavent.
Conſtitit, atque caput niveo velatus amictu
Jam bene Dis notas ſuſtulit ille manus.
Atque ita, Tempus adeſt promiſſi muneris, inquit:
Pollicitam dictis, Jupiter, adde fidem.
Dum loquitur, totum jam Sol emerſerat orbem:
Et gravis æthereo venit ab axe fragor.
Ter tonuit ſine nube Deus, tria fulgura miſit;
Credite dicenti; mira, ſed acta, loquor.
A mediâ cœlum regione dehiſcere cœpit:
Submiſêre oculos cum duce turba ſuos.
Ecce levi ſcutum verſatum leniter aurâ
Decidit, à populo clamor ad aſtra venit.
Tollit humo munus cæsâ priùs ille juvencâ,
Quæ dederat nulli colla premenda jugo.
Idque Ancyle vocat; quod ab omni parte reciſum eſt:
Quâque notes oculis, angulus omnis abeſt.
Tum, memor imperii ſortem conſiſtere in illo,
Conſilium multæ calliditatis init.
Plura jubet fieri ſimili cœlata figurâ;
Error ut ante oculos inſidiantis eat.

Tullia

Tullia ſuper cada ver patris ſui (Servii Tullii) equos egit.

TULLIA, conjugio ſceleris mercede peracto,
His ſolita eſt dictis exſtimulare virum:
Quid juvat eſſe pares, te noſtræ cæde ſororis
Méque tui fratris, ſi pia vita placet?
Vivere debuerant et vir meus et tua conjux,
Si nullum auſuri majus eramus opus.
Et caput et regnum facio dotale parentis:
Si vir es, i, dictas exige dotis opes.
Regia res ſcelus eſt, ſocero cape regna necato:
Et noſtras patrio ſanguine tinge manus.
Talibus inſtinctus ſolio privatus in alto
Sederat, attonitum vulgus ad arma ruit.
Hinc cruor, hinc cædes: infirmáque vincitur ætas:
Sceptra gener ſocero rapta Superbus habet.
Ipſe ſub eſquiliis, ubi erat ſua regia, cæſus,
Concidit in durâ ſanguinolentus humo.
Filio carpento patrios initura penates,
Ibat per medias alta feróxque vias.
Corpus ut adſpexit, lacrymis auriga profuſis
Reſtitit, hunc tali corripit illa ſono:
Vadis? an exſpectas pretium pietatis amarum?
Duc, inquam, invitas ipſa per ora rotas.
Certa fides facti: dictus Sceleratus ab illâ
Vicus, et æternâ res ea preſſa notâ.

GABII

GABII EXPUGNATI.

ULtima Tarquinius Romanæ gentis habebat
Regna: vir injuſtus, fortis ad arma tamen.
Ceperat hic alias, alias everterat urbes:
Et Gabios turpi fecerat arte ſuos.
Námque trium minimus, proles manifeſta Superbi,
In medios hoſtes nocte ſilente venit.
Nudârunt gladios: Occidite, dixit, inermem.
Hoc cupiunt fratres, Tarquiniúſque pater.
Qui mea crudeli laceravit verbere terga:
Dicere ut hoc poſſet, verbera paſſus erat.
Luna fuit, ſpectant juvenem, gladióſque recondunt:
Tergáque deductâ veſte notata vident.
Flent quoque, et, ut ſecum tueatur bella, precantur:
Callidus ignaris annuit ille viris.
Jamque potens, miſſo genitorem appellat amico,
Prodendi Gabios quod ſibi monſtret iter.
Hortus odoratis ſuberat cultiſſimus herbis,
Sectus humum rivo lene ſonantis aquæ.
Illic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit, et virgâ lilia ſumma metit.

Nuncius

Nunctus ut redilt, decuſsáque lilia dixit ;
Filius, Agnoſco juſſa parentis, ait:
Nec mora ; Principibus cæſis ex urbe Gabinâ,
Traduntur ducibus mœnia nulla ſuis.

Lucretia à Tarquinio violata ſe occidit, unde Reges Româ exacti.

JAmque erat orta dies : paſſis ſedet illa capillis ;
Ut ſolet ad nati mater itura rogum.
Grandævúmque patrem fido cum conjuge caſtris
Evocat : et poſitâ venit uterque morâ.
Utque vident habitum ; quæ luctûs cauſa, requirunt,
Cui paret exſequias, quóve ſit icta malo.
Illa diu reticet, pudibundáque celat amictu
Ora, fluunt lacrymæ more perennis aquæ.
Hinc pater, hinc conjux lacrymas ſolantur, et orant,
Indicet : et cæco fléntque pavéntque metu.
Ter conata loqui ; ter deſtitit : ausáque quartò,
Non oculos adeò ſuſtulit illa ſuos.
Hoc quoque Tarquínio debebimus ? eloquar, inquit,
Eloquar infelix dedecus ipſa meum.
Quæque poteſt, narrat, reſtabant ultima ; flevit :
Et matronales erubuëre genæ.

Dant veniam facto genitor conjúxque coacto,
Quam, dixit, veniam vos datis, ipsa nego.
Nec mora; celato figit sua pectora ferro;
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.
Tunc quoque, jam moriens, ne non procumbat honestè,
Respicit, hæc etiam cura cadentis erat.
Ecce super corpus communia damna gementes
Obliti decoris vírque patérque jacent.
Brutus adest; tandémque animo sua nomina fallit:
Fixáque semanimi corpore tela rapit.
Stillantémque tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impavidos ore minante sonos.
Per tibi ego hunc juro fortem castumque cruorem,
Pérque tuos Manes, qui mihi numen erunt:
Tarquinium pœnas profugâ cum stirpe daturum:
Jam satis est virtus dissimulata diu.
Illa jacens ad verba oculos sine lumine movit;
Visáque concussâ dicta probare comâ.
Fertur in exsequias animi matrona virilis:
Et secum lacrymas, invidiámque trahit.
Vulnus inane patet. Brutus clamore Quirites
Concitat, et Regis facta nefanda refert.
Tarquinius cum prole fugit, capit annua Consul
Jura, dies regnis illa suprema fuit.

Di

De Fabiorum cum Veientibus ad Cremeram fluvium pugnâ & cladе.

UNA domus vires et onus ſuſceperat urbis :
Sumunt gentiles arma profeſſa manus.
Egreditur caſtris miles generoſus ab iſdem ;
E quîs dux fieri quilibet aptus erat.
Ut celeri paſſu Cremeram tetigere rapacem ;
(Turbidus hybernis ille fluebat aquis)
Caſtra loco ponunt : deſtrictis enſibus ipſi
Tyrrhenum validò Marte per agmen eunt.
Non aliter, quàm cùm Libycâ de rupe leones
Invadunt ſparſos lata per arva greges.
Diffugiunt hoſtes, inhoneſtáque vulnera tergo
Accipiunt : Thuſco ſanguine terra rubet.
Sic iterum, ſic ſæpe cadunt ; ubi vincere apertè
Non datur, inſidias armáque cæca parant.
Campus erat : campi claudebant ultima colles,
Sylváque montanas occulere apta feras.
In medio paucos, armentáque rara relinquunt :
Cætera virgultis abdita turba latet.
Ecce, velut torrens undis pluvialibus auctus,
Aut nive, quæ Zephyro victa tepente fluit,
Per ſata, pérque vias fertur ; nec, ut ante ſolebat,
Riparum clauſas margine finit aquas :
Sic Fabii latis vallem diſcurſibus implent ;
Quóſque vident, ſpernunt, nec metus alter ineſt.

Quò ruitis, generoſa domus? malè creditur hoſti:
Simplex nobilitas, perfida tela cave.
Fraude perit virtus, in apertos undique campos
Proſiliunt hoſtes, et latus omne tenent.
Quid faciant pauci contra tot millia fortes?
Quídve, quod in miſero tempore reſtet, habent?
Sicut aper ſylvis longè Laurentibus actus
Fulmineo celeres diſſipat ore canes;
Mox tamen ipſe perit: ſic non moriuntur inultu;
Vulneráque alternâ dántque ferúntque manu.
Una dies Fabios ad bellum miſerat omnes:
Ad bellum miſſos perdidit una dies
Ut tamen Herculeæ ſupereſſent ſemina gentis,
Credibile eſt ipſos conſuluiſſe Deos.
Nam puer impubes, et adhuc non utilis armis,
Unus de Fabiâ gente relictus erat.
Scilicet ut poſſes olim tu, Maxime, naſci;
Cui res cunctando reſtituenda foret.

Palladium ex igne à Metello ſervatum.

MŒNIA Dardanides nuper nova fecerat Ilus:
Ilus adhuc Aſiæ dives habebat opes.
Creditur armiferæ ſignum cœleſte Minervæ
Urbis in Iliacæ deſiluiſſe juga.
Cura videre fuit: vidi, templúmque locúmque:
Hoc ſupereſt illi: Pallada Roma tenet.

Conſulitur

Conſulitur Smintheus: lucóque obſcurus opaco,
Hos non mentito reddidit ore ſonos:
Ætheream ſervate Deam; ſervabitis urbem:
Imperium ſecum transferet illa loci.
Servat, et incluſam ſummâ tenet Ilus in arce:
Curáque ad hæredem Laomedonta venit.
Sub Priamo ſervata parum: ſic ipſa volebat;
Ex quo, judicio forma revicta ſua eſt.
Heu quantùm timuêre Patres, quo tempore Veſta
Arſit, et eſt adytis obruta pæne ſuis!
Flagrabant ſancti ſceleratis ignibus ignes:
Miſtáque erat flammæ flamma profana piæ.
Attonitæ flebant demiſſo crine miniſtræ:
Abſtulerat vires corporis ipſe timor.
Provolat in medium, et magnâ, ſuccurrite, voce,
Non eſt auxilium flere, Metellus ait.
Pignora virgineis fatalia tollite palmis:
Non ea ſunt voto, ſed rapienda manu.
Me miſerum! dubitatis? ait: dubitare videbat;
Et pavidas poſito procubuiſſe genu.
Haurit aquas: tollénſque manus, ignoſcite, dixit,
Sacra vir intrabo non adeunda viro.
Si ſcelus eſt; in me commiſſi pœna redundet:
Sit capitis damno Roma ſoluta mei.
Dixit, et irrupit: factum Dea rapta probavit;
Pontificíſque ſui munere tuta fuit.

Claudia

Claudia navem, quâ Cybele vecta erat, vado infixam ſola ipſa movet trahitque; & ſeſe exinde de impudicitiâ purgat.

CLAUDIA Quinta genus Clauſo referebat ab alto:
Nec facies impar nobilitate fuit.
Caſta quidem; ſed non et credita: rumor iniquus
Læſerat, et falſi criminis acta rea eſt.
Cultus, et ornatis variè prodîſſe capillis,
Obſuit: ad rigidos promtáque lingua ſenes.
Conſcia mens recti famæ mendacia riſit:
Sed nos in vitium credula turba ſumus.
Hæc ubi caſtarum proceſſit ab agmine matrum,
Et manibus puram fluminis hauſit aquam;
Ter caput irrorat, ter tollit in æthera palmas:
Quicunque adſpiciunt, mente carere putant.
Submiſsóque genu, vultus in imagine Divæ
Figit, et hos edit crine jacente ſonos:
Supplicis, alma, tuæ, genetrix fœcunda Deorum,
Accipe ſub certâ conditione preces.
Caſta negor: ſi tu damnas; meruiſſe fatebor.
Morte luam pœnas judice victa Deâ.
Sed, ſi crimen abeſt, tu noſtræ pignora vitæ
Re dabis: et caſtas caſta ſequêre manus.
Dixit: et exiguo funem conamine traxit:
Mira, ſed et ſcenâ teſtificata loquar.

Mota

Mota Dea eſt ; ſequitúrque ducem, laudátque ſequendo.
Index lætitiæ fertur in aſtra ſonus.

Caio Cæſari in Parthos ituro fauſtam expeditionem ominatur vates.

ECCE parat Cæſar domito, quod deſuit, orbi
Addere. nunc, Oriens ultime, noſter eris.
Parthe, dabis pœnas : Craſſi gaudete ſepulti,
Signáque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt; primíſque ducem profitetur in armis:
Belláque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales, timidi, numerare Deorum :
Cæſaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleſte ſuis velocius annis
Surgit ; et ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibúſque duos Tirynthius angues
Preſſit : et in cunis jam jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche fuiſti,
Cùm timuit thyrſos India victa tuos !
Auſpiciis animíſque patris puer arma movebis :
Et vinces animis auſpiciíſque patris.
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes ;
Nunc juvenum princeps, deinde future ſenum.

Cùm

Cùm tibi sint fratres; fratres ulciscere læsos:
Cùmque pater tibi sit; jurâ tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriaéque tuúsque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, scelerata ille sagittas:
Stabunt pro signis júsque piúmque tuis.
Vincuntur causâ Parthi; vincantur et armis.
Eoas Latio dux meus addat opes.
Mársque pater, Cæsárque pater, date numen eúnti.
Nam Deus è vobis alter es, alter eris.
Auguror en! vinces; votiváque carmina reddam:
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes; aciemque meis hortabere verbis.
O desint animis ne mea verba tuis!
Tergáque Parthorum, Romanáque pectora dicam;
Teláque, ab averso quæ jacit hostis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinques?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,
Quatuor in niveis aureus ibis equis?
Ibunt ante duces onerati colla catenis;
Ne possint tuti, quâ prius, esse fugâ.
Spectabunt læti juvenes mistaéque puellæ:
Diffundetque animos omnibus ista dies.

Bello,

Bello, quod patris sui ulciscendi causâ susceperat, finito, Parthisque victis, Augustus Marti Ultori templum consecrat.

ULTOR ad ipse suos cœlo descendit honores,
Templáque in Augusto conspicienda Foro.
Et Deus est ingens, et opus; debebat in urbe
Non aliter nati Mars habitare sui.
Digna Gigantêis hæc sunt delubra tropæis:
Hinc fera Gradivum bella movere decet:
Seu quis ab Eoo nos impius orbe lacesset:
Seu quis ab occiduo Sole domandus erit.
Prospicit armipotens operis fastigia summi:
Et probat invictos summa tenere Deos.
Prospicit in foribus diversæ tela figuræ,
Armáque terrarum milite victa suo.
Hinc videt Æneam oneratum pondere sacro;
Et tot Iülêæ nobilitatis avos.
Hinc videt Iliaden humeris ducis arma ferentem:
Claráque dispositis acta subesse viris.
Spectat et Augusto prætextum nomine templum,
Et visum lecto Cæsare majus opus.
Voverat hoc juvenis tunc cùm pia sustulit arma:
A tantis Princeps incipiendus erat.
Ille manus tendens, hinc stanti milite justo,
Hinc conjuratis, talia dicta dedit:

Si mihi bellandi Pater eſt, Veſtæque ſacerdos
Auctor; et ulciſci nomen utrumque paro:
Mars, ades; et ſatia ſcelerato ſanguine ferrum:
Stétque favor cauſsâ pro meliore tuus.
Templa feres, et me victore vocaberis Ultor:
Voverat; et fuſo lætus ab hoſte redit.
Nec ſatìs eſt meruiſſe ſemel cognomina Marti:
Perſequitur Parthâ ſigna retenta manu.
Gens fuit et campis, et equis, et tuta ſagittis;
Et circumfuſis invia fluminibus.
Addiderant animos Craſſorum funera genti;
Cùm periit miles, ſignáque, dúxque ſimul.
Signa decus belli Parthus Romana tenebat;
Romanæque aquilæ ſignifer hoſtis erat.
Iſque pudor manſiſſet adhuc, niſi fortibus armis
Cæſaris Auſoniæ protegerentur opes.
Ille notas veteres, et longi dedecus ævi
Suſtulit, agnôrunt ſigna recepta ſuos.
Quid tibi nunc ſolitæ mitti poſt terga ſagittæ;
Quid loca, quid rapidi profuit uſus equi?
Parthe, refers aquilas: victos quoque porrigis arcus:
Pignora jam noſtri nulla pudoris habes.
Ritè Deo templúmque datum noménque bis ulto:
Et meritus votis debita ſolvit honos.

Ob

Ob Provincias populo redditas, & cognomen AUGUSTI *datum, Cæsarem adulatur Naso.*

GERMANICUM ALLOQUITUR.

REddita nunc omnis populo est provincia nostro;
Et tuus Augusto nomine dictus avus.
Perlege dispositas generosa per atria ceras;
Contigerant nulli nomina tanta viro.
Africa victorem de se vocat: alter Isauras,
Aut Cretum domitas testificatur opes.
Hunc Numidæ faciunt, illum Messana superbum,
Ille Numantinâ traxit ab urbe notam.
Et mortem et nomen Druso Germania fecit:
Me miserum, virtus quàm brevis illa fuit!
Si petat à victis, tot sumat nomina Cæsar,
Quot numero gentes maximus orbis habet.
Ex uno quidam celebres aut torquis ademtæ,
Aut Corvi titulos auxiliaris habent.
Magne, tuum nomen rerum mensura tuarum est:
Sed qui te vicit, nomine major erat.
Nec gradus est ultra Fabios cognominis ullus:
Illa domus meritis Maxima dicta suis.
Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes:
Hic socium summo cum Jove nomen habet.

Sancta vocant augusta Patres: augusta vocantur
Templa, sacerdotum ritè dicata manu.
Hujus et augurium dependet origine verbi,
Et quodcunque suâ Jupiter auget ope.
Augeat imperium nostri Ducis, augeat annos:
Protegat et vestras querna corona fores.
Auspicibúsque Deis tanti cognominis hæres
Omine suscipiat, quo Pater, orbis onus.

AUGUSTUS cum ROMULO comparatur.

NUNC mihi mille sonos, quóque est memoratus Achilles,
Vellem, Mæonide, pectus inesse tuum.
Dum canimus sacras alterno pectine Nonas;
Maximus hinc Fastis accumulatur honos.
Deficit ingenium, majoráque viribus urgent:
Hæc mihi præcipuo est ore canenda dies.
Quid volui demens Elegis imponere tantum
Ponderis? heroi res erat ista pedis.
Sancte Pater Patriæ, tibi Plebs, tibi Curia nomen
Hoc dedit; hoc dedimus nos tibi nomen Eques.
Res tamen antè dedit, serò quoque vera tulisti
Nomina, jam pridem tu Pater orbis eras.
Hoc tu per terras, quod in æthere Jupiter alto,
Nomen habes, hominum tu pater, ille Deûm.
Romule,

Romule, concedas, facit hic tua magna tuendo
Mœnia: tu dederas tranſilienda Remo.
Te Tatius, parvíque Cures, Cæninâque ſenſit:
Hoc Duce Romanum eſt Solis utrúmque latus.
Tu breve neſcio quid victæ telluris habebas:
Quodcunque eſt alto ſub Jove, Cæſar habet.
Tu rapis, hic caſtas Duce ſe jubet eſſe maritas:
Tu recipis luco, ſubmovet ille nefas.
Vis tibi grata fuit: florent ſub Cæſare leges:
Tu Domini nomen, Principis ille tenet.
Te Remus incuſat; veniam dedit hoſtibus ille:
Cœleſtem fecit te Pater; ille Patrem.

NUX.

NUX.

NUX ego juncta viæ, cum sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccare videtur,
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus, tum cùm meliora fuêre
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tum domini memores sertis ornare solebant
Agricolas, fructu proveniente, Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomaque læsissent matrem; ni subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina nostro;
Nullaque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis, sterilem præbentibus umbram,
Uberior quavis arbore venit honos;
Nos quoque frugiferæ (si nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Uvaque læsa domum, læsaque bacca venit.

Nunc

Nunc uterum vitiat, quæ vult formoſa videri:
Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certe ego, ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem.
Iſta Clytemneſtrâ digna querela fuit.
Si ſciat hoc vitis, naſcentes ſupprimet uvas:
Orbaque, ſi ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
Deſtituent ſylvas utraque poma ſuas.
Quæque ſibi vario diſtinguit poma colore,
Audiat hoc ceraſus; ſtipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquid tamen ulla feritur,
Quæ ſterilis ſolâ conſpicienda comâ eſt?
Cernite ſinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
At mihi ſæva nocent mutilatis vulnera ramis;
Nudaque dejecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes indulta rapinæ,
Suſtineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille fere eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent,
Sic timet inſidias, qui ſcit ſe ferre viator,
Cur timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt.
Frondibus intactis cætera turba virent.
Nam quòd habent frutices alii quoque proxima nobis
Fragmina, quod læſo vimine multa jacent;

Non

Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo.
Idque fide careat; ſi non, quæ longius abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo ſi ſapiant, et mentem verba ſequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quam miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris;
Meque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei eſt operoſo cura colono.
Invenias, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contempto naſcor in agro:
Parſque loci, qua ſto, publica pæne via eſt.
Me, ſata ne lædam, (quoniam ſata lædere dicor,)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licet ſiccâque ſiti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cum maturas fiſſo nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica ſæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis.
Ne poſſim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt menſis non interdicta ſecundis;
Et condis lectas, parca colona, nuces.
Felix; ſecreto quæ nata eſt arbor in agro;
Et ſoli domino ferre tributa poteſt!

Non

Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicinâ pulverulenta viâ eſt.
Illa ſuo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus;
Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc tenero eſt in lacte, quod intra eſt:
Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono;
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, et ictu
Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,
Majorem domini parte, viator, habes.
Sæpe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit:
Eſt quoque, qui crimen grandinis eſſe putet.
At mihi nec grando duris inviſa colonis,
Nec ventus fraudi, ſolve, geluve fuit.
Fructus obeſt: peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem.
Quæque fuit multis, eſt mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
Conjugis Aönium miſit in arma virum.
Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Una ſed immenſas arbor habebat opes.

At rubus et ſentes tantummodo lædere natæ
Spinaque vindictâ cætera tuta ſuâ eſt.
Me, quia non noceo, nec obuncis vindicor hamis;
Miſſa petunt avidâ ſaxa proterva manu.
Quid ſi non aptas ſolem mutantibus umbras,
Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid, niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem,
Non expectatâ cùm venit imber aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præſtem ſedula cunctis
Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt.
Cauſa habeor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum collectaque ſaxa remittit;
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
Illo me tutam tempore præſtat hiems.
Nuda quidem tunc ſum; nudam tamen expedit eſſe:
Nec ſpolium de me, quod petat, hoſtis habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hic aliquis dicat; Quæ publica tangunt,
Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc; oleas diſtringite: cædite meſſes.
Improbe, vicinum carpe, viator, olus.

Intret

Intret & urbanas eadem petulantia portas;
Sitque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primæ de fronte tabernæ
Tollat: et ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
Et quaſcúnque poteſt tangere tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
Incolumis tanto præſide raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
Auxilium toto ſpargit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, media ſi luce palamque
Verberor, et tutæ non licet eſſe nuci?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis, in ramo ſedit quicunque bifurco,
Hæret et ut captâ victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuere admiſſa negari;
Et crimen nox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cum longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ:
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.

Sic, ubi detracta eſt à te tibi cauſa periclî,
Quod ſupereſt, tutum, Pontice caſtor, habes.
Quid mihi tunc animi eſt; cum ſumit tela viator,
Atque oculis plagæ deſtinat antè locum;
Nec vitare licet moto fera vulnera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque curva tenent?
Corpora præbemus plagis: ut ſæpe ſagittis,
Cùm populus manicas depoſuiſſe vetat:
Utve gravem pavida eſt ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas vento frondes tremuiſſe putâſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ.
Noſtraque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; excidite ferro;
Et liceat miſeræ dedoluiſſe ſemel.
Si nec cur ura, nec cur excidar habetis;
Parcite. ſic cœptum perficiatis iter.

Genus ſuum exponit Naſo.

ILLE ego, qui fuerim, tenerorum luſor amorum,
Quem legis, ut nôris, accipe, Poſteritas.
Sulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies diſtat ab Urbe decem.
Editus hic ego ſum: necnon, ut tempora nôris;
Cùm cecidit fato Conſul uterque pari.

Si

Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres;
Non modo Fortunæ munere factus eques.
Nec ſtirps prima fui; genito jam fratre creatus;
Qui tribus antè quater menſibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
Una celebrata eſt per duo liba dies.
Hæc eſt, armiferæ feſtis de quinque Minervæ
Quæ fieri pugnâ prima cruenta ſolet.
Protinus excolimur teneri, curâque parentis
Imus ad inſignes Urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo,
Fortia verboſi natus ad arma Fori.
At mihi jam puero cœleſtia ſacra placebant;
Inque ſuum furtim Muſa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes.
Motus eram dictis: totoque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta modis.
Sponte ſuâ carmen numeros veniebat ad aptos:
Et quod tentabam dicere, verſus erat.
Interea, tacito paſſu labentibus annis,
Liberior fratri ſumta mihique toga eſt:
Induiturque humeros cum lato purpura clavo:
Et ſtudium nobis, quod fuit antè, manet.
Jamque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cum perit; et cœpi parte carere mei.
Cepimus & teneræ primos ætatis honores;
Eque viris quondam pars tribus una fui.

Curia

Curia reſtabat : clavi menſura coacta eſt.
Majùs erat noſtris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit aptà labori ;
Sollicitæque fugax ambitionis eram :
Et petere Aöniæ ſuadebant tuta ſorores
Otia, judicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fovique poëtas ;
Quotque aderant vates, rebar adeſſe Deos.
Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo,
Quæque necet ſerpens, quæ juvet herba, Macer.
Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes ;
Jure ſodalitii qui mihi junctus erat.
Ponticus Heroö, Baſſus quoque clarus lambo,
Dulcia convictus membra fuêre mei.
Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures ;
Dum ferit Auſoniâ carmina culta lyrâ.
Virgilium vidi tantum : nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Succeſſor fuit hic tibi, Galle ; Propertius illi.
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.
Utque ego majores, ſic me coluêre minores :
Notaque non tardè facta Thalia mea eſt.
Carmina cum primùm populo juvenilia legi,
Barba reſecta mihi biſve ſemelve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per Urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem ſcripſi : ſed quæ vitioſa putavi,
Emendaturis ignibus ipſe dedi.

Tum

Tum quoque, cum fugerem, quædam placitura cremavi
Iratus ſtudio carminibuſque meis.
Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quodque levis cauſa moveret, erat.
Cùm tamen hoc eſſem, minimoque accenderer igni;
Nomine ſub noſtro fabula nulla fuit.
Pæne mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Eſt data: quæ tempus perbreve nupta fuit.
Illi ſucceſſit, quamvis ſine crimine, conjux;
Non tamen in noſtro firma futura toro.
Ultima, quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exſulis eſſe viri.
Filia me mea bis primâ fœcunda juventâ,
Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
Et jam complêrat genitor ſua fata; novemque
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter flevi, quàm me fleturus ademtum
Ille fuit. matris proxima buſta tuli.
Felices ambo, tempeſtivéque ſepultos,
Ante diem pœnæ quod periêre meæ!
Me quoque felicem, quod non viventibus illis
Sum miſer; et de me quod doluêre nihil!
Si tamen extinctis aliquid, niſi nomina reſtant,
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos;
Fama, parentales, ſi vos mea contigit, umbræ;
Et ſunt in Stygio crimina noſtra foro;

Scite,

Scite, precor, cauſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ, non ſcelus, eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatis eſt, ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, qui vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulſis melioribus annis,
Venerat; antiquas miſcueratque comas:
Poſtque meos ortus Piſæâ vinctus olivâ
Abſtulerat decies præmia victor eques:
Cum maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi Principis ira jubet.
Cauſa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ
Indicio non eſt teſtificanda meo.
Quid referam comitumque nefas, famuloſque nocentes?
Ipsâ multa tuli non leviora fugâ.
Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſeque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis;
Oblituſque mei, ductæque per otia vitæ,
Inſolitâ cepi temporis arma manu:
Totque tuli terrâ caſus pelagoque, quot inter
Occultum ſtellæ conſpicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto,
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hîc ego, finitimis quamvis circumſoner armis,
Triſtia, quo poſſum, carmine fata levo.

Quod,

Quod, quamvis nemo eſt, cujus referatur ad aures:
Sic tamen abſumo decipioque diem.
Ergo, quod vivo, duriſque laboribus obſto.
Nec me ſollicitæ tædia lucis habent,
Gratia, Muſa, tibi. nam tu ſolatia præbes;
Tu requies curæ, tu medicina venis:
Tu dux, tuque comes; tu nos abducis ab Iſtro;
In medioque mihi das Helicone locum.
Tu mihi (quod rarum) vivo ſublime dediſti
Nomen; ab exſequiis quod dare Fama ſolet.
Nec, qui detrectat præſentia, Livor iniquo
Ullum de noſtris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cum ſecula noſtra poëtas;
Non fuit ingenio fama maligna meo.
Cumque ego præponam multos mihi; non minor illis
Dicor: et in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum præſagia veri;
Protinus, ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, ſive hanc ego carmine famam;
Jure tibi grates, candide lector, ago.

ELECTA
EX
OVIDIO
ET
TIBULLO,

In Usum
REGIÆ SCHOLÆ ETONENSIS.

PARS SECUNDA.

ETONÆ:
Typis J. Pote, Bibliopolæ, & Typographi.
Veneunt etiam Londini, apud Thomam Pote, Bibliopolam, in vico *Fleetstreet* nominato.

Anno Dom. M DCCLVII.

ELECTA
EX
OVIDIO
ET
TIBULLO,

In Usum
REGIÆ SCHOLÆ ETONENSIS.

PARS SECUNDA.

ETONÆ:
Typis J. POTE, Bibliopolæ, & Typographi.
Veneunt etiam LONDINI, apud THOMAM POTE, Bibliopolam, in vico *Fleetstreet* nominato.

Anno Dom. M DCCLVII.

EX
OVIDIO.

Suum Opus GERMANICO *inſcribit* NASO.

EXCIPE pacato, Cæſar Germanice, vultu
Hoc opus: et timidæ dirige navis iter.
Officiíque levem non averſatus honorem,
In tibi devoto munere, dexter ades.
Sacra recognoſces Annalibus eruta priſcis;
Et quo ſit merito quæque notata die.
Invenies illic et feſta domeſtica vobis:
Sæpe tibi Pater eſt, ſæpe legendus Avus.
Quæque ferunt illi pictos ſignantia Faſtos,
Tu quoque cum Druſo præmia fratre feres.
Cæſaris arma canant alii; nos Cæſaris aras;
Et quoſcunque ſacris addidit ille dies.

Annue conanti per laudes ire tuorum :
Deque meo pavidos excute corde metus.
Da mihi te placidum ; dederis in carmina vires :
Ingenium vultu ſtátque cadítque tuo.
Pagina judicium docti ſubitura movetur
Principis, ut Clario miſſa legenda Deo.
Quæ ſit enim culti facundia ſenſimus oris,
Civica pro trepidis cùm tulit arma reis.
Scimus et, ad noſtras cùm ſe tulit impetus artes,
Ingenii currant flumina quanta tui.
Si licet, et fas eſt, vates rege vatis habenas :
Auſpice te felix totus ut annus eat.

Creſcit Amor Nummi.

TEmpore crevit amor, qui nunc eſt ſummus, habendi :
Vix ultrà, quò jam progrediatur, habet.
Pluris opes nunc ſunt, quàm priſci temporis annis ;
Dum populus pauper, dum nova Roma fuit :
Dum caſa Martigenam capiebat parva Quirinum,
Et dabat exiguum fluminis ulva torum.
Jupiter anguſtâ vix totus ſtabat in æde ;
Inque Jovis dextrâ fictile fulmen erat.
Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis :
Paſcebátque ſuas ipſe Senator oves.

Nec

Nec pudor, in ſtipulâ placidam cepiſſe quietem,
Et fœnum capiti ſuppoſuiſſe, fuit.
Jura dabat populis poſito modò Conſul aratro;
Et levis argenti lamina crimen erat.
At poſtquam Fortuna loci caput extulit hujus;
Et tetigit ſummos vertice Roma Deos;
Creverunt et opes, et opum furioſa cupido:
Et, cùm poſſideant plurima, plura volunt.
Quærere, ut abſumant, abſumta requirere certant:
Atque ipſæ vitiis ſunt alimenta vices:
Sic, quibus intumuit ſuffuſâ venter ab undâ,
Quò plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.
In pretio pretium nunc eſt: dat cenſus honores;
Cenſus amicitias; pauper ubique jacet.

Quarè diverſis Deis diverſa immolabantur Pecora, cum ARISTÆI *Fabulâ.*

ANtè, Deos homini quod conciliare valeret,
Far erat, et puri lucida mica ſalis.
Nondum pertulerat lacrymatas cortice myrrhas
Acta per æquoreas hoſpita navis aquas.
Thura nec Euphrates, nec miſerat India coſtum,
Nec fuerant rubri cognita fila croci.
Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis,
Et non exiguo laurus aduſta ſono.

Si quis erat, factis prati de flore coronis,
Qui posset violas addere; dives erat.
Hic, qui nunc aperit percussi viscera tauri,
In sacris nullum culter habebat opus.
Prima Ceres avidæ gavisa est sanguine porcæ,
Ulta suas meritâ cæde nocentis opes.
Nam fata vere novo teneris lactentia succis
Eruta setigeræ comperit ore Suis.
Sus dederat pœnas: exemplo territus hujus
Palmite debueras abstinuisse caper.
Quem spectans aliquis dentes in vite prementem,
Talia non tacito dicta dolore dedit:
Rode, caper, vitem: tamen huic, cùm stabis ad aram,
In tua quod spargi cornua possit, erit.
Verba fides sequitur: noxæ tibi deditus hostis
Spargitur affuso cornua, Bacche, mero.
Culpa Sui nocuit: nocuit quoque culpa capellæ.
Quid bos, quid placidæ commeruistis oves?
Flebat Aristæus, quòd apes cum stirpe necatas
Viderat inceptos destituisse favos.
Cœrula quem genetrix ægrè solata dolentem,
Addidit hæc dictis ultima verba suis.
Siste, puer, lacrymas. Proteus tua damna levabit;
Quóque modo repares, quæ periêre, dabit.
Decipiat ne te versis tamen ille figuris;
Impediant geminas vincula firma manus.

Pervenit

Pervenit ad vatem juvenis: reſolutáque ſomno
Alligat æquorei brachia capta ſenis.
Ille ſuâ faciem transformis adulterat arte:
Mox domitus vinclis in ſua membra redit.
Oraque cœruleâ tollens rorantia barbâ;
Quâ, dixit, repares arte requiris apes?
Obrue mactati corpus tullure juvenci:
Quod petis à nobis, obrutus ille dabit.
Juſſa facit paſtor, fervent examina putri
De bove: mille animas una necata dedit.
Poſcit ovem fatum, verbenas improba carpſit;
Quas pia Dis ruris ferre ſolebat anus.
Quid tuti ſupereſt; animam cùm ponat in aris
Lanigerúmque pecus, ruricolæque boves?
Placat equo Perſis radiis Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri victima tarda Deo.
Quod ſemel eſt triplici pro virgine cæſa Dianæ,
Nunc quoque pro nullâ virgine cerva cadit.
Exta canum vidi Triviæ libare Sapæos:
Et quicunque tuas accolit, Hæme, nives.
Intactæ fueratis aves ſolatia ruris;
Aſſuetum ſylvis, innocuúmque genus;
Quæ facitis nidos, quæ plumis ova fovetis,
Et facili dulces editis ore modos.
Sed nihil iſta juvant: quia linguæ crimen habetis,
Dîque putant mentes vos aperire ſuas.

Nec

Nec tamen ut fallam, nam Di ut prohibete, precatus,
Nunc primâ vere, nunc ferè ver mihi.
Tu sis Pieridum proles, mea dextera cessi
est:
Invenies Deus indicis esse tui.
Hæc ego fui: cantus dulcis mihi carmina
Vidit ignis alta volumina fuga.
Nec defuit puero Capitolia, quo minus amet
Det jocus, et lacrymas, lusibi luctus, meas.
Nosse Deæ Nemesi mihi cura, ait,
Quæ rapidum vigili provocat ore diem.

Præfatio Ludit NASO.

QUID vetat et ſtellas, ut quæque oriturque cadítque,
Dicere? promiſſi pars ſit et iſta mei.
Felices animæ, quibus hæc cognoſcere primis,
Inque domos ſuperas ſcandere cura fuit!
Credibile eſt illas pariter vitiíſque locíſque
Altíus humanis exſeruiſſe caput.
Non Venus et vinum ſublimia pectora fregit;
Offiſúmve fori, militiæve labor.
Nec levis ambitio, perfuſáque gloria fuco;
Magnarúmve fames ſollicitavit opum.
Admovêre oculis diſtantia ſidera noſtris;
Æthcráque ingenio ſuppoſuêre ſuo.

Sic

Sic petitur cœlum: non ut ferat Oſſan Olympus;
Summáque Peliacus ſidera tangat apex.
Nos quoque ſub ducibus cœlum metabimur illis,
Ponemúſque ſuos ad ſtata ſigna dies.

Ne cumules Culpam Mendacio.

FOrtè Jovi feſtum Phœbus ſolenne parabat:
(Non faciet longas fabula noſtra moras.)
I, mea, dixit, avis, ne quid pia ſacra moretur:
Et tenuem vivis fontibus affer aquam.
Corvus inauratum pedibus cratera recurvis
Tollit, et aërium pervolat altus iter.
Stabat adhuc duris ficus denſiſſima pomis:
Tentat eam roſtro: non erat apta legi.
Immemor imperii ſediſſe ſub arbore fertur,
Dum fierent tardâ dulcia poma morâ.
Jámque ſatur nigris longum rapit unguibus hydrum;
Ad dominúmque redit; fictáque verba refert:
Hic mihi cauſſa moræ vivarum obſeſſor aquarum:
Hic tenuit fontes officiúmque meum.
Addis, ait, culpæ mendacia, Phœbus? et audes
Fatidicum verbis fallere velle Deum?
At tibi, dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.
Dixit: et antiqui monumenta perennia facti
Anguis, Avis, Crater, ſidera juncta micant.

ANNUS

ANNUS INEUNS.

JANE biceps, anni tacitè labentis origo,
Solus de Superis qui tua terga vides;
Dexter ades ducibus: quorum ſecura labore
Otia terra ferax, otia pontus agit.
Dexter ades Patribúſque tuis, Populóque Quirini:
Et refera nutu candida templa tuo.
Proſpera lux oritur: linguíſque animíſque favete
Nunc dicenda bono ſunt bona verba die.
Lite vacent aures; inſanáque protinus abſint
Jurgia: differ opus, livida lingua, tuum.
Cernis, odoratis ut luceat ignibus æther;
Et ſonet accenſis ſpica Ciliſſa focis?
Flamma nitore ſuo templorum verberat aurum,
Et tremulum ſummâ ſpargit in æde jubar.
Veſtibus intactis Tarpeias itur in arces:
Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt.
Jamque novi præeunt faſces; nova purpura fulget;
Et nova conſpicuum pondera ſenſit ebur.
Colla rudes operum præbent ferienda juvenci,
Quos aluit campis herba Faliſca ſuis.
Jupiter, arce ſuâ cùm totum ſpectet in orbem;
Nil niſi Romanum, quod tueatur, habet.
Salve, læta dies, meliórque revertere ſemper,
A populo rerum digna potente coli.

HER-

HERCULES & OMPHALE.

IBAT odoratis humeros perfusa capillis
Mæonis, aurato conspicienda sinu.
Aurea pellebant rapidos umbracula soles;
Quæ tamen Herculeæ sustinuêre manus.
Jam Bacchêa nemus Tmoli vineta tenebat:
Hesperus et fusco roscidus ibat equo.
Antra subit, tophis laqueatáque pumice vivo:
Garrulus in primo limine rivus erat
Dûmque parant epulas potandáque vina ministri;
Cultibus Alciden instruit illa suis.
Dat tenues tunicas Gætulo murice tinctas:
Dat teretem zonam, quâ modò cincta fuit.
Ventre minor zona est: tunicarum vincla relaxat,
Ut possit vastas exseruisse manus.
Fregerat armillas non illa ad brachia factas:
Stringebant magnos vincula parva pedes.
Ipsa capit clavámque gravem, spoliúmque leonis,
Conditáque in pharetrâ tela minora suâ.

MAJESTAS.

TERRA feros partus immania monſtra Gigantas
Edidit, auſuros in Jovis ire domum.
Mille manus illis dedit, et pro cruribus angues:
Atque ait, in magnos arma movete Deos.
Exſtruere hi montes ad ſidera ſumma parabant,
Et magnum bello ſollicitare Jovem.
Fulmina de cœli jaculatus Jupiter arce,
Vertit in auctores pondera vaſta ſuos.
His bene Majeſtas armis defenſa Deorum
Reſtat: et ex illo tempore firma manet.
Aſſidet illa Jovi: Jovis eſt fidiſſima cuſtos:
Et præſtat ſine vi ſceptra tremenda Jovi.
Venit et in terras: coluerunt Romulus illam
Et Numa: mox alii, tempore quiſque ſuo.
Illa patres in honore pio matréſque tuetur:
Illa comes pueris virginibúſque venit.
Illa datos faſces commendat, ebúrque curule:
Illa coronatis alta triumphat equis.

Mœrores, quibus affectus erat, in exilium abire juſſus, exponit Naſo.

CUM ſubit illius triſtiſſima noctis imago,
Quæ mihi ſupremum tempus in urbe fuit;
Cùm repeto noctem, quâ tot mihi cara reliqui;
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Jam propè lux aderat, quâ me diſcedere Cæſar
Finibus extremæ juſſerat Auſoniæ.
Nec mens, nec ſpatium fuerant ſatis apta paranti:
Torpuerant longâ pectora noſtra morâ.
Non mihi ſervorum, comitis non cura legendi:
Non aptæ profugo veſtis opíſve fuit.
Non aliter ſtupui, quàm qui Jovis ignibus ictus
Vivit; et eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
Ut tamen hanc animo nubem dolor ipſe removit,
Et tandem ſenſus convaluere mei;
Alloquor extremum mœſtos abiturus amicos,
Qui modò de multis unus et alter erant.
Uxor amans flentem flens acriùs ipſa tenebat;
Imbre per indignas uſque cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diverſa ſub oris:
Nec poterat fati certior eſſe mei.
Quocunque adſpiceres, luctus gemitúſque ſonabant:
Formáque non taciti funeris intus erat.

Fœmina, vírque, meo pueri quoque funere mœrent:
Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti;
Hæc facies Troiæ, cùm caperetur, erat.
Jámque quieſcebant voces hominúmque canúmque:
Lunáque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego ſuſpiciens, et ab hâc Capitolia cernens,
Quæ noſtro fruſtra juncta fuere Lari;
Numina vicinis habitantia ſedibus, inquam,
Jámque oculis nunquam templa videnda meis
Dîque relinquendi, quos Urbs habet alta Quirini;
Eſte ſalutati tempus in omne mihi.
Et quamquam ſerò clypeum poſt vulnera ſumo;
Attamen hanc odiis exonerate fugam;
Cœleſtíque viro, quis me deceperit error,
Dicite; pro culpâ ne ſcelus eſſe putet.
Ut, quod vos ſcitis, pœnæ quoque ſentiat auctor,
Placato poſſum non miſer eſſe Deo.
Hâc prece adoravi Superos ego: pluribus uxor;
Singultu medios præpediente ſonos.
Illa etiam ante Lares paſſis proſtrata capillis
Contigit extinctos ore tremente focos:
Multáque in averſos effudit verba Penates,
Pro deplorato non valitura viro.
Jámque moræ ſpatium nox precipitata negabat,
Verſáque ab axe ſuo Parrhaſis Arctos erat.

Quid

Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Ultima ſed juſſæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo, dixi, properante, Quid urges?
Vel quò feſtines ire, vel unde, vide.
Ah quoties certam me ſum mentitus habere
Horam, propoſitæ quæ foret apta viæ.
Ter limen tetigi; ter ſum revocatus: et ipſe
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe, Vale dicto, rurſus ſum multa locutus;
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: méque ipſe fefelli,
Reſpiciens oculis pignora cara meis.
Denique, Quid propero? Scythia eſt, quò mitti-
mur, inquam:
Roma relinquenda eſt. utraque juſta mora eſt.
Uxor in æternum vivo mihi viva negatur:
Et domus, et fidæ dulcia membra domûs.
Quóſque ego fraterno dilexi more ſodales.
O mihi Theſeâ pectora juncta fide!
Dum licet, amplectar: nunquam fortaſſe licebit
Ampliús. in lucro, quæ datur hora, mihi eſt.
Nec mora; ſermonis verba imperfecta relinquo,
Complectens animo proxima quæque meo.
Dum loquor, et flemus; cœlo nitidiſſimus alto
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat.
Dividor haud aliter, quàm ſi mea membra re-
linquam:
Et pars abrumpi corpore viſa ſuo eſt.

Tum

Tum verò exoritur clamor gemitúsque meorum;
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tum verò conjux humeris abeuntis inhærens
Miscuit hæc lacrymis tristia dicta suis.
Non potes avelli. simul ah, simul ibimus, inquit!
Te sequar; et conjux exsulis exsul ero.
Et mihi facta via est: et me capit ultima tellus.
Accedam profugæ farcina parva rati.
Te jubet è patriâ discedere Cæsaris ira;
Me pietas. pietas hæc mihi Cæsar erit.
Talia tentabat: sic et tantaverat antè:
Víxque dedit victas utilitate manus.
Egredior (sive illud erat sinè funere ferri)
Squallidus immissis hirta per ora comis.
Illa dolore mei tenebris narratur obortis
Semianimis mediâ procubuisse domo:
Utque resurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, et gelidâ membra levavit humo;
Se modò, desertos modò complorâsse Penates;
Nomen et erepti sæpe vocâsse viri:
Nec gemuisse minùs, quàm si nataéve meúmve
Vidisset structos corpus habere rogos:
Et voluisse mori; moriendo ponere sensus:
Respectûque tamen non posuisse mei.
Vivat: et absentem, quoniam sic fata tulerunt,
Vivat, et auxilio sublevet usque suo.

Heros

Honos ſenectuti habitus.

MAGNA fuit quondam capitis reverentia cani,
Inque ſuo pretio ruga ſenilis erat.
Martis opus juvenes animosâque bella gerebant:
Et pro Dis aderant in ſtatione ſuis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis,
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.
Nec niſi poſt annos patuit tunc Curia ſeros:
Nomen et ætatis mite Senatus erat.
Jura dabat populo ſenior; finitáque certis
Legibus eſt ætas, unde petatur honos.
Et medius juvenum, non indignantibus ipſis,
Ibat: et interior, ſi comes unus erat.
Verba quis auderet coram ſene digna rubore
Dicere? cenſuram longa ſenecta dabat.

De CHIRONIS *Morte & in ſidus Converſione.*

PELION Hæmoniæ mons eſt obverſus in Auſtros:
Summa virent pinu: cætera quercus habet.
Phillyrides tenuit: ſaxo ſtant antra vetuſto,
Quæ juſtum memorant incoluiſſe ſenem.
Ille manus olim miſſuras Hectora letho
Creditur in lyricis detinuiſſe modis.

Venerat

Venerat Alcides exactâ parte laborum;
Juſsáque reſtabant ultima pæne viro.
Stare ſimul caſu Trojæ duo fata videres:
Hinc puer Æacides, hinc Jove natus erat.
Excipit hoſpitio juvenem Philyreïus heros:
Et cauſam adventûs hic rogat, ille docet.
Perſpicit interea clavam ſpoliúmque leonis:
Virque, ait, his armis, armáque digna viro.
Nec ſe, quin horrens auderent tangere ſetis
Vellus, Achilleæ continuêre manus.
Dúmque ſenex tractat ſquallentia tela venenis;
Excidit, et lævo fixa ſagitta pede eſt.
Ingemuit Chiron, traxitque è corpore ferrum:
Adgemit Alcides, Hæmoniúſque puer.
Ipſe tamen lectas Pagaſæiş collibus herbas
Temperat, et variâ vulnera mulcet ope.
Virus edax ſuperabat opem: penitúſque recepta
Oſſibus, et toto corpore peſtis erat.
Sanguine Centauri Lernææ ſanguis Echidnæ
Miſtus, ad auxilium tempora nulla dabat.
Stabat, ut ante patrem, lacrymis perfuſus Achilles:
Sic flenduś Peleus, ſi moreretur, erat.
Sæpe manus ægras manibus fingebat amicis:
[Morum, quos fecit, præmia doctor habet.]
Oſcula ſæpe dedit: dixit quoque ſæpe jacenti;
Vive, precor; nec me, care, relinque, pater.
Nona dies aderat; cùm tu, juſtiſſime Chiron,
Bis ſeptem ſtellis corpora cinctus eras.

Speratum

Speratum ſenectuti ſuæ otium deeſſe queritur NASO.

JAM mea cygneas imitantur tempora plumas
Inficit et nigras alba ſenecta comas:
Jam ſubeunt anni fragiles, et inertior ætas:
Jámque parum firmo me mihi ferre grave eſt.
Nunc erat, ut poſito deberem fine laborum
Vivere, me nullo ſollicitante metu;
Quaéque meæ ſemper placuerunt otia menti,
Carpere; et in ſtudiis molliter eſſe meis:
Et parvam celebrare domum, veteréſque Penates;
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
[Inque ſinu dominæ, caríſque nepotibus, inque
Securus patriâ conſenuiſſe meâ.]
Hæc mea ſic quondam peragi ſperaverat ætas:
Hos ego ſic annos ponere dignus eram.
Non ita Dîs viſum: qui me terrâque marique
Actum Sarmaticis expoſuere locis.
In cava ducuntur quaſſæ navalia puppes;
Ne temere ín mediis diſſolüantur aquis.
[Ne cadat, et multas palmas inhoneſtet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.]
Miles, ut emeritis non eſt ſatìs utilis annis,
Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, Lares.
Sic igitur, tardâ vires minuente ſenectâ,
Me quoque donari jam rude, tempus erat.

Tempus erat, nec me peregrinum ducere cœlum,
Nec ſiccam Getico fonte levare ſitim:
Sed modò, quos habui, vacuum ſecedere in hortos:
Nunc hominum viſu rurſus et urbe frui.

Minuuntur Carmine Curæ.

SI qua meis fuerint, ut erunt, vitioſa libellis;
Excuſata ſuo tempore, lector, habe.
Exſul eram; requiéſque mihi, non fama petita eſt:
Mens intenta ſuis ne foret uſque malis.
Hoc eſt cur cantet vinctus quoque compede foſſor,
Indocili numero cùm grave mollit opus:
Cantet et innitens limoſæ pronus arenæ,
Adverſo tardam qui trahit amne ratem.
Quíque refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulsâ brachia verſat aquâ.
Feſſus ut incubuit baculo, ſaxóve reſedit
Paſtor; arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipitúrque labor.
Fertur et abductâ Lyrneſſide triſtis Achilles
Hæmoniâ curas attenuâſſe lyrâ.
Cùm traheret ſylvas Orpheus et dura canendo
Saxa; bis amiſsâ conjuge mœſtus erat.
Me quoque Muſa levat Ponti loca juſſa petentem.
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.

Dejectum

Dejectum à Nautis in Mare ARIONEM *salvum præstat Delphinus.*

QUOD mare non novit, quas neſcit Ariona tellus?
Carmine currentes ille tenebat aquas.
Sæpe, ſequens agnam, lupus eſt hâc voce retentus:
Sæpe avidum fugiens reſtitit agna lupum:
Sæpe canes leporéſque umbrâ cubuêre ſub unâ;
Et ſtetit infeſtæ proxima cerva leæ:
Et ſine lite loquax cum Palladis alite cornix
Sedit; et accipitri juncta columba fuit.
Cynthia ſæpe tuis fertur, vocalis Arion,
Tanquam fraternis obſtupuiſſe modis,
Nomen Arionium Siculas impleverat urbes;
Captáque erat lyricis Auſonis ora ſonis.
Inde domum repetens puppim conſcendit Arion;
Atque ita quæſitas arte ferebat opes.
Forſitan, infelix, ventos undámque timebas:
At tibi nave tuâ tutius æquor erat.
Namque gubernator deſtricto conſtitit enſe,
Cæteráque armatâ conſcia turba manu.
Quid tibi cum gladio? dubiam rege, navita, pinum;
Non ſunt hæc digitis arma tenenda tuis.

Ille metu vacuus, mortem non deprecor, inquit:
Sed liceat ſumtâ pauca referre lyrâ.
Dant veniam, ridéntque moram; capit ille coronam,
Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos.
Induerat Tyrio bis tinctam murice pallam:
Reddidit icta ſuos pollice chorda ſonos.
Flebilibus veluti numeris canentia durâ
Trajectus pennâ tempora cantat olor.
Protinus in medias ornatus deſilit undas.
Spargitur impulſa cœrula puppis aquâ.
Inde (fide majus) tergo Delphina recurvo
Se memorant oneri ſuppoſuiſſe novo.
Ille ſedens citharámque tenet, pretiúmque vehendi
Cantat, et æquoreas carmine mulcet aquas.
Di pia facta vident: aſtris Delphina recepit
Jupiter; et ſtellas juſſit habere novem.

Amicitia Periculis ſpectatur.

THeſea Pirithoüs non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas vivus adîſſet aquas.
Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt Furiæ, triſtis Oreſta, tuæ.
Si non Euryalus Rutulos cecidiſſet in hoſtes;
Hyrtacidæ Niſo gloria nulla foret.

Scilicet

Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum juvat, et vultu ridet Fortuna ſereno ;
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit ; fugiunt : nec noſcitur ulli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.

Exemplum veri Amoris.

NON procul à nobis locus eſt, ubi Taurica dirâ
Cæde pharetratæ paſcitur ara Deæ.
Hæc priùs, ut memorant, non invidioſa nefandis
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hîc pro ſuppoſitâ virgo Pelopeïa cervâ
Sacra Deæ coluit qualiacunque ſuæ.
Quò poſtquam, dubium pius an ſceleratus, Oreſtes
Exactus furiis venerat ipſe ſuis,
Et comes exemplum veri Phocæus amoris ;
Qui quo corporibus, mentibus unus erant ;
Protinus evincti Triviæ ducuntur ad aram,
Quæ ſtabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc ſua mors, nec mors ſua terruit illum :
Alter ob alterius funera mœſtus erat.
Et jam conſtiterat ſtricto mucrone ſacerdos ;
Cinxerat et Graias barbara vittâ comas :

Cùm

Cùm vice ſermonis fratrem cognovit, et illi
Pro nece complexus Iphigenia dedit.
Læta Deæ ſignum crudelia ſacra peroſæ
Tranſtulit ex illis in meliora locis.

LÆSUS TIMET.

LIBRUM SUUM ALLOQUITUR NASO.

FOrſitan exſpectes, an in alta Palatia miſſum
Scandere te jubeam, Cæſareámque domum.
Ignoſcant auguſta mihi loca, Diique locorum.
Venit in hoc illâ fulmen ab arce caput.
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina: ſed timeo, qui nocuere, Deos.
Terreatur minimo pennæ ſtridore columba,
Unguibus, accipiter, ſaucia facta tuis.
Nec procul à ſtabulis audet ſecedere, ſiqua
Excuſſa eſt avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaëthon, ſi viveret; et quos
Optârat ſtultè, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ ſenſi, fateor Jovis arma timere:
Me reor infeſto, cùm tonat, igne peti.
Quicunque Argolicâ de claſſe Capharea fugit,
Semper ab Euboïcis vela retorquet aquis.
Et meа cymba, ſemel vaſtâ percuſſâ procellâ,
Illum, quo læſa eſt, horret adire locum.

MUNERA

MUNERA CERERIS.

MESSIS erant primis virides mortalibus herbæ,
Quas tellus nullo ſollicitante dabat.
Et modò carpebant vivaci ceſpite gramen;
Nunc epulæ tenerâ fronde cacumen erant.
Poſtmodo glans nata eſt: bene erat jam glande repertâ;
Duráque magnificas quercus habebat opes.
Prima ceres, homine ad meliora alimenta vocato,
Mutavit glandes utiliore cibo.
Illa jugo tauros collum præbere coëgit:
Tum primùm ſoles eruta vidit humus.
Æs erat in pretio: chalybeïa maſſa latebat:
Heu quàm perpetuò debuit illa tegi?
Pace Cæres læta eſt: at vos optate, coloni,
Perpetuam Pacem, perpetuúmque Ducem.

De Raptu PROSERPINÆ.

TERRA tribus ſcopulis vaſtum procurrit in æquor
Trinacris; à poſitu nomen adepta loci.
Grata domus Cereri, multas ibi poſſidet urbes;
In quibus eſt culto fertilis Henna ſolo.
Frigida

Frigida cœleſtùm matres Arethuſa vocârat:
Venerat ad ſacras et Dea flava dapes.
Filia, conſuetis ut erat comitata puellis,
Errabat nudo per ſua prata pede.
Valle ſub umbroſâ locus eſt, adſpergine multâ
Uvidus ex alto deſilientis aquæ.
Tot fuerant illic, quot habet natura, colores:
Pictáque diſſimili flore nitebat humus.
Quam ſimul adſpexit; Comites accedite dixit;
Et mecum veſtros flore replete ſinus.
Præda puellares animos prolectat inanis;
Et non ſentitur ſedulitate labor.
Hæc implet lento calathos è vimine textos:
Hæc gremium, laxos degravat illa ſinus.
Illa legit calthas: huic ſunt violaria curæ:
Illa papavereas ſubſecat ungue comas.
Has, Hyacinthe, tenes: illas, Amarante, moraris:
Pars thyma, pars caſiam, pars meliloton amant.
Plurima lecta roſa eſt, et ſunt ſine nomine flores:
Ipſa crocos tenues, liliáque alba legit.
Carpendi ſtudío paulatim longiùs itur;
Et dominám caſu nulla ſecuta comes.
Hanc videt, et viſam patruus velocitèr aufert;
Regnáque cœruleis in ſua portat equis.
Illa quidem clamabat, Io, cariſſima mater,
Auferor: ipſa ſuos abſciderátque ſinus.

Panditur

Panditur interea Diti via : jámque diurnum
Lumen inaſſueti vix patiuntur equi.
At chorus æqualis cumulatis flore caniſtris,
Perſephone, clamant, ad tua dona veni.
Ut clamata ſilet, montes ululatibus implent ;
Et feriunt mœſtæ pectora nuda manus.
Attonita eſt plangore Ceres ; modò venerat Hennam :
Nec mora, me miſeram, filia, dixit, ubi es ?
Mentis inops rapitur, quales audire ſolemus
Threïcias paſſis Mænadas ire comis.
Ut vitulo mugit ſua mater ab ubere rapto,
Et quærit fœtus per nemus omne ſuos ;
Sic Dea, nec retinet gemitus, et concita curſu
Fertur ; et è campis incipit, Henna, tuis.
Quacunque ingreditur, miſeris loca cuncta querelis
Implet, ut amiſſum cùm gemit ales Ityn.
Pérque vices modò, Perſephone, modò, Filia, clamat :
Clamat, et alternis nomen utrumque ciet.
Sed neque Perſephone Cererem, neque filia matrem
Audit : et alternis nomen utrumque perit.

Deam ROBIGINEM *precatur Sacerdos, ne ſegetes lædat.*

ASpera Robigo, parcas Cerealibus herbis:
Et tremat in ſummâ læve cacumen humo.
Tu ſata ſideribus cœli nutrita ſecundis
Creſcere, dum fiant falcibus apta, ſinas.
Vis tua non levis eſt; quæ tu frumenta notâſti,
Mœſtus in amiſſis illa colonus habet.
Nec venti tantùm Cereri nocuêre, nec imbres;
Nec ſi marmoreo pallet aduſta gelu,
Quantùm, ſi culmos Titan incalfacit udos:
Tum locus eſt iræ, Diva timenda tuæ.
Parce, precor, ſcabráſque manus á meſſibus aufer;
Neve noce cultis: poſſe nocere ſat eſt.
Nec teneras ſegetes, ſed durum amplectere ferrum:
Quódque poteſt alios perdere, perde prior.
Utiliùs gladios et tela nocentia carpes:
Nil opus eſt illis: otia mundus agit.
Sarcula nunc, durúſque bidens, et vomer aduncus,
Ruris opes niteant: inquinet arma ſitus.
Conatúſque aliquis vaginâ ducere ferrum,
Adſtrictum longâ ſentiat eſſe morâ.
At tu ne viola Cererem: ſempérque colonus
Abſenti poſſit ſolvere vota tibi.

Auceps

Auceps in Laqueos ſuos decidit.

Dicitur Ægyptos caruiſſe juvantibus arva
Imbribus: atque annos ſicca fuiſſe novem.
Cùm Thraſius Buſirin adit, monſtrátque piari
Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Jovem:
Illi Buſiris, fies Jovis hoſtia primus,
Inquit: et Ægypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit. infelix imbuit auctor opus.
Juſtus uterque fuit. neque enim lex æquior ulla,
Quàm necis artifices arte perire ſuâ.

Quarè Vulpes Cerealibus emiſſæ, facibus alligatis ardebant.

Frigida Carſeolis nec olivis apta ferendis
Terra, ſed ad ſegetes ingenioſus ager.
Hàc ego Pelignos natalia rura petebam;
Parva, ſed aſſiduis humida ſemper aquis.
Hoſpitis antiqui ſolitas intravimus ædes:
Demſerat emeritis jam juga Phœbus equis.
Is mihi multa quidem, ſed et hæc narrare ſolebat,
Unde meum præſens inſtrueretur opus:

Hoc, ait, in campo (campúmque oſtendit) habebat
Rus breve cum duro parca colona viro.
Ille ſuam peragebat humum: ſive uſus aratri,
Sive cavæ falcis, ſive bidentis erat.
Hæc modò verrebat ſtantem tibicine villam:
Nunc matris plumis ova fovenda dabat.
Aut virides malvas, aut fungos colligit albos:
Aut humilem grato calfacit igne focum.
Et tamen aſſiduis exercet brachia telis;
Adverſúmque minas frigoris arma parat.
Filius hujus erat primo laſcivus in ævo:
Addiderátque annos ad duo luſtra duos.
Is capit extremi vulpem ſub valle ſalicti:
Abſtulerat multas illa cohortis aves.
Captivam ſtipulâ fœnóque involvit, et ignes
Admovet, urentes effugit illa manus.
Quâ fugit, incendit veſtitos meſſibus agros:
Damnoſis vires ignibus aura dabat.
Factum abiit, monumenta manent: nam vivere captam
Nunc quoque lex vulpem Carſeolana vetat.
Utque luat pœnas gens hæc, Cerealibus ardet:
Quoque modo ſegetes perdidit, ipſa perit.

Ovidius bella ſcripturus ad Amores à Cupidine retrahitur.

ARMA gravi numero violentâque bella parabam
Edere, materiâ conveniente modis.
Par erat inferior verſus. riſiſſe Cupido
Dicitur, atque unum ſurripuiſſe pedem.
Quis tibi, ſæve puer, dedit hoc in carmina juris?
Pieridum vates, non tua turba, ſumus.
Quid, ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ;
Ventilet accenſas flava Minerva faces?
Quis probet in ſylvis Cererem regnare jugoſis?
Lege pharetratæ virginis arva coli?
Crinibus inſignem quis acutâ cuſpide Phœbum
Inſtruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiúmque potentia regna.
Cur opus affectas, ambitioſe, novum?
An, quod ubique, tuum? tua ſunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta ſua eſt?
Cùm bene ſurrexit verſu nova pagina primo;
Attenuat nervos protinus ille meos.
Queſtus eram; pharetrâ cùm protinus ille ſolutâ
Legit in exitium ſpicula facta meum:
Lunavítque genu ſinuoſum fortiter arcum:
Quódque canas, vates, accipe, dixit, opus.

Me

Me miſerum! certas habuit puer ille ſagittas.
Uror; et in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi ſurgat opus numeris; in quinque reſidat.
Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,
Muſa, per undenos emodulanda pedes.

CERES ab Amore vincitur.

ANtè nec hirſuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris arca nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant:
Hæc erat, et teneri ceſpitis herba cibus.
Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris;
Falce coloratas ſubſecuítque comas.
Prima jugo tauros ſupponere colla coëgit:
Et veterem curvo dente revellit humum.
Nec tamen eſt (quamvis agros amet illa feraces)
Ruſtica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt teſtes; nec fingunt omnia Cretes:
Cretes, nutrito terra ſuperba Jove.
Illic, ſidéream qui mundi temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides teſti: teſtis laudatur alumno:
Faſſuram Cererem crimina nota puto.
Vidérat Iaſium Cretæâ Diva ſub Idâ
Figentem certâ terga ferina manu.

Vidit,

Vidit, et ut teneræ flammam rapuere medullæ;
(Hinc pudor, ex aliâ parte trahebat amor.)
Victus amore pudor. ſulcos arere videres,
Et ſata cum minimâ parte redire ſui.
Cùm bene jactati pulsârunt arva ligones,
Ruperat et duram vomer aduncus humum,
Seminâque in latos ierant æqualiter agros;
Irrita decepti vota colentis erant.
Diva potens frugum ſylvis ceſſebat ín altis:
Deciderant longæ ſpicea ſerta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno.
Omnia, quà tulerat ſe Dea, meſſis erant.
Ipſe locus nemorum canebat frugibus Ide,
Et ferus in ſylvâ farra metebat aper.
Optavit Minos ſimiles ſibi legifer annos:
Optavit, Cereris longus ut eſſet amor.

APOLLO præ Amore Paſtor.

PAVIT et Admeti tauros formoſus Apollo:
Nec cithara, intonſæ profuerúntve comæ.
Nec potuit curas ſanare ſalubribus herbis.
Quicquid erat medicæ, vicerat, artis, Amor.
Ah quoties, illo vitulum geſtante per agros,
Dicitur occurrens erubuiſſe ſoror!
Ah quoties auſæ, caneret dum valle ſub alta,
Rumpere mugitu carmina docta boves!

Sæpe

Sæpe duces trepidis petiere oracula rebus :
Venit et à templis irrita turba domum.
Sæpe horrere ſacros doluit Latona capillos,
Quos admirata eſt ipſa noverca prius.
Quiſquis inornatumque caput, crineſque ſolutos
Adſpiceret, Phœbi quæreret ille comam.
Delos ubi nunc, Phœbe, tua eſt ? ubi Delphica Pytho ?
Nempe Amor in parva te jubet eſſe caſa.

CUPIDO TRIUMPHAT.

ESSE quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
Strata, neque in lecto pallia noſtra ſedent ?
Et vacuam ſomno noctem, quàm longa, peregi ;
Laſſaque verſati corporis oſſa dolent ?
Nam puto ſentirem, ſi quo tentarer amore.
An ſubit, et tacitâ callidus arte nocet ?
Sic erat. hæſerunt tenues in corde ſagittæ :
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.
Cedimus ? an ſubitum luctando accendimus ignem ?
Cedamus. leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face creſcere flammas ;
Et vidi nullo concutiente mori.

Verbera

Verbera plura ferunt, quàm quos juvat uſus aratri,
Detrectant preſſi dum juga prima boves.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis:
Frena minùs ſentit, quiſquis ad arma facit.
Acriùs invitos, multóque ferociùs urget,
Quàm qui ſervitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua ſum nova præda, Cupidò.
Porrigimus vinctas ad tua jura manus.
Nil opus eſt bello: pacem veniámque rogamus,
Nec tibi laus, armis victus inermis, erò.
Necte comam myrto: maternas junge columbas.
Qui deceat, currum vitricus ipſe dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis; et adjunctas arte movebis aves.
Ducentur juvenes capti, captaéque puellæ.
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipſe ego præda recens factum modò vulnus habebo:
Et nova captivâ vincula mente feram.
Mens bona ducetur manibus poſt terga retortis,
Et púdor, et caſtris quidquid amoris obéſt;
Blanditiæ comites tibi erunt, Errórque, Furórque,
Aſſiduè partes turba ſecuta tuas.
His tu militibus ſuperas hominéſque Deóſque:
Hæc tibi ſi demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de ſummo mater Olympo
Plaudet; et oppoſitas ſparget in ora roſas.

Tu, pennas gemmâ, gemmâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipſe rotis.
Ergo, ego cùm poſſim ſacri pars eſſe triumphi,
Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Aſpice cognati felicia Cæſaris arma.
Quâ vicit, victos protegit ille manu.

REMEDIA AMORIS.

AD mea, decepti juvenes, præcepta venite;
Quos ſuus ex omni parte fefellit amor.
Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare:
Una manus vobis vulnus opemque feret.
Terra ſalutares herbas, eademque nocentes,
Nutrit: et urticæ proxima ſæpe roſa eſt.
Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoſte,
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite: diverſis partibus arma damus.
E quibus ad veſtros ſi quid non pertinet uſus,
Attamen exemplo multa docere poteſt.
Utile propoſitum, ſævas extinguere flammas;
Nec ſervum vitii pectus habere ſui.
Vixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro;
Et per quod novies, ſæpius iſſet iter.
Nec moriens Dido ſummâ vidiſſet ab arce
Dardanidas vento vela dediſſe rates.

Nec

Nec dolor armaſſet contra ſua viſcera matrem;
Quæ ſocii damno ſanguinis ulta virum eſt.
Arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruiſſet avis.
Da mihi Paſiphaën; jam tauri ponet amorem:
Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaüs habebit:
Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
Impia ſi noſtros legiſſet Scylla libellos;
Hæſiſſet capiti purpura, Niſe, tuo.
Me duce damnoſas, homines, compeſcite curas:
Rectaque cum ſociis, me duce, navis eat.
Naſo legendus erat tunc cùm didiciſtis amare;
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor dominis ſuppreſſa levabo
Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor incipiens, adſit tua laurea nobis,
Carminis et medicæ Phœbe repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti:
Utraque tutelæ ſubdita cura tuæ.
Dum licet, et modici tangunt præcordia motus:
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi;
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit uvas;
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primum tempore, virga fuit.
Tum poterat manibus ſummâ tellure revelli;
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id, quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta. ſero medicina paratur,
Cum mala per longas convaluere moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus;
Contemtæque jacent, et ſine luce, faces.
Quàm platanus vino gaudet, quàm populus undâ,
Et quâm limosâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat. qui finem quæris amori,
(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.
Languor, et immodici ſub nullo vindice ſomni,
Aleaque et multo tempora quaſſa mero,
Eripiunt omnes animo ſine vulnere nervos.
Adfluit incautis inſidioſus Amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet. odit agentes.
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, ſunt leges: ſunt, quos tuearis, amici.
Vade per urbanæ ſplendida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe. deliciæ jam tibi terga dabunt.

Ecce

Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter Parthaſque ſagittas:
Et refer ad patrios bina tropæa Deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritis, Ægiſthus quare ſit factus adulter?
In promptu cauſa eſt: deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis:
Tranſtulerant vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiumque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros;
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos;
Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice jucundo labentes murmure rivos:
Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptaque ſaxa capellæ.
Jam referent hœdis ubera plena ſuis.

Paſtor

Paſtor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec deſunt comites ſedula turba canes.
Parte ſonant aliâ ſylvæ mugitibus altæ;
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.
Quid cum ſuppoſitos fugiunt examina fumos,
Ut relevent demti vimina curva favi?
Poma dat autumnus: formoſa eſt meſſibus æſtas:
Ver præbet flores: igne levatur hiems:
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Deligit; et nudo ſub pede muſta fluunt:
Temporibus certis deſectas alligat herbas;
Et tenſam raro pectine verrit humum.
Ipſe potes riguis plantam deponere in hortis:
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit inſitio; fac ramus ramum adoptet:
Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cum ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit Amor.
Vel tu venandi ſtudium cole. ſæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
Nunc tua frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos;
Aut cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ,
Excipit; et pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ;
Aut lino, aut calamis præmia parva ſequi:

Vel,

Vel, quæ piſcis edax avido male devoret ore,
Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
Ipſe tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum i, quamvis firmis retinebere vinclis;
I procul, et longas carpere perge vias.
Flebis, et occurret deſertæ nomen amicæ:
Stabit et in mediâ pes tibi ſæpe viâ.
Sed quanto minùs ire voles, magis ire memento:
Perfer; et invitos currere coge pedes.
Nec pluvias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata; nec damnis Allia nota ſuis.
Nec quot tranſieris, ſed quot tibi quære ſuperſint
Millia: nec, maneas ut prope, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebro reſpice Romam.
Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
Æger; et oranti menſa negata mihi.
Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes;
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
. . At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen eſt artis ſtrictiſſima janua noſtræ.
Et labor eſt unus tempora prima pati.

Non

Non ego te jubeo medias abrumpere curas:
Non ſunt imperii tam fera juſſa mei.
Quod non es, ſimula; poſitoſque imitare furores:
Sic facies verè, quod meditatus eris:
Sæpe ego, ne biberem, volui dormire videri.
Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulârat amare;
In laqueos auceps decideratque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu.
Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic Lethæus Amor, qui pectora ſanat;
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic et juvenes votis oblivia poſcunt;
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.
Is mihi ſic dixit: (dubito, veruſne Cupido
An ſomnus fuerit; ſed puto ſomnus erat)
O qui ſolicitos modò das, modò demis, amores;
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quiſque animum referat ſua; ponet amorem:
Omnibus illa Deus pluſve minuſve dedit.
Qui Puteal Janumque timet, celereſque Kalendas;
Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui durus pater eſt; ut voto cætera cedant;
Huic pater ante oculos durus habendus erit.

Hic

Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit:
Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
Vinea: ne naſcens uſta ſit uva, time.
Ille habet in rèditu navim: mare ſemper iniquum
Cogitet, et damno littora fœda ſuo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angat.
Et quis non cauſas mille doloris habet?
Ut poſſes odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
Debueras oculis ſubſtituiſſe tuis.
Plura loquebatur: placidum puerilis imago
Deſtituit ſomnum: ſi modo ſomnus erat.
Quid faciam? mediâ navim Palinurus in undâ
Deſerit. ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, loca ſola nocent: loca ſola caveto.
Quo fugis? in populo tutior eſſe potes.
Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)
Eſt opus: auxilio turba futura tibi.
Triſtis eris, ſi ſolus eris: dominæque relictæ
Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt; quam tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus, turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium: nec ſit tibi janua clauſa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oreſtem.
Hic quoque amicitiæ non levis uſus erit.

Quid niſi ſecretæ nocuerunt Phyllidi ſylvæ?
Certa necis cauſa eſt: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens Trieterica Baccho
Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modò, quàm poterat longùm, ſpectabat in æquor:
Nunc in arenosâ laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoön, ſurdas clamabat ad undas:
Ruptaque ſingultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ:
Quo tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via. Videris, inquit:
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Adſpicit et ramos: dubitat, refugitque quod audet:
Et timet: et digitos ad ſua colla refert.
Sithoni, tunc certè vellem non ſola fuiſſes;
Non fleret poſitis Phyllida ſylva comis.
Phyllidis exemplo nimium ſecreta timete,
Læſe vir à domina, læſa puella viro.
Præſtiterat juvenis, quicquid mea Muſa jubebat;
Inque ſuæ portu pæne ſalutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ condiderat, tela reſumſit Amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant oculi læſos, læduntur et ipſi:
Multaque corporibus tranſitione nocent.

In

In loca nonnunquam ficcis arentia glebis
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Sunt, quæ non poſſunt aliquo cogente juberi;
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra; parces, Neptune, nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem; ſapienter amâſſet.
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt, Hecaien; nulla eſt, quæ ceperit Iron?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt; pauper ut eſſe velis.
At tanti tibi ſit, non indulgere theatris,
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, lotoſque, lyræque;
Et vox, et numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti ſaltantur amores:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas.
Submoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito; non eſt inimicus Amori:
Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
Me certe Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.

Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli;
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina dulce ſonant.

ARIADNEM à THESEO relictam, in conjugio duxit BACCHUS.

GNoſſis in ignotis amens errabat arenis,
Quà brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat è ſomno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas.
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebátque ſimul; ſed utrumque decebat:
Nec facta eſt lacrymis turpior illa ſuis.
Jámque iterum tundens molliſſima pectora palmis;
Perfidus ille abiit: quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: ſonuerunt cymbala toto
Littore, et attonitâ tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupítque noviſſima verba:
Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis:
Ecce leves Satyri prævia turba Dei:
Ebrius ecce ſenex pando Silenus aſello
Vix ſedet; et preſſas continet arte jubas.

Dum

Dum ſequitur Bacchas, Bacchæ fugiúntque petúntque,
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapſus aſello.
Clamârunt Satyri, Surge age, ſurge, pater.
Jam Deus è curru, quem ſummum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, et Theſeus, et vox abiere puellæ:
Térque fugam petiit: térque retenta metu.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ:
Ut levis in madidâ canna palude tremit.
Cui deus, En adſum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum, Bacchi, Gnoſſias, uxor eris.
Munus habe cœlum: cœlo ſpectabile ſidus
Sæpe reges dubiam Creſſa Corona ratem.
Dixit; et è curru, ne tigres illa timeret,
Deſilit: impoſito ceſſit arena pedi.
Implicitámque ſinu (neque enim pugnare valebat)
Abſtulit: ut facile eſt omnia poſſe Deo.
Pars, Hymenæe, canunt: pars clamant, Evie evoe!
Sic coëunt ſacro nupta Deúſque toro.

ARIADNE

ARIADNE facta Dea

JAM bene perjuro mutârat conjuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato fila legenda viro.
Sorte tori gaudens, Quid flebam ruſtica, dixit?
Utilitèr nobis perfidus ille fuit.
Interea Liber depexos crinibus Indos
Vincit, et Eoo dives ab orbe venit.
Inter captivas facie præſtante puellas
Grata nimis Baccho filia Regis erat.
Flebat amans conjux, ſpatiatáque littore curvo
Edidit incultis talia verba comis:
En iterum ſimiles, fluctus, audite querelas:
En iterum lacrymas accipe, arena, meas.
Dicebam, memini, perjure et perfide Theſeu:
Ille abiit: eadem crimina Bacchus habet.
Nunc quoque nulla viro, clamabo, fœmina credat:
Nomine mutato cauſſâ relata mea eſt.
O utinam mea ſors, quâ primum cœperat, iſſet!
Jamque ego præſenti tempore nulla forem!
Quid me defertis perituram, Liber, arenis
Servabas? potui dedoluiſſe ſemel.
Bacche levis, leviórque tuis, quæ tempora cingunt,
Frondibus; in lacrymas, cognite Bacche, meas;
Auſus es ante oculos adductâ pellice noſtros
Tam bene compoſitum ſollicitare torum?
Heu!

Heu ! ubi pacta fides ? ubi, quæ jurare solebas ?
Me miseram, quoties hæc ego verba loquor !
Thesea culpabas, fallacémque ipse vocabas :
Judicio peccas turpiùs ipse tuo.
Ne sciat hoc quisquam, tacitisque doloribus urar :
Ne toties falli digna fuisse puter.
Præcipuè cupiam celari Thesea ; ne te
Consortem culpæ gaudeat esse suæ.
At, puto præposita est fuscæ mihi candida pellex :
Eveniat nostris hostibus illa color.
Quid tamen hoc refert, vitio si gratior ipso est ?
Quid facis ? amplexus inquinat illa tuos.
Bacche, fidem præsta ; nec præfer amoribus ullam
Conjugis, assuetæ semper amare virum.
Ne noceat quod amo : neque enim tibi, Bacche, nocebat,
Quòd flammas nobis fassus es ipse tuas.
Nec, quòd nos uris, mirum facis : ortus in igne
Diceris, et patriâ raptus ab igne manu.
Illa ego sum, cui tu solitus promittere cœlum.
Hei mihi, pro cœlo qualia dona fero !
Dixerat : audibat jamdudum verba querentis
Liber, ut à tergo fortè secutus erat.
Occupat amplexu lacrymásque per oscula siccat :
Et, Pariter cœli summa petamus, ait.
Tu mihi juncta toro, mihi juncta vocabula sume.
Jam tibi mutatæ Libera nomen erit.

Virtus

Virtus ſplendeat Uſu.

TU licèt et Thamyran ſuperes, et Amœbea cantu;
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nuſquam poſuiſſet Apelles;
Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama, poëtis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura Deûm fuerunt olim Regúmque poëtæ:
Præmiáque antiqui magna tulere chori.
Sanctáque majeſtas, et erat venerabile nomen
Vatibus: et largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc hederæ ſinè honore jacent: operatáque doctis
Cura vigil Muſis nomen inertis habet.
Sed famæ vigilare juvet. quis nôſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën nôſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet;
Inque ſuâ turri perlatuiſſet anus?

ACHILLES in LYCOMEDIS Aulâ latet.

JAM Dea laudatæ dederat ſua præmia formæ
Colle ſub Idæo vincere digna duas.
Jam nurus ad Priamum diverſo venerat orbe;
Graiáque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læſi verba mariti:
Nam dolor unius, publica cauſa fuit.
Turpe, niſi hoc matris precibus tribuiſſet, Achilles
Veſte virum longâ diſſimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non ſunt tua munera lanæ.
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta terendo.
Penſa quid in dextrâ, quâ cadet Hector, habes?
Rejice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos.
Quaſſanda eſt iſtâ Pelias haſta manu.

Fabula DÆDALI & ICARI.

DÆdalus ut clauſit conceptum crimine matris
Semibovémque virum ſemivirúmque bovem;
Sit modus exilio, dixit, juſtiſſime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patriâ fatis agitatus iniquis
Vivere non potui, ſit mihi poſſe mori.

Da reditum puero, ſenis eſt ſi gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce ſeni.
Dixerat hæc. ſed et hæc, et multo plura licebat
Dicere: regreſſus non dabat ille viro.
Quod ſimulac ſenſit, Nunc, ô nunc, Dædale, dixit,
Materiam, quâ ſis ingenioſus, habes.
Poſſidet en terras, et poſſidet æquora Minos:
Nec tellus noſtræ, nec patet unda fugæ.
Reſtat iter cœlo: cœlo tentabimus ire.
Da veniam cœpto, Jupiter alte, meo.
Non ego ſidereas affecto tangere ſedes.
Quâ fugiam dominum, nulla, niſi iſta, via eſt.
Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas.
Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala ſæpe movent. quis crederet unquam,
Aërias hominem carpere poſſe vias?
Remigium volucres diſponit in ordine pennas:
Et leve per lini vincula nectit opus:
Imâque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
Finitúſque novæ jam labor artis erat.
Tractabat cerámque puer pennáſque renidens,
Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſt adeunda carinis:
Hâc nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos: alia omnia clauſit.
Quem licet, inventis aëra rumpe meis.

Sed

Sed tibi nec virgo Tegeæa, coméſque Bootæ
Enſiger Orion aſpiciendus erit.
Me pennis ſectare datis: ego prævius ibo.
Sit tua cura ſequi: me duce tutus eris.
Nam ſive æthereas vicino ſole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit:
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, timeto;
Quáque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Dum monet; aptat opus puero, monſtrátque moveri:
Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Indè ſibi factas humeris accommodat alas:
Pérque novum timidè corpora librat iter.
Jámque volaturus parvo dedit oſcula nato:
Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data ſunt miſeræ corpora bina fugæ.
Et movet ipſe ſuas, et nati reſpicit alas
Dædalus; et curſus ſuſtinet uſque ſuos.
Jámque novum delectat iter: poſitóque timore
Icarus audaci fortiùs arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
Vidit; et inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos à lævâ fuerant Naxóſque relictæ,
Et Paros, et Clario Delos amata Deo.

Dextra Lebynthos erant ſylvíſque umbroſa Calymne.
Cinctáque piſcoſis Aſtypalæa vadis:
Cùm puer incautis nimiùm temerarius auſis
Altius egit iter, deſeruítque ducem.
Vincla labant; et cera Deo propiore liqueſcit:
Nec tenues ventos brachia mota tenent.
Territus è ſummo deſpexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat; nec, quo ſuſtineatur, habet.
Decidit; atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
Clauſerunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, clamat
Icare, clamat, ubi es? quóve ſub axe volas
Icare, clamabat: pennas aſpexit in undis.
Oſſa tegit tellus; æquora nomen habent.

CREDULITAS.

Cephalus & Procris.

EST prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons ſacer, et viridi ceſpite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Ros maris, et lauri, nigráque myrtus olent.

Nec

Nec denſæ foliis buxi, fragiléſque myricæ,
Nec tenues cytiſi, cultáque pinus abeſt.
Lenibus impulſæ Zephyris auráque ſalubri
Tot generum frondes herbáque ſumma tremunt.
Grata quies Cephalo. famulis canibúſque relictis
Laſſus in hâc juvenis ſæpe reſedit humo.
Quóque meos releves æſtus, cantare ſolebat,
Accipienda ſinu, mobilis Aura, veni.
Conjugis ad timidas aliquîs malè ſedulus aures
Auditos memori detulit ore ſonos.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, Auræ,
Excidit: et ſubito muta dolore fuit.
Palluit, ut ſeræ, lectis de vite racemis,
Palleſcunt frondes, quas nova læſit hyems.
Quaéque ſuos curvant matura cydonia ramos:
Cornáque adhuc noſtris non ſatis apta cibis.
Ut rediit animus, tenues à pectore veſtes
Rumpit, et indignas ſauciat ungue genas.
Nec mora; per medias paſſis furibunda capillis
Evolat, ut thyrſo concita Baccha, vias.
Ut propè perventum; comites in valle relinquit.
Ipſa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm ſic malè ſana lateres,
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Jam jam venturam, quæcunque erat Aura, putabas
Scilicet; atque oculis probra videnda tuis.

Nunc

Nunc veniſſe piget; neque enim deprehdere velles:
Nunc juvat. incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, et nomen, et index;
Et quia amans ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jámque dies medius tenues contraxerat umbras;
Inque pari ſpatio veſper et ortus erant.
Ecce redit Cephalus ſylvis Cyllenia proles,
Oráque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia, Procri, lates. ſolitas jacet ille per herbas;
Et, Zephyri molles, Auráque, dixit, ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error;
Et mens, et rediit verus in ora color.
Surgit; et appoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcus
Corripit; in dextrâ tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non eſt fera: ſupprime tela.
Me miſerum! jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi! conclamat, fixiſti pectus amicum.
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa:
Hoc faciet poſitæ te mihi, terra, levem.
Nomine ſuſpectas jam ſpiritus exit in auras:
Labor io! carâ lumina conde manu.

Ille

Ille ſinu dominæ morientia corpora mœſto
Suſtinet; et lacrymis vulnera ſæva lavat.
Exit, et, incauto paulatim pectore lapſus,
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.

DEUS TERMINUS.

TErmine, ſive lapis, ſive es defoſſus in agro
Stipes, ab antiquis ſic quoque numen habes.
Te duo diversâ domini pro parte coronant;
Binâque ſerta tibi, binâque liba ferunt.
Ara fit: huc ignem curto fert ruſtica teſtu
Sumtum de tepidis ipſa colona focis.
Ligna ſenex minuit: concisâque conſtruit altè;
Et ſolidâ ramos figere pugnat humo.
Dum ſicco primas irritat cortice flammas;
Stat puer; et manibus lata caniſtra tenet.
Inde, ubi ter fruges medios immiſit in ignes,
Porrigit inciſos filia parva favos.
Vina tenent alii: libantur ſingula flammis:
Spectant, et linguis candida turba favent.
Spargitur et cæſo communis Terminus agno:
Nec queritur, lactens cùm ſibi porca datur.
Conveniunt, celebrántque dapes vicinia ſimplex;
Et cantant laudes, Termine ſancte, tuas.
Tu populos, urbéſque, et regna ingentia finis:
Omnis erit ſine te litigioſus ager.

Nulla

Nulla tibi ambitio eſt: nullo corrumperis auro:
Legitimâ ſervas credita rura fide.
Si tu ſignaſſes olim Thyreatida terram;
Corpora non leto miſſa trecenta forent:
Nec foret Othryades congeſtis tectus in armis.
O quantum patriæ ſanguinis ille dedit!
Quid, nova cùm fierent Capitolia? nempe Deorum
Cuncta Jovi ceſſit turba locúmque dedit.
Terminus (ut veteres memorant) conventus in æde
Reſtitit: et magno cum Jove templa tenet.
Nunc quoque, ſe ſuprà ne quid niſi ſidera cernat,
Exiguum templi tecta foramen habent.
Termine, poſt illud levitas tibi libera non eſt,
Quâ poſitus fueris in ſtatione, mane.
Nec tu vicino quicquam concede roganti;
Ne videare hominem præpoſuiſſe Jovi.
Et ſeu vomeribus, ſeu tu pulſabere raſtris;
Clamato, Meus eſt hic ager, ille tuus.

AUREA ÆTAS.

QUAM bene Saturno vivebant rege prius, quám
Tellus in longas eſt patefactas vias!
Nondum cæruleas pinus contempſerat undas,
Effuſum ventis præbueratque ſinum:

Nec

Nec vagus ignotis repetens compendia terris
Presserat externa navita merce ratem.
Illo non validus sublit juga tempore taurus,
Non domito frenos ore momordit equus:
Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsæ mella dabant quercus, ultrõque ferebant
Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella; nec ensem
Immiti sævus duxerat arte faber.
Nunc Jove sub domino cædes, et vulnera semper;
Nunc mare, nunc leti multa reperta via.

BELLA DETESTATA.

QUIS fuit, horrendos primus qui protulit enses?
Quàm ferus, et verè ferreus ille fuit!
Tum cædes hominum generi, tum prœlia nata,
Tum brevior diræ mortis aperta via est.
At nihil ille miser meruit; nos ad mala nostra
Vertimus, in sævas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium est auri. nec bella fuerunt,
Faginus astabat quum scyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat; somnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.

Tunc mihi vita foret: vulgi nec triſtia nôſſem
Arma, nec audiſſem corde micante tubam.
Nunc ad bella trahor, et jam quis forſitan hoſtis
Hæſura in noſtro tela gerit latere.
Quis furor eſt atram bellis arceſſere mortem?
Imminet, et tacito clam venit illa pede.
Non ſeges eſt infrà, non vinea culta; ſed audax
Cerberus, et Stygiæ navita pullus aquæ.
Illic perſciſſiſque genis, uſtoque capillo
Errat ad obſcuros pallida turba lacus.
Quàm potius laudandus hic eſt, quem prole parata
Occupat in parvâ pigra Senecta caſâ!
Ipſe ſuas ſectatur oves, ut filius agnos;
Et calidam feſſo comparat uxor aquam.
Sic ego ſim, liceatque caput candeſcere canis,
Temporis et priſci facta referre ſenem.
Interea Pax arva colat. Pax candida primùm
Duxit aratores ſub juga panda boves.
Pax aluit vites, et ſuccos condidit uvæ,
Funderet ut nato teſta paterna merum.
Pace bidens, vomerque nitent, at triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

Ante JOVEM Arcades.

ANTE Jovem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades: et Lunâ gens prior illa fuit.
Vita feræ ſimilis, nullos agitata per uſus:
Artis adhuc expers, et rude vulgus erant.
Pro domibus frondes nôrant, pro frugibus herbas:
Nectar erat palmis hauſta duabus aqua.
Nullus anhelabat ſub adunco vomere taurus:
Nulla ſub imperio terra colentis erat:
Nullus adhuc erat uſus equi, ſe quiſque ferebat:
Ibat ovis lanâ corpus amicta ſuâ.
Sub Jove durabant, et corpora nuda gerebant,
Docta graves imbres et tolerare Notos.

PSITTACUS.

PSittacus, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit, exequias ite frequenter aves.
Ite, piæ volucres; et plangite pectora pennis;
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarii quereris, Philomela, tyranni?
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.

Alitis in raræ miſerum devertite funus.
Magna, ſed antiqui cauſa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre curſus;
Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
Et ſtetit ad finem longa tenáxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oreſtæ;
Hoc tibi, dum licuit, Pſittace, turtur erat.
Quid tamen iſta fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingenioſa ſonis?
Quid juvat, ut datus es, noſtræ placuiſſe puellæ?
Infelix avium gloria, nempe jaces.
Tu poteras fragiles pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro Punica roſtra croco.
Non fuit in terris vocum ſimulacior ales:
Reddebas blæſo tam bene verba ſono.
Raptus es invidiâ. non tu fera bella movebas:
Garrulus, et placidæ pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter ſua prælia vivunt:
Forſitan et fiant indè frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec præ ſermonis amore
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi, cauſaéque papavera ſomni;
Pellebátque ſitim ſimplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducénſque per aëra gyros
Miluus, et pluviæ graculus auctor aquæ.
Vivit et armiferæ cornix inviſa Minervæ;
Illa quidem fæclis vix moritura novem.

Oc

Occidit ille loquax, humanæ vocis imago,
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris;
Implentur numeris deteriora ſuis.
Triſtia Phylacidæ Therſites funera vidit:
Jámque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ;
Vota procelloſo per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura ſequentem:
Et ſtabat vacuâ jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo ſtupuerunt verba palato.
Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondens,
Udáque perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum
Dicitur, obſcenæ quo prohibentur aves,
Illîc innocui latè paſcuntur olores:
Et vivax Phœnix, unica ſemper avis.
Explicat ipſa ſuas ales Junonia pennas:
Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter, nemorali ſede receptus,
Convertit volucres in ſua verba pias.
Oſſa tegit tumulus: tumulus pro corpore parvus:
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
[Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulcro.
Ora fuere mihi plùs ave docta loqui.]

Non

Non se divitiis, sed carmine commendat Vates.

ACcipe, per longos tibi qui deserviat annos:
Accipe, qui purâ nôrit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina; nec nostri sanguinis auctor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
Temperat et sumtus parcus uterque parens;
At Phœbus, comitésque novem, vitisque repertor,
Hoc faciant: et, me qui tibi donat, Amor:
Et nulli cessura fides; sinè crimine mores;
Nudáque simplicitas, purpureúsque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desultor Amoris.
Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila fororum,
Vivere contingat: téque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina præbe;
Provenient causâ carmina digna suâ.
Carmine nomen habent exterrita cornibus Io,
Et quam flumineâ lusit adulter ave:
Quaéque, super pontum simulato vecta juvenco,
Virgineâ tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Junctáque semper erunt nomina nostra tuis.

Tabellæ

Tabellas sibi repulsam ferentes damnat NASO.

ITE hinc, difficiles funebria ligna tabellæ;
Túque negaturis cera referta notis.
Quam, puto, de longæ collectam flore cicutæ
Melle sub infami Corsica misit apis.
At, tanquam minio, penitus medicata rubebas,
Ille color verè sanguinolentus erat.
Projectæ triviis jaceatis inutile lignum:
Vósque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis et strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores,
Molliáque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas meliùs tabuláque jacerent,
In quibus absumtas fleret avarus opes.
Quid precer iratus? nisi vos carioſa senectus
Rodat, et immundo cera sit alba situ:

Omnia

Omnia pecuniæ obtemperant.

ET quiſqam ingenuas etiamnum ſuſpicit artes,
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretioſius auro:
At nunc barbaries grandis, habere nihil.
Eccę recens dives, parto per vulnera cenſu,
Præfertur nobis ſanguine paſtus eques.
Ille ego Muſarum purus Phœbíque ſacerdos
Ad rigidas canto carmen inane fores.
Diſcite, qui ſapitis, non quæ nos ſcimus inertes,
Sed trepidas acies, et fera caſtra ſequi.
Jupiter, admonitus nihil eſſe potentius auro,
Corruptæ pretium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipſa ſevera
Ærati poſtes, ferrea turris erat:
Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter;
Præbuit ipſa ſinus: et, dare juſſa, dedit.
At cùm regna ſenex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æráque et argentum, cúmque auro ponderis ferri
Manibus admôrat: nullâque maſſa fuit.
At meliora dabat; curvo ſinè vomere fruges,
Pomáque, et in quercu mella reperta cavâ.

Nec

Nec valido quiſquam terras findebat aratro:
Signabat nullo limite menſor humum.
Non freta dimiſſi verrebant eruta remi.
Ultima mortali tum via littus erat.
Contra te ſolers, hominum Natura, fuiſti;
Et nimiùm damnis ingenioſa tuis.
Quò tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quò tibi diſcordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuiſſes.
Cur non et cœlum tertia regna petis?
Quà licet, affectas cœlum quoque. templa Quirinus,
Liber, et Alcides, et modò Cæſar, habent.
Eruimus terrâ ſolidum pro frugibus aurum.
Poſſidet inventas ſanguine miles opes.
Curia pauperibus clauſa eſt: dat cenſus honores.
Indè gravis judex; indè ſeverus eques.
Omnia poſſideant: illis Campúſque Forúmque
Serviat. hi pacem crudáque bella gerant.
Tantùm ne noſtros avidi lioeantur amores:
Et ſatis eſt: aliquid pauperis eſſe ſinant.

Poetarum Laus perennis.

QUID mihi, Livor edax, ignavos objicis annos;
Ingeniíque vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta ſequi?
Nec me verboſas leges ediſcere? nec me
Ingrato vocem proſtituiſſe foro?
Mortale eſt, quod quæris, opus. mihi fama perennis
Quæritur: in toto ſemper ut orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum ſtabit et Ide;
Dum rapidas Simoïs in mare volvet aquas.
Vivet et Aſcræus, dum muſtis uva tumebit:
Dum cadet incurvâ falce reſecta Ceres.
Battiades ſemper toto cantabitur orbe;
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno,
Cum Sole et Lunâ ſemper Aratus erit.
Dum fallax ſervus, durus pater, improba lena
Vivent, dum meretrix blanda; Meandros erit.
Ennius arte carens, animoſíque Accius oris,
Caſurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primámque ratem quæ neſciat ætas,
Aureáque Æſonio terga petita duci?

Carmina

Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucretî,
Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus, et fruges, Æneïáque arma legentur,
Roma, triumphati dum caput orbis eris.
Donec erunt ignes arcúſque Cupidinis arma,
Diſcentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus et Heſperiis, et Gallus notus Eoïs,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo cùm ſilices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo, carmina morte carent.
Cedant carminibus Reges, Regúmque triumphi:
Cedat et auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo
Pocúla Caſtaliæ plena miniſtret aquæ:
Suſtineámque comâ metuentem frigora myrtum:
Atque à ſollicito multus amante legar.
Paſcitur in vivis Livor: poſt fata quieſcit;
Cùm ſuus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam, cùm me ſupremus adederit ignis,
Vivam: párſque mei magna ſuperſtes erit.

LIVIDUM alloquitur NASO.

INgenium magni detrectat livor Homeri:
Quiſquis es, ex illo, Zoïle, nomen habes.
Et tua ſacrilegæ laniârunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.

[Summa petit livor : perflant altiſſima venti :
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.]
At tu, quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quidque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri.
Delitiis illic quis locus eſſe poteſt ?
Grande ſonant Tragici ; Tragicos decet ira cothurnos :
Uſibus è mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iambus ;
Seu celer, extremum ſeu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores :
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles :
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïdą partes ?
Peccat, in Andromache Thaïda ſi quis agat.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ,
Vicimus, et falſi criminis acta rea eſt.

MORS TIBULLI.

MEmnona ſi mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas ;
Flebilis indignos, Elegeïa, ſolve capillos.
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit !

Ille

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce, puer Veneris fert eversámque pharetram,
Et fractòs arcus, et sinè luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis;
Pectoráque infestâ tundat aperta manu.
Excipiunt sparsi lacrymas per colla capilli,
Oráque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minùs est confusa Venus moriente Tibullo,
Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At sacri vates, et Divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit, Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Ælinon in sylvis idem pater, Ælinon, altis
Dicitur invitâ concinuisse lyrâ.
Adjice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Piëriis ora rigantur aquis;
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno.
Diffugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris,
Tardáque nocturno tela retexta dolo.
Cùm rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare Deos.

Vive

Vive pius ; moriere pius. cole ſacra ; colentem
Mors gravis à templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis. jacet ecce Tibullus.
Vix manet è tanto parva quod urna capit.
Tene, ſacer Vates, flammæ rapuere rogales ;
Pectoribus paſci nec timuere tuis ?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Avertit vultus, Erycis quæ poſſidet arces.
Sunt quoque, qui lacrymas continuiſſe negent.
Sed tamen hoc melius, quàm ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hinc certè madidos fugientis preſſit ocellos
Mater ; et in cineres ultima dona tulit :
Hinc ſoror in partem miſerâ cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Si tamen è nobis aliquid, niſi nomen et umbra,
Reſtat ; in Elyſiâ valle Tibullus erit.
Obvius huic venias hederâ juvenilia cinctus
Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, (ſi falſum temerati crimen amici)
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ ;
His comes umbra tua eſt ; ſi quid modò corporis umbra eſt ;
Auxiſti numeros, culte Tibulle, pios.
Oſſa quieta, precor, tutâ requieſcite in urnâ :
Et ſit humus cineri non oneroſa tuo.

Nimis

Nimis alta fuge.

USibus edocto ſi quidquam credis amico ;
Vive tibi, et longe nomina magna fuge.
Vive tibi, quantúmque potes præluſtria vita.
Sævum præluſtri fulmen ab arce venit.
Effugit hibernas demiſſa antenna procellas ;
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Adſpicis, ut ſummâ cortex levis innatet undâ,
Cùm grave nexa ſimul retia mergat onus.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipſum)
Sic cadit, ut tactâ ſurgere poſſit humo ;
At miſer Elpenor, tecto delapſus ab alto,
Occurrit regi debilis umbra ſuo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas ;
Icarus immenſas nomine ſignet aquas ?
Nempe quod hic altè, demiſſius ille volabat.
Nam pennas ambo non habuêre ſuas.
Crede mihi ; bene qui latuit, bene vixit : et infra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.
Non foret Eumedes orbus, ſi filius ejus
Stultus Achillêos non adamâſſet equos.
Nec natum in flammâ vidiſſet, in arbore natas,
Cepiſſet genitor ſi Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium ſublimia ſemper ;
Propoſitique memor contrahe vela tui.

Unde

Unde Urbs TOMUS *dicta.*

HIC quoque ſunt igitur Graiæ (quis crederet?) urbes,
Inter inhumanæ nomina barbariæ.
Huc quoque Mileto miſſi venere coloni,
Inque Getis Graias conſtituere domos.
Sed vetus huic nomen, poſitâque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti cæde fuiſſe, loco.
Nam rate, quæ, curâ pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas;
Impia deſertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuiſſe vadis.
Quem procul ut vidit tumulo ſpeculator ab alto,
Hoſpes, ait, noſco Colchide vela, venit.
Dum trepidant Minyæ, dum ſolvitur aggere funis,
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;
Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis,
Ausâ atque auſurâ multa nefanda manu.
Et, quamquam ſupereſt ingens audacia menti,
Pallor in attonito virginis ore ſedet.
Ergo ubi proſpexit venientia vela; Tenemur,
Et pater eſt aliquâ fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum verſat in omnia vultus;
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.

Cujus

Cujus ut oblata eſt præſentia ; Vincimus, inquit.
Hic mihi morte ſuâ cauſa ſalutis erit.
Protinus ignari nec quidquam tale timentis
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atque ita divellit, divulſáque membra per agros
Diſſipat in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, ſcopulo proponit in alto
Pallentéſque manus, ſanguineúmque caput.
Ut genitor luctúque novo tardetur, et artus
Dum legit extinctos, triſte moretur iter.
Indè Tomis dictus locus hic ; quia fertur in illo
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.

Juvenis deprecatur Mortem.

VOS tenet, Etruſcis manat quæ fontibus unda,
Unda ſub æſtivum non adeunda canem,
Nunc autem ſacris Bajarum maxima lymphis,
Quum ſe purpureo vere remittit humus.
At mihi Perſephone nigram denunciat horam.
Immerito juveni parce nocere, Dea.
Non ego tentavi nulli temeranda Deorum
Audax laudandæ ſacra docere Deæ.
Nec mea mortiferis infecit pocula ſuccis
Dextera, nec cuiquam trita venena dedit ;
Nec nos ſacrilegos templis admovimus ignes ;
Nec cor ſollicitant facta nefanda meum.

Nec nos inſanæ meditantes jurgia linguæ
Impia in adverſos ſolvimus ora deos.
Et nondum cani nigros læſere capillos,
Nec venit tardo curva Senecta pede.
Natalem primo noſtrum videre parentes,
Quum cecidit fato conſul uterque pari.
Quid fraudare juvat vitem creſcentibus uvis?
Et modo nata malâ vellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicunque tenetis,
Duraque ſortiti tertia regna Dei.
Elyſios olim liceat cognoſcere campos,
Lethæamque ratem, Cimmerioſque lacus,
Quum mea rugosâ pallebunt ora ſenectâ,
Et referam pueris tempora priſca ſenex.
Atque utinam vano nequicquam terrear æſtu:
Languent ter quinos ſed mea membra dies.
At vobis Tuſcæ celebrantur numina lymphæ,
Et facilis lentâ pellitur unda manu.
Vivite felices, memores et vivite noſtri:
Sive erimus, ſeu nos fata fuiſſe velint.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
Et nivei lactis pocula miſta mero.

Malis fracta ſeneſcit Ætas.

JAM mihi deterior canis aſpergitur ætas;
Jámque meos vultus ruga ſenilis arat:
Jam vigor, et quaſſo languent in corpore vires;
Nec, juveni luſus qui placuere, placent.
Nec ſi me ſubitò videas, agnoſcere poſſis:
Ætatis facta eſt tanta ruina meæ:
Confiteor facere hæc annos: ſed et altera cauſa eſt,
Anxietas animi, continuúſque labor.
Nam mea per longos ſi quis mala digerat annos,
(Crede mihi,) Pylio Neſtore major ero.
Cernis, ut in duris (et quid bove firmius?) arvis
Fortia taurorum corpora frangat opus.
Quæ nunquam vacuo ſolita eſt ceſſare novali,
Fructibus aſſiduis laſſa ſeneſcit humus.
Occidet, ad circi ſi quis certamina ſemper
Non intermiſſis curſibus ibit, equus.
Firma ſit illa licèt, ſolvètur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis ſicca carebit aquis.
Me quoque debilitat ſeries immenſa malorum,
Ante meum tempus cogit et eſſe ſenem.
Otia corpus alunt; animus quoque paſcitur illis;
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Memor eſto brevis Ævi.

VEnturæ memores jam nunc eſtote ſenectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, et vernos etiam nunc editis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda:
Nec, quæ præteriit, hora redire poteſt.
Utendum eſt ætate. cito pede labitur ætas:
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent, frutices violaria vidi:
Hâc mihi de ſpinâ grata corona data eſt.
Quàm citò (me miſerum!) laxantur corpora rugis,
Et perit in nitido qui fuit ore color!
Quáſque fuiſſe tibi canas à virgine jures,
Spargentur ſubitæ per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas;
Nec faciunt cervos cornua jacta ſenes.
Noſtra ſinè auxilio fugiunt bona. carpite florem;
Qui, niſi carptus erit, turpiter ipſe cadet.

—— *Aliquid corpore pluris habe.*

FOrma bonum fragile eſt. quantúmque accedit ad annos,
Fit minor; et ſpatio carpitur ipſa ſuo.

Nec

Nec violæ ſemper, nec hiantia lilia florent;
Et riget amiſsâ ſpina relicta rosâ.
Et tibi jam cani venient, formoſe, capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret, et adſtrue formæ:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluiſſe per artes,
Cura ſit; et linguas edidiciſſe duas.
Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes:
Et tamen æquoreas torſit amore Deas.
O quoties illum doluit properare Calypſo;
Remigióque aptas eſſe negavit aquas!
Hæc Trojæ caſus iterúmque iterúmque rogabat.
Ille referre aliter ſæpe ſolebat idem.
Littore conſtiterant: illìc quoque pulcra Calypſo
Exigit Odryſii fata cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in ſpiſſo littore pingit opus.
Hæc, inquit, Troja eſt: (muros in littore fecit:)
Hic tibi ſit Simoïs; hæc mea caſtra puta.
Campus erat, (campúmque facit) quem cæde Dolonis
Sparſimus, Hæmonios dum vigil optat equos.
Illìc Sithonii fuerant tentoria Rheſi:
Hàc ego ſum captis nocte revectus equis.
Pluráque pingebat: ſubitus cùm Pergama fluctus
Abſtulit, et Rheſi cum duce caſtra ſuo.

Tum

Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta vides?
Ergo age, fallaci timidè confide figuræ,
Quisquis es: aut aliquid corpore pluris habe.

Auroram properantem objurgat NASO.

JAM super Oceanum venit à seniore marito,
Flava pruinoso quæ vehit axe diem.
Quò properas, Aurora? mane. sic Memnonis umbris
Annua solenni cæde parentet avis.
Quò properas, ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpureâ supprime lora manu.
Ante tuos ortus meliùs sua sidera servat
Navita: nec mediâ nescius errat aquâ.
Te surgit, quamvìs lassus, veniente viator:
Miles et armiferas aptat ad arma manus.
Prima bidente vides oneratos arva colentes:
Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tardísque magistris;
Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, cùm fœminei possint cessare labores,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet;
Neu fugerent vultus sidera mota tuos!

Optavi

Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet ſpiſsâ nube retentus equus!
Invida, quò properas? quòd erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color.
Jurgia finieram, ſcires audiſſe; rubebat.
Nec tamen aſſueto tardiùs orta dies.

Obſequium amicos parit.

DExtera præcipuè capit indulgentia mentes:
Aſperitas odium ſæváque verba movent:
Odimus accipitrem, quia ſemper vivit in armis,
Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis, hirundo:
Quáſque colat turres Chaonis ales habet.
Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus.
Frangis, ſi vires experiére tuas.
Obſequio tranantur aquæ: nec vincere poſſis
Flumina; ſi contrà, quám rapit unda, nates.
Obſequium tigréſque domat Numidáſque leones.
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.
Quid fuit aſperius Nonacriná Atalantâ!
Succubuit meritis trux tamen illa viri.

Amnem

Amnem properanti obſtantem alloquitur Amans.

AMNIS, arundinibus limoſas obſite ripas,
Ad dominam propero; ſiſte parumper aquas.
Nec tibi ſunt pontes, nec quæ ſinè remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini; nec te tranſire refugi:
Summáque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis appoſito nivibus de monte ſolutis,
Et turpi craſſas gurgite volvis aquas.
Quid properâſſe juvat? quid parca dediſſe quieti
Tempora? quid nocti conſeruiſſe diem?
Si tamen hìc ſtandum; ſi non datur artibus ullis
Ulterior noſtro ripa premenda pedi?
Nunc ego, quas habuit pennas Danäeïus heros,
Terribili denſum cùm tulit angue caput;
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude miſſa ſolum.
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc, nec fert, nec feret ulla dies.
Tu potiùs, ripis effuſe capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ, torrens, (mihi crede) ferendæ;
Si dicar per te fortè retentus amans.

Flumina

Flumina deberent juvenes in amore juvare :
Flumina ſenſerunt ipſa, quid eſſet amor.
Te quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ :
Sed nemora et ſylvæ crimina veſtra tegunt.
Dum loquor, increvit latis ſpatioſiùs undis,
Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
Quid mecum, furioſe, tibi ? quid mutua differs
Gaudia ? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter ?
Quid, ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen ?
Si tibi per terras maxima fama foret ?
Nomen habes nullum, rivis collecte caducis ;
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar pluviámque nivéſque ſolutas ;
Quas tibi divitias pigra miniſtrat hyems.
Aut lutulēntus agis brumali tempore curſus :
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te tum potuit ſitiens haurire viator ?
Quis gratâ dixit voce, Perennis eas ?
Damnoſus pecori curris, damnoſior agris.
Forſitan hæc alios ; me mea damna, movent.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi ſoles, ſiccâque ſemper hyems.

Per Vetitum ruimus.

CUI peccare licet, peccat minús. ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obſequio vincas aptiùs illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra ſua vincla tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Conſtitit, ut primùm conceſſas ſenſit habenas,
Frænáque in effusâ laxa jacere jubâ.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimúſque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: et hos unus ſæpe fefellit Amor.
In thalamum Danaë ſaxo ferróque perennem
Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.
Penelope manſit, quamvis cuſtode carebat,
Inter tot juvenes intemerata procos.
Quidquid ſervatur, cupimus magìs: ipsáque furem
Cura vocat. pauci, quod ſinit alter, amant.

Melius non tetigiſſe.

DIcebam, medicare tuos deſiſte capillos.
Tingere quam poſſis, jam tibi nulla coma eſt.

At-

At, si passa fores, quid erat spatiosius illis?
Contigerant imum, quà patet usque, latus.
Quid, quòd erant tenues, et quos ornare timeres;
Vela colorati qualia Seres habent?
Vel pede quod gracili deducit aranea filum.
Cùm leve desertâ sub trabe nectit opus?
Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
Sed, quamvis neuter, mistus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua derepto cortice cedrus habet.
Adde, quòd et dociles, et centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallus pectinis, illos;
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos sæpe est oculos ornata; nec unquam
Brachia dereptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam, nondum digestis manè capillis,
Purpureo jacuit semisupina toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Threcia Bacche,
Cùm temere in viridi gramine lassa jacet.
Cùm graciles essent tamen, et lanuginis instar;
Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter et igni;
Ut fieret torto flexilis orbe sinus!
Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
Sponte decent. capiti, ferrea, parce tuo.

Vim procul hinc remove ; non eſt qui debeat uri ;
Erudit admotas ipſe capillus acus.
Formoſæ periere comæ ; quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus ineſſe ſuo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti ſuſtinuiſſe manu.
Quid malè diſpoſitos quereris periiſſe capillos ?
Quid ſpeculum mœſtâ ponis, inepta, manu ?
Non bene conſuetis à te ſpectaris ocellis.
Ut placeas, debes immemor eſſe tui.
Non te cantatæ læſerunt pellicis herbæ ;
Non anus Hæmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit ; (procul omen abeſto)
Nec minuit denſas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ diſpendia ſentis.
Ipſa dabas capiti miſta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines :
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm ſæpe, comas aliquo mirante, rubebis ;
Et dices, Emtâ nunc ego merce probor !
Neſcio quam pro me laudat nunc iſte Sygambram ;
Fama tamen memini cùm fuit iſta mei.
Me miſerum ! lacrymas malè continet ; oráque dextrâ
Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Suſtinet antiquos gremio ſpectare capillos,
(Hei mihi !) non illo munera digna loco.

Collige

Collige cum vultu mentem : reparabile damnum eſt.
Poſtmodo nativâ conſpiciere comâ.

Cultus placet.

SI fuit Andromache tunicas induta valentes,
Quid mirum ? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
Cui tegumen ſeptem terga fuere boum ?
Simplicitas rudis antè fuit : nunc aurea Roma
Edomiti magnas poſſidet orbis opes.
Aſpice, quæ nunc ſunt Capitolia, quaéque fuerunt ;
Alterius dicas illa fuiſſe Jovis.
Curia, concilio quæ nunc digniſſima tanto eſt,
De ſtipulâ, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc ſub Phœbo ducibúſque Palatia fulgent ;
Quid, niſi araturis paſcua bubus, erant ?
Priſca juvent alios : ego me nunc denique natum
Gratulor. hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum ſubducitur aurum ;
Lectáque diverſo littore concha venit.
Nec quia decreſcunt effoſſo marmore montes :
Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adeſt ; nec noſtros manſit in annos
Ruſticitas priſcis illa ſuperſtes avis.

Ovidius

Ovidius queritur omnia præter ſuam triſtitiam tempore diminui.

TEmpore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet et incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum;
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quaéque ſui monitis obtemperat Inda magiſtri
Bellua, ſervitium tempore victa ſubit.
Tempus, ut extentis tumeat, facit, uva racemis,
Víxque merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus et in canas ſemen producit ariſtas;
Et ne ſunt triſti poma ſapore facit.
Hoc tenuat dentem terras renovantis aratri,
Hoc rigidas ſilices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam fævas paulatim mitigat iras:
Hoc minuit luctus, mœſtáque corda levat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas
Præterquam curas attenuare meas.
Ut patriâ careo; bis frugibus area trita eſt:
Diſſiduit nudo preſſa bis uva pede.
Nec quæſita tamen ſpatio patientia longo eſt;
Ménſque mali ſenſum noſtra recentis habet.

Scilicet

Scilicet et veteres fugiunt juga curva juvenci:
Et domitus fræno ſæpe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam præſens ærumna priore:
Ut ſit enim ſibi par, crevit, et aucta morâ eſt.
Nec tam nota mihi, quàm ſunt, mala noſtra fuerunt:
Sed magìs hôc, quo ſunt cognitiora, gravant.
Eſt quoque non minimum, vires afferre recentes;
Nec præconſumtum temporis eſſe malis.
Fortior in fulvâ novus eſt luctator arenâ,
Quàm cui ſunt tardâ brachia feſſa morâ.
Integer eſt nitidis melior gladiator in armis,
Quàm cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites navis modò facta procellas:
Quamlibèt exiguo ſolvitur imbre vetus.
Nos quoque, quæ ferimus, tulimus patientiùs antè;
Et mala ſunt longo multiplicata die.

Mala levantur fletu.

AT poteras, inquis, meliùs mala ferre ſilendo;
Et tacitus caſus diſſimulare tuos.
Exigis, ut nulli gemitus tormenta ſequantur;
Acceptóque gravi vulnere flere vetas.
Ipſe Perilleo Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, et bovis ore queri.

Cùm

Cùm Priami lacrymis offenſus non ſit Achilles;
Tu fletus inhibes, durior hoſte, meos.
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles,
Non tamen et ſiccas juſſit habere genas.
Eſt aliquid, fatale malum per verba levari:
Hoc querulam Prognen Halcyonenque facit.
Hoc erat, in gelido quare Pœantius antro
Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſuâ.
Strangulat incluſus dolor, atque exæſtuat intus:
Cogitur et vires multiplicare ſuas.

Ad Corinnam Navigantem.

PRima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
Peliaco pinus vertice cæſa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conſpicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, remo ne quis freta longa moveret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas!
Ecce fugit notúmque torum ſocióſque Penates;
Fallacéſque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miſerum!) Zephyros Euróſque timebo,
Et gelidum Boream, egelidúmque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere ſylvas.
Una eſt injuſti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictóſve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora eſt.

Littora

Littora marmoreis pedibus ſignanda puellæ.
Hactenus eſt tutum : cætera cæca via eſt.
Et vobis alii ventorum prœlia narrent ;
Quas Scylla infeſtet, quaſve Charybdis aquas :
Et quibus emineant violenta Ceraunia ſaxis :
Quo lateant Syrtes, quóve Malea ſinu.
Hæc alii referant. at vos, quod quiſque loquentur,
Credite : credenti nulla procella nocet.
Serò reſpicitur tellus, ubi funè ſoluto,
Currit in immenſum panda carina ſalum ;
Navita ſollicitus et ventos horret iniquos,
Et propè tam letum, quàm propè cernit aquam.
Quid ſi concuſſas Triton exaſperet undas?
Quàm tibi nunc toto nullus in ore color !
Tum generoſa voces fœcundæ ſidera Ledæ :
Et, Felix, dicas, quam ſua terra tenet !
Tutius eſt foviſſe torum ; legiſſe libellos ;
Threïciam digitis increpuiſſe lyram.
At, ſi vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
Æqua tamen puppi ſit Galatea tuæ.
Veſtrum crimen erit talis jacturâ puellæ,
Nereïdéſque Deæ, Nereïdúmque pater.
Vade memor noſtri, vento reditura ſecundo,
Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tum mare in hæc magnus proclinet littora Nereus :
Huc venti ſpirent : huc agat æſtus aquas.

Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea ſoli :
Ipſa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aſpiciam notam de littore pinum ;
Et dicam, noſtros advehit illa Deos.
Excipiámque humeris, et multa ſinè ordine carpam
Oſcula. pro reditu victima vota cadet.
Inque tori formam molles ſternentur arenæ :
Et tumulus menſæ quilibet inſtar erit.
Illìc appoſito narrabis multa Lyæo,
Penè ſit ut mediis obruta navis aquis :
Dúmque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuiſſe Notos.
Omnia pro veris credam, ſint ficta licebit.
Cur ego non votis blandiar ipſe meis ?
Hæc mihi quamprimùm cœlo nitidiſſimus alto
Lucifer admiſſo tempora portet equo.

PROCELLA.

ME miſerum, quanti montes volvuntur aquarum !
Jam jam tacturos ſidera ſumma putes.
Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles !
Jam jam tacturas Tartara nigra putes.
Quocunque adſpicias, nihil eſt niſi pontus et aër ;
Fluctibus hic tumidis, nubibus ille minax.

Inter

Inter utrumque fremunt immani turbine venti.
Neſcit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus ſero veſpere miſſus adeſt:
Nunc gelidus ſiccâ Boreas bacchatur ab Arcto:
Nunc Notus adversâ prœlia fronte gerit.
Pinea texta ſonant; pulſi ſtridore rudentes:
Aggemit et noſtris ipſa carina malis.
Navita confeſſus gelido pallore timorem,
Jam ſequitur victam, non regit arte, ratem.
Utque parum validus non proficientia rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quò voluit, ſed quò rapit impetus undæ,
Aurigam video vela dediſſe rati.

Felicem reditum N E Æ R Æ *optat Poeta.*

QUID prodeſt cœlum votis implêſſe, Neæra?
Blandáque cum multâ thura dediſſe prece?
Non ut marmorei prodirem è limine tecti
Inſignis clarâ, conſpicuúſque domo:
Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
Et magnas meſſes terra benigna daret:
Sed tecum ut longæ ſociarem gaudia vitæ,
Inque tuo caderet noſtra ſenecta ſinu.
Tunc, cùm permenſo defunctus tempore lucis
Nudus Lethæâ cogerer ire rate.

Illius ex oculis, cùm vult exurere Divos,
Accendit geminas lampades acer Amor.
Illam, quicquid agit, quoquò veſtigia flectit,
Componit furtim, ſubſequitúrque decor.
Seu ſolvit crines, fuſis decet eſſe capillis:
Seu comſit, comtis eſt veneranda comis.
Urit, ſeu Tyriâ voluit procedere pallâ:
Urit, ſeu niveâ candida veſte venit:
Talis in æterno felix Vertumnus Olympo,
Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna eſt, cui mollia caris
Vellera det ſuccis bis madefacta Tyros;
Poſſideátque, metit quicquid bene olentibus arvis
Cultor odoratæ dives Arabs ſegetis;
Et quaſcunque niger rubro de litore conchas
Proximus Eois colligit Indus aquis.
Hanc vos, Pierides, feſtis cantate Calendis,
Et teſtudineâ Phœbe ſuperbe lyrâ.
Hoc ſolenne ſacrum multos celebretur in annos.
Dignior eſt veſtro nulla puella choro.

LAUDES OSIRIDOS.

PRimus aratra manu ſollerti fecit Oſiris,
Et teneram ferro ſollicitavit humum.
Primus inexpertæ commiſit ſemina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.

Hic

Hic docuit teneram palis adjungere vitem :
Hic viridem durâ cædere falce comam.
Illi jucundos primum matura ſapores
Expreſſa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit et ad certos neſcia membra modos.
Bacchus et agricolæ magno confecta labore
Pectora lætitiæ diſſolüenda dedit.
Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licet dura compede pulſa ſonent.
Non tibi ſunt triſtes curæ, non luctus, Oſiri ;
Sed chorus, et cantus lenis, et aptus amor,
Sed varii flores, et frons redimita corymbis,
Fuſa ſed ad teneros lutea palla pedes,
Et Tyriæ veſtes, et dulcis tibia cantu,
Et levis occultis conſcia ciſta ſacris.

TARTARA.

HEU ! ſcelerata jacet ſedes in nocte profundâ
Abdita, quam circum flumina nigra ſonant.
Tiſiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Sævit, et huc illuc impia turba fugit.
Hîc niger in porta ſerpentum Cerberus ore
Stridet, et æratas excubat ante fores :
Illic Junonem tentare Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rotâ.

Por-

Porrectuſque novem Tityos per jugera terræ
Adſiduas atro viſcere paſcit aves.
Tantalus eſt illic, et circùm ſtagna. ſed acrem
Jam jam poturi deſerit unda ſitim.
Et Danai proles, Veneris quæ numina læſit,
In cava Lethæas dolia portat aquas.

LAUDES RURIS.

RURA cano, ruriſque Deos. his vita magiſtris
Deſtituit quernâ pellere glande famem.
Ille compoſitis primùm docuere tigillis
Exiguam viridi fronde operiri domum.
Illi etiam tauros primùm docuiſſe feruntur
Servitium, et plauſtro ſuppoſuiſſe rotam.
Tunc victus abire feri, tunc inſita pomus,
Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas.
Aurea tunc preſſos pedibus dedit uva liquores,
Miſtaque ſecuro eſt ſobria lympha mero.
Rura ferunt meſſes, calidi cum ſideris æſtu
Deponit flavas annua Terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci ſedula melle favos.
Agricola adſiduo primùm laſſatus aratro
Cantavit certo ruſtica verba pede:
Et ſatur arenti primùm eſt modulatus avena
Carmen, ut ornatos diceret ante Deos.

Agricola

Agricola et minio ſuffuſus, Bacche, rubenti
Primus inexpertâ duxit ab arte choros:
Huic datus à pleno memorabile munus ovili
Dux pecoris hircus. duxerat hircus oves,
Rure puer verno primùm de flore coronam
Fecit, et antiquis impoſuit Laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc et fœmineus labor eſt, hinc penſa coluſque;
Fuſus et appoſito pollice verſat opus.
Ipſe interque greges, interque armenta Cupido
Natus, et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primùm ſe exercuit arcu.
Hei mihi quam doctas nunc habet ille manus!

Nil niſi quod prodeſt, Carum eſt.

NUM quid erit, quare ſolito dignemur honore
Numina, ſi demas velle juvare Deos?
Jupiter oranti ſurdas ſi præbeat aures;
Victima pro templo cur cadat icta Jovis?
Si pacem nullam Pontus mihi præſtet eunti?
Irrita Neptuno cur ego thura feram?
Vana laborantis ſi fallat vota coloni,
Accipiat gravidæ cur ſuis exta Ceres?
Nec dabit intonſo jugulum caper hoſtia Baccho,
Muſta ſub adducto ſi pede nulla fluant.

Cæſar ut imperii moderetur fræna, precamur;
Tam bene quod patriæ conſulit ille ſuæ.
Utilitas igitur magnos hominéſque Deóſque
Efficit; auxiliis quoque favente ſuis.

Patria ſuâ, SULMO, abſente Dominâ, parum placet NASONI.

PARS me Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, ſed irriguis ora ſalubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem fidere findat,
Et micet Icarii ſtella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba ſolo.
Terra ferax Cereris, multóque feracior uvæ:
Dat quoque bacciferam Pallada gratus ager:
Pérque reſurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam ceſpes obumbrat humum.
At meus ignis abeſt. verbo peccavimus uno.
Quæ movet ardores, eſt procul; ardor adeſt.
Non ego, ſi medius Polluce et Caſtore ponar,
In cœli ſinè te parte fuiſſe velim.
Solliciti jaceant, terràque premantur iniquâ,
In longas orbem qui ſecuere vias.
Aut juvenum comites juſſiſſent ire puellas,
Si fuit in longas terra ſecanda vias.
Tum mihi, ſi premerem ventoſas horridus Alpes,
(Dummodo cum dominâ) molle fuiſſet iter.

Cum

Cum dominâ Libycas aufim perrumpere Syrtes,
Et dare non æquis vela ferenda Notis.
At finè te, quamvìs operoſi vitibus agri
Me teneant, quamvìs amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem ruſticus undam,
Frigidáque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare ſalubres:
Non ego natalem rura paterna locum;
Sed Scythiam, Cilicáſque feros, viridéſque Britannos,
Quaéque Prometheo ſaxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deſerit ulmum.
Separor à dominâ cur ego ſæpe meâ?
At mihi te comitem jurâras uſque futuram,
Per me, pérque oculos ſidera noſtra tuos.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
Irrita, quò viſum eſt, ventus et unda ferunt.
Si qua mei tamen eſt in te pia cura relicti;
Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parváq; quamprimum rapientibus eſſeda mannis
Ipſa per admiſſas concute lora jubas.
At vos, quà veniet, tumidi ſubſidite montes:
Et faciles curvis vallibus eſte viæ.

Tragœdia, ne ſcribat Elegos, deterret Poetam.

STAT vetus et multos incædua ſylva per annos.
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpeluncáque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea, quærebam, Muſa moveret opus.
Ingenti venit violenta Tragœdia paſſu.
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum latè regale movebat:
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi,
O argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem:
Atque ait, Hic ille eſt, quem ferus urit Amor.
Fabula (nec ſentis) totâ jactaris in urbe;
Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri.
Ceſſatum ſatis eſt: incipe majus opus.
Materiâ premis ingenium. cane facta virorum:
Hæc animo, dices, area digna meo eſt.

Quod

Quod teneræ cantent, luſit tua Muſa, puellæ;
Primáque per numeros acta juventa ſuos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen.
Implebit leges ſpiritus iſte meas.

JUNONIS SACRA.

CUM mihi pomiferis conjux foret orta Faliſcis;
Mœnia contigimus victa, Camille, tibi.
Caſta ſacerdotes Junoni feſta parabant
Per celebres ludos, indigenámque bovem.
Grande moræ pretium, ritus cognoſcere: quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, et densâ prænubilus arbore lucus.
Aſpice; concedas numen ineſſe loco.
Accipit ara preces, votiváque thura piorum;
Ara per antiquas facta ſinè arte manus.
Hinc ubi præſonuit ſollenni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Faliſca ſuis.
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces;
Et minor ex humili victima porcus harâ:
Dúxque gregis cornu per tempora dura recurvo.
Inviſa eſt dominæ ſola capella Deæ.

Illius

Illius indicio ſylvis inventa ſub altis
Dicitur inceptam deſtituiſſe fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis inceſſitur index;
Et pretium auctori vulneris ipſa datur.
Quà ventura Dea eſt, juvenes timidaéque puellæ
Præſternunt latas veſte jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur:
Et tegit auratos palla ſuperba pedes.
More patrum Graio velatæ veſtibus albis
Tradita ſuppoſito vertice ſacra ferunt.
Ore favent populus, tunc cùm venit aurea pompa:
Ipſa ſacerdotes ſubſequitúrque ſuas.
Argiva eſt pompæ facies. Agamemnone cæſo
Et ſcelus et patrias fugit Haleſus opes.
Jámque pererratis profugus terrâque fretóque
Mœnia felici condidit alta manu.
Ille ſuos docuit Junonia ſacra Faliſcos.
Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

OVIDIUS Elegos repudiat.

QUÆRE novum vatem, tenerorum mater Amorum:
Raditur hìc elegis ultima meta meis.
Quos ego compoſui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres,
Nom modò militiæ turbine factus eques.

Mantua

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo :
Pelignæ dicar gloria gentis ego :
Quam ſua libertas ad honeſta coëgerat arma,
Cùm timuit ſocias anxia Roma manus.
Atque aliquis ſpectans hoſpes Sulmonis aquoſi
Mœnia, quà campi jugera pauca tenent ;
Quæ tantum, dicet, potuiſtis ferre poëtam,
Quantulacunque eſtis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens Amathuſia culti,
Aurea de campo vellite ſigna meo.
Corniger increpuit thyrſo graviore Lyæus :
Pulſanda eſt magnis area major equis.
Imbelles Elegi, genialis Muſa, valete ;
Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus.

Carmina GERMANICO *promittit* NASO.

NON tibi de Pario ſtatuam, Germanice. templum
Marmore. carpſit opes illa ruina meas.
Templa domus vobis faciant urbéſque beatæ ;
Naſo ſuis opibus carmine gratus erit.
Parva quidem fateor pro magnis munera reddi,
Cùm pro conceſsâ verba ſalute damus.
Sed qui, quàm potuit, dat maxima, gratus abunde eſt ;
Et finem pietas contigit illa ſuum.

Nec,

Nec, quæ de parvâ Dîs pauper libat acerrâ,
Thura minùs, grandi quàm data lance, valent.
Agnáque tam lactens, quàm gramine pasta Falisco,
Victima Tarpeios inficit icta focos.
Nec tamen, officio vatum per carmina facto,
Principibus res est gratior ulla viris.
Carmina vestrarum peragunt præconia laudum:
Néve sit actorum fama caduca, cavent.
Carmina fit vivax virtus; expérsque sepulcri,
Notitiam seræ posteritatis habet.
Tabida consumit ferrum lapidémque vetustas;
Nulláque res majus tempore robur habet.
Scripta ferunt annos: scriptis Agamemnona nôsti;
Et quisquis contrà, vel simul arma tulit.
Quis Thebas septémque duces sinè carmine nôsset,
Et quicquid post hæc, quicquid et antè fuit?
Dî quoque carminibus (si fas est dicere) fiunt:
Tantáque majestas ore canentis eget.
Sic Chaos, ex illâ naturæ mole prioris,
Digestum partes scimus habere suas:
Sic affectantes cœlestia regna Gigantas,
Ad Styga nimbifero vindicis igne datos.
Sic victor laudem superatis Liber ab Indis,
Alcides captâ traxit ab Oechaliâ.
Et modò, Cæsar, avum, quem virtus addidit astris,
Sacrârunt aliquâ carmina parte tuum.

Si

Si quid adhuc igitur vivi, Germanice, noſtro
Reſtat in ingenio, ſervlet omne tibi.
Non potes officium vatis contemnere vates:
Judicio pretium res habet iſta tuo.
Quòd niſi te nomen tantum ad majora vocâſſet,
Gloria Pieridum ſumma futurus eras.
Sed dare materiam nobis, quàm carmina, mavis:
Nec tamen ex toto deſerere illa potes.
Nam modò bella geris, numeris modò verba coërces,
Quódque aliis opus eſt, hoc tibi ludus erit.
Utque nec ad citharam, nec ad arcum ſegnis Apollo eſt;
Sed venit ad ſacras nervus uterque manus;
Sic tibi nec docti, nec deſunt principis artes:
Miſta ſed eſt animo cum Jove Muſa tuo.

INDEX.

PARS PRIMA.

DE *IANIRA Herculi,*	Pag. 1
Medea Jasoni,	7
Ariadne Theseo,	17
Oenone Paridi,	22
Laodamia Protesilao,	29
Phyllis Demophoonti,	34
Penelope Ulyssi,	40
Dido Æneæ,	45
Adventus Æneæ in Italiam, &c.	53
Evander Arcadiâ pulsus, &c.	55
Carmentis Vaticinatio de Roma,	56
Hercules Boves recuperat, &c.	57
Romulus & Remus nati, &c.	59
Romulus virgines Sabinas rapit,	64
Mors Romuli,	67
Numa leges instituit,	69
Ancyle a Cœlo demissum,	ibid.
Tullia super cadaver Patris equos egit,	71
Gabii expugnati,	72

Lucretia a Tarquinio violata, &c. Pag. 73
De Fabiorum cum Veientibus pugna et clade, 75
Palladium ex Igne à Metello ſervatum, 76
Claudia ſeſe de impudicitia purgat, 78
Caio Cæſari in Parthos ituro, fauſtam Expeditionem ominatur Vates, 79
Bello finito, Parthiſque victis, Auguſtus Marti Ultori Templum conſecrat, 81
Ob Provincias populo redditas, et cognomen AUGUSTI *datum, Cæſarem adulatur Naſo*, 83
Auguſtus cum Romulo comparatur, 84
Nux, 86
Genus ſuum exponit Naſo, 92

PARS SECUNDA.

Suum Opus Germanico inſcribit Naſo. Pag. 1
Creſcit Amor Nummi, 2
Quare diverſis Deis diverſa imolabantur pecora, cum Ariſtæi Fabula, 3
Philoſophiam laudat Naſo, 6
Ne cumules Culpam mendacio 7
Annus ineuns, 8
Hercules et Omphale, 9
Majeſtas, 10
Mœrores, quibus affectus erat, in exilium abire juſſus, exponit Naſo, 11
Honos Senectuti habitus, 15

De Chironis morte, et in Sidus conversione, Pag. 15
Speratum senectuti suæ otium deesse queritur Naso, 17
Minuuntur Carmine Curæ, 18
Dejectum à Nautis in Mare Arionem salvum præstat Delphinus, 19
Amicitia periculis spectatur, 20
Exemplum veri Amoris, 21
Læsus timet, 22
Munera Cereris, 23
De Raptu Proserpinæ, ibid.
Deam Robiginem precatur Sacerdos, ne segetes lædat, 26
Auceps in laqueos suos decidit, 27
Quarè Vulpes Cerealibus emissæ, facibus alligatis ardebant ibid.
Ovidius bella scripturus ad Amores à Cupidine retrahitur, 29
Ceres ab Amore vincitur, 30
Apollo præ Amore Pastor, 31
Cupido triumphat, 32
Remedia Amoris, 34
Ariadnem à Theseo relictam, in conjugio duxit Bacchus, 44
Ariadne facta Dea, 46
Virtus splendeat usu, 48
Achilles in Lycomedis Aulâ latet, 49
Fabula Dædali et Icari, ibid.
Cephalus & Procris, 52
Deus Terminus, 55

Aurea

Aurea Ætas, Pag. 56
Bella deteſtata, 57
Ante Jovem Arcades, 59
Pſittacus, ibid.
Non ſe divitiis, ſed Carmine commendat Vates, 62
Tabellas ſibi repulſam ferentes damnat Naſo, 63
Omnia Pecuniæ obtemperant, 64
Poetarum Laus perennis, 66
Lividum alloquitur Naſo, 67
Mors Tibulli, 68
Nimis alta fuge, 71
Unde Urbs Tomus *dicta*, 72
Juvenis deprecatur Mortem, 73
Malis fracta ſeneſcit Ætas, 75
Memor eſto brevis Ævi, 76
——*Aliquid Corpore pluris habe*, ibid.
Aurorum properantem objurgat Naſo, 78
Obſequium Amicos parit, 79
Amnem properanti obſtantem alloquitur Amores, 80
Per Vetitum ruimus. 82
Melius non tetigiſſe, ibid.
Cultus placet, 85
Ovidius quæritur omnia præter ſuam triſtitiam tempore diminui, 86
Mala levantur fletu, 87
Ad Corinnam navigantem, 88
Procella, 90
Felicem redditum Neæræ optat Poeta, 91

Dulcis Odor Lucri, 93
Sulpicia laudatur, ibid.
Laudes Oſiridos, 94
Tartara, 95
Laudes Ruris, 96
Nil niſi quod prodeſt, carum eſt, 97
Patria ſua, Sulmo, abſente dominâ parum placet Naſoni, 98
Tragœdia, ne ſcribat Elegos, deterret Poetam, 100
Junonis Sacra, 101
Ovidius Elegos repudiat, 102
Carmina Germanico promittit Naſa, 103
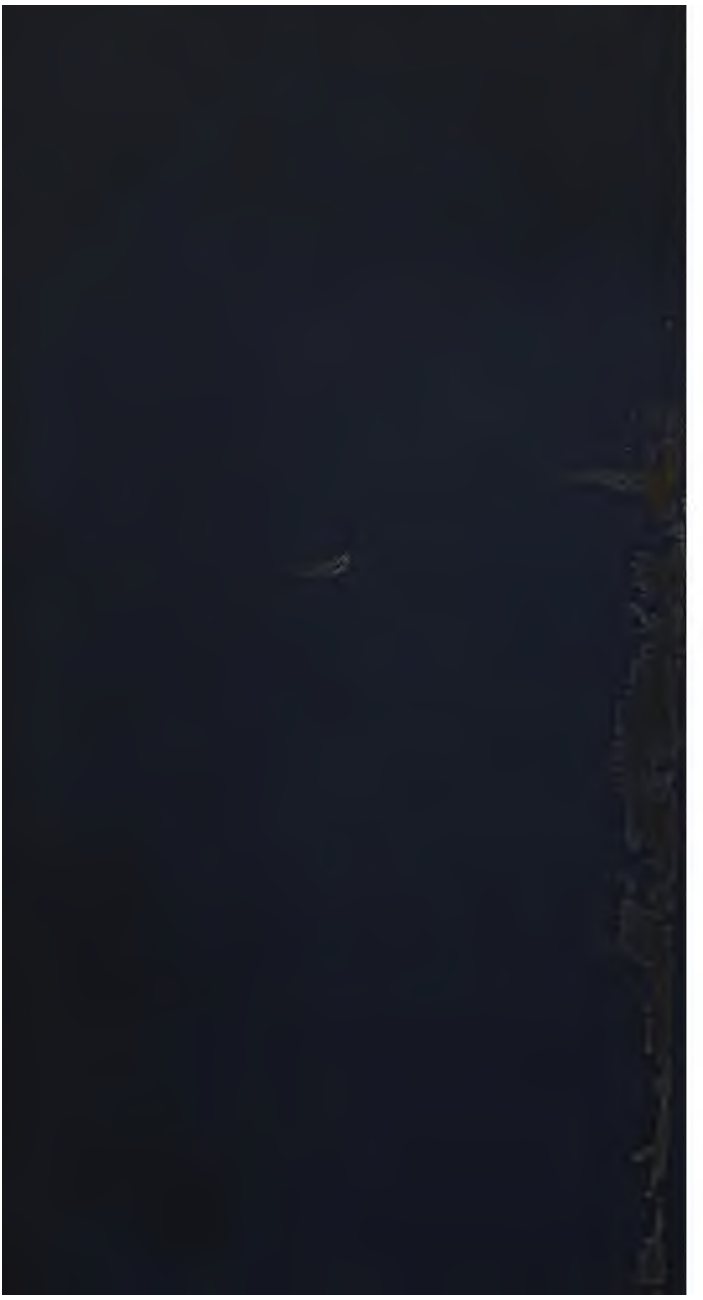
FINIS.